

YIL:11 SAYI: 49 OCAK-ŞUBAT-MART 2011

ISSN: 1300-2341

İSG

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DERGİSİ

ÇSGB

T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK
BAKANLIĞI

İŞ KAZALARI ANALİZİ

GEMİ GERİ DÖNÜŞÜM TEKNİKLERİ

İNGİLTERE THORESBY KÖMÜR MADENİ

FİNLANDIYA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
SİSTEMİ

İÇİNDEKİLER

4 İş Kazaları Analizi

Mustafa Nejdet ÇARIKCI
Kimya Mühendisi, Baş İş Müfettişi
İş Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı

14 KKD'lerin 2010 Yılı Piyasa Gözetimi ve Denetimi

Bio. Garip EREL
PGD Denetmeni

18 İngiltere Thoresby Kömür Madeni İyi Uygulama Örneği

Ümit TARHAN, İSG Daire Başkanı, İSGGM
Berk ATLI, İSG Uzmanı, İSGÜM
Şengül COŞAR, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM
Selçuk YAŞAR, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM

4

14

24

24 Avusturya'da Metal, İnşaat ve Maden Sektörlerinde İSG

Nefise Burcu ÜNAL, İSG Uzmanı, İSGGM
Ahmet Esat KORKUT, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM
Nurullah BALBAY, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM
Önder ATALAY, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM

28 Gemi Geri Dönüşüm Teknikleri

Nefise Burcu ÜNAL
İSG Uzmanı, İSGGM

33 Röportaj

Mustafa KAPLAN, KOSGEB Başkanı

38 Yeni Ortaya Çıkan ve Acil Önlem Gerektiren Riskler Hakkında Avrupa İşletmeler Araştırması

EU-OSHA (European Agency for Safety and Health at Work)

51 Finlandiya İş Sağlığı ve Güvenliği Sistemi

Muhammed Furkan KAHRAMAN, İSG Uzman Yardımcısı

Adnan AĞIR, İSGGM Şube Müdürü

İsmail ÇELİK, İSG Uzmanı, İSGGM

Özlem Deniz ERATAK, İSG Uzmanı, İSGGM

Ali Rıza ERGUN, İSG Uzmanı, İSGGM

Nefise Burcu ÖNAL, İSG Uzmanı, İSGGM

Mehmet Said AĞAOĞULLARI, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM

Burhanettin KURT, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM

Dilek DEMİRKOL, Çevirmen, İSGGM

57 Keşke Demeden Önce...

58 Haberler

İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi
Üç ayda bir yayımlanır. Ücretsizdir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
Adına sahibi
Kasım ÖZER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
İsmail GERİM

Yayın Yönetmeni
Ahmet ÇETİN

Yayın Kurulu
Dr. Adnan AĞIR
Ali Rıza ERGUN
Dr. Buhara ÖNAL
Demet ÜNVER
Garip EREL
İsmail GÜLTEKİN
İsmail ÇELİK
N. Gül İNCEKARA
Neslihan DİMİÇİ
Dr. Nuri VİDİNLİ

Bakanlık Haber Fotoğraf
Erkut UZUN

Yazışma Adresi
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü
İnönü Bulvarı No:42 1 - Blok Kat 4
06100 Emek / Ankara
Tel: 0312. 296 68 20 - Faks: 0312. 215 50 28
www.isggm.gov.tr - isggm@csgeb.gov.tr

ISSN: 1300-2341

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Genel Yayın No: 166

İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi'nin amacı iş sağlığı ve güvenliği alanında konusunda uzman kişiler tarafından yazılan derleme yazılar, makaleler, çeviriler sunarak bilgi alışverişinin sağlanması, farklı görüşlerin tartışılması ve yeni görüşlerin ortaya çıkmasına katkıda bulunulmasına, dünyada ve Türkiye'de sektör haberlerinin duyurulmasıdır.

Üç ayda bir olmak üzere yılda 4 sayı olarak yayımlanmaktadır.

Yayınlanan yazıların içeriği ve biçimi editörler tarafından özenle gözden geçirilmekle birlikte yazılarda belirtilen görüşler yazara aittir.

Dergide yayınlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan yazılardan doğacak sorumluluk yazara aittir.

Bu derginin tüm içeriğinin telif hakkı kuruma aittir. Dergi içeriğinin tamamen ya da kısmen elektronik, mekanik, fotokopi veya başka biçimde çoğaltılması kurumun iznine tabidir.

Grafik Tasarım / Baskı
ART Ofset Matbaacılık
Yay. Org. San. Tic. Ltd. Şti.

Barış Manço Caddesi
1392. Sokak No: 8/11
06520 Balgat / Ankara
Tel : 0312. 284 41 25
Fax : 0312. 284 29 89
e-mail: artofset@ttmail.com
www.artofset.com.tr

ÇSGB

Kasım ÖZER

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü

Değerli Okuyucular,

Yeni bir yılda yine iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konuları müzakere etmek, gelişme ve yenilikleri konuşmak üzere bir sayıda daha buluştuk.

Çalışma hayatının önemli aktörlerinden olan iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimlerinin alanda aktif rol almalarının önünü tekrar açan ilgili yönetmeliğimiz bilindiği gibi 27.11.2010 tarihinde Resmi Gazetede yayınlandı.

Bu çerçevede daha önceki yönetmelik hükümleri gereği verilen eğitimleri alan adaylardan 04.12.2010 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan merkezi sınavda geçerli not alanlar belgelerini almaya başladılar. Toplam 1887 kişi C sınıfı iş güvenliği uzmanı, 233 kişi işyeri hekimi olmak için sınava girmiş; 1583 kişi C sınıfı iş güvenliği uzmanı, 159 kişi ise işyeri hekimi olmaya hak kazanmıştır.

Bu uzmanlarımız Danıştay'ın 2009 yılında yayınlanan Yönetmeliği durdurma kararı vermesiyle neredeyse sıfıra inen sayıyı yeniden yükselterek hiç olmazsa sahanın bir kısım ihtiyacını karşılayacaktır. Bu gün itibarıyla 50 ve daha fazla işçi çalıştıran yaklaşık 30.000 işyerinde en az 3500 iş güvenliği uzmanı ile 400 civarında işyeri hekimine ihtiyaç duyulmaktadır. Bir taraftan üniversitelerin de içinde yer aldığı yetkilendirilmiş eğitim kurumları yeni uzman ve işyeri hekimi adaylarına eğitim verirken diğer taraftan belgesini alanlar gerek münferit ve gerekse yetkilendirilmiş Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimlerinde görev alarak çalışmalarına devam etmektedirler.

Genel Müdürlüğümüz iş sağlığı ve güvenliği alanında hizmet verecek kişi ve kuruluşları iş ve işlemlerinin daha hızlı ve yerinde çözümlenmesi amacıyla yeni bir yazılım sistemi kurmuştur. Eğitim kurumları bu sistem üzerinden on-line program onayları alabildiği gibi konu ile ilgili bildirimlerini de yapabilmektedirler. Aynı şekilde OSGB ler ve işverenler ve şahıslar (işyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanı) da iş ve işlemlerini bu sistem üzerinden yapabileceklerdir. Böylece hem daha hızlı ve hem de yerinde yapılan yazışma ile zaman ve kaynak tasarrufu sağlanmıştır. İşlemlerin daha da hızlı ve pratik yapılabilirliğinin arayışı ve sistemin geliştirilmesi çalışmalarımız devam etmektedir.

Amacımız çalışanlarımızın sağlıklı ve güvenli ortamlarda istihdamı, işyerlerimizin hayatiyetini devam ettirecek tedbirlerin alınması, milli servetin korunması ve yapılacak iş ve işlemlerin en seri ve pratik bir şekilde yapılarak sonuçlandırılmasıdır. Bütün kurum ve kuruluşların bu hedeflere hep birlikte yardımlaşarak yürümelerini gönül arzu ediyor ki, hedefe çabuk ulaşabilelim. Aksi halde birbiri ile uzlaşmayan veya uğraşan kurum ve kuruluşlar iş sağlığı ve güvenliğine hizmeti geciktireceklerdir.

Temennimiz daha güzel günlere ulaşmak, kazasız ve hastalığa maruz kalınmadan çalışmaktır.

İŞ KAZALARI ANALİZİ

Mustafa Nejedet ÇARIKCI

Kimya Mühendisi

Baş İş Müfettişi

İş Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı

Yaşama hakkı, insanların en temel hakkıdır ve önemli olan bu hakkın, fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik hali içerisinde sürdürülmesidir. Buradan hareketle, iş sağlığı ve güvenliğinin, insanların en temel hakkı olan yaşama hakkı ile doğrudan ilişkili olduğunu söyleyebiliriz.

Yaşama hakkı ve İş Kazaları

İş sağlığı ve güvenliği, işyerlerinde işin yürütümü sırasında, çeşitli sebeplerden kaynaklanan insan sağlığına ve güvenliğine zarar verebilecek şartlardan korunmak amacıyla yapılan sistemli ve bilimsel çalışmalar olarak tanımlanmaktadır. İş sağlığı ve güvenliğini, işyerlerinde çalışanların sağlıklı ve güvenli çalışmalarını sağlamak üzere alınması gereken tedbirler dizisi olarak da ifade etmek mümkündür.

İş kazaları, çalışma hayatında insan sağlığını en çok tehdit eden unsurların başında gelmektedir. İş kazaları çalışanın kendisine olmak üzere, onun yakınlarına, işverene, ülke ekonomisine zarar vermektedir. ILO (1) verilerine göre dünyada; işle ilgili ölümlerin 2.31 milyon, iş kazalarının 337 milyon, meslek hastalıklarının 160 milyon olduğu tahmin edilmektedir. İş kazalarından doğan kaybın ise gelişmişlik düzeyine bağlı olarak gayrisafi milli hasılanın % 2-6 arasında olduğu kabul edilmektedir.

İş Kazası Tanımları ve Analizlerinin Önemi

İş kazalarını önleme çalışmalarında temel prensiplerin ortaya konulabilmesi, bu kazaların nedenlerinin analiz edilmesi ile mümkündür. Ancak, iş kazalarının analizine geçmeden önce iş kazasının ulusal ve uluslararası çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmış olan tanımlarını incelemek yerinde olacaktır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) iş kazasını: "Önceden planlanmamış, bilinmeyen ve kontrol altına alınmamış olan, etrafa zarar verecek nitelikteki olaylar" şeklinde tanımlarken, Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) "Önceden planlanmamış, çoğu zaman kişisel yaralanmalara, makine ve teçhizatın zarara uğramasına, üretimin bir süre durmasına yol açan olay" olarak tanımlamıştır.

İş kazası İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Tasarısı Taslağı'nda; "işyerinde meydana gelen ve ölüme

veya yaralanmaya sebep olan olay" şeklinde tanımlanmıştır.

Ülkemizde iş kazasının tanımı sadece 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 13 üncü maddesinde yapılmıştır. Buna göre iş kazası: "sigortalının işyerinde bulunduğu sırada, işveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle, bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda, sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özüre uğratan olay"dır. Ancak, bu tanımlamaya sigorta mantığı içerisinde bakmak gerekmektedir.

İş Kazası İstatistikleri

Ülkemizde iş kazalarına ve meslek hastalıklarına ait veriler Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından tutulmakta ve yayımlanmaktadır. Kurum tarafından son olarak 2009 yılına ait istatistikler yayımlanmıştır. Ancak, bu çalışmada sektörel analizde kullanılan veriler 2008 yılına ait verilerden derlenmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından yayımlanan iş kazası ve meslek hastalıklarına ilişkin istatistiklerde yer alan başlıkların bazıları aşağıda sıralanmıştır.

1. 2008 Yılında İşlemi Tamamlanan İş Kazaları, Meslek Hastalıkları, Sürekli İş Göremezlik, Ölüm Vak'aları ve Standardize İş Kazası Oranlarının Faaliyet Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Tablo 16)
2. 2008 Yılında İşlemi Tamamlanan İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Vak'aları Sonucu Toplam Geçici İş Göremezlik Süreleri ile Hastanede Geçen Günlerin Faaliyet Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Tablo 17)
3. 2008 Yılında İşlemi Tamamlanan İş Kazaları, Meslek Hastalıkları, Sürekli İş Göremezlik ve Ölüm Vak'alarının İllere ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Tablo 18)

4. 2008 Yılında İşlemi Tamamlanan İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Vak'aları Sonucu Toplam Geçici İş Göremezlik Süreleri ile Hastanede Geçen Günlerin İllere ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Tablo 19)

5. İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Vak'alarının Sigortalıların Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Tablo 20-21)
6. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Vak'alarının Meslek Gruplarına Göre Dağılımı (Tablo 22)
7. İş Kazalarının Kaza Sebeplerine Göre Dağılımı (Tablo 23)
8. İş Kazası Sonucu Oluşan Yaranın Vücuttaki Yeri (Tablo 24)
9. İş Kazası Sonucu Oluşan Yaranın Çeşidi (Tablo 25)
10. İş Kazalarının İşyerinde Çalışan Sigortalı Sayılarına Göre Dağılımı (Tablo 27)
11. İş Kazası ve Meslek Hastalığı Vak'alarının Sigortalının Son İşveren Nezdindeki Çalışma Süresine Göre Dağılımı (Tablo 28)
12. İş Kazalarının Meydana Geldiği Saatlere Göre Dağılımı (Tablo 30)
13. İş Kazalarının Meydana Geldiği İş Saatlerine Göre Dağılımı (Tablo 31)
14. İş Kazaları Vak'alarının Geçici İş Göremezlik Sürelerine Göre Dağılımı (Tablo 32)

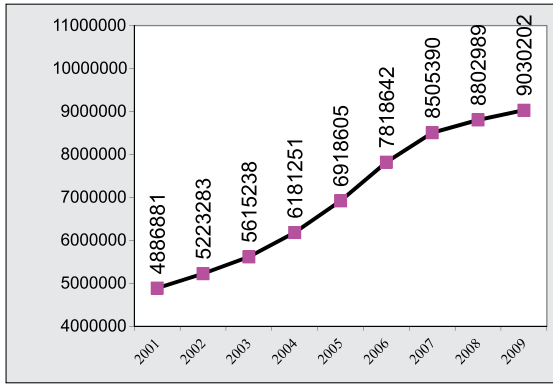
15. Sürekli İş Göremezlik Sebebinin İş Kazası ve Meslek Hastalığına Göre Dağılımı (Tablo 34)
16. İş Kazası veya Meslek Hastalığı Sonucu Ölümünün Ölüm Sebebine Göre Dağılımı (Tablo 35)
17. Sürekli İş Göremezlik Durumuna Girenlerin Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Tablo 36)
18. İş Kazası veya Meslek Hastalığı Sonucu Ölümünün Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (Tablo 37)

Yukarıdaki başlıklarda dikkati çeken en önemli ifade "2008 Yılında İşlemi Tamamlanan İş Kazaları..." ifadesidir. Bu ifadede de anlaşılacağı üzere, söz konusu istatistikler 2008 yılı içinde meydana gelen iş kazası sayısını vermemektedir. Gerek 2008 yılı içinde ve gerekse 2008 yılından önceki yıllarda Kuruma intikal etmiş olup, işlemi ancak 2008 yılı içinde tamamlanan iş kazalarına ait sonuçları, yani kazaya uğrayanların sayılarını göstermektedir. Ancak, Sosyal Güvenlik Kurumuna ait geçmiş yıllardaki istatistikler de aynı yaklaşım içinde düzenlenmiş verilerden yola çıkarak yayımlandığından, yıllar arasında yapılacak olan karşılaştırma ve değerlendirme belirli sonuçları ortaya koymaktadır. Fakat, etkili iş sağlığı ve güvenliği politikalarının oluşturulabilmesi için iş kazalarının detaylı analiz edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, asıl ulaştırılması gereken veriler yıl içerisinde kaç iş kazasının

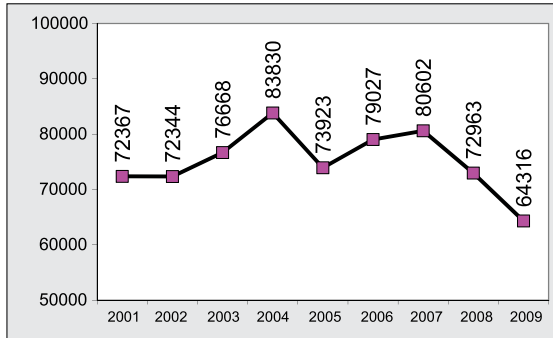

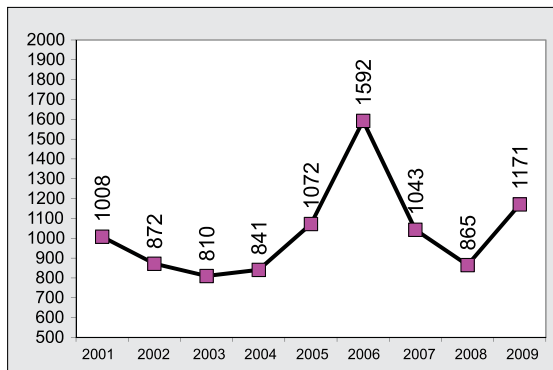
meydana geldiği ve bu iş kazaları sonucunda kaç kişinin etkilendiğidir. Örneğin Tablo 23'deki "İş kazalarının sebeplerine göre dağılımı" içinde yer alan "504" numaralı kaza kodundaki "Grizu patlaması"nda toplam kazalı sayısı 13 olarak belirtilmiştir. Bu verilerden, 13 sigortalının uğradığı iş kazasının kaç grizu patlaması sonucunda meydana geldiğini tespit etmek mümkün değildir. 2008 yılı istatistiğinde (Tablo-16) dikkati çeken bir diğer husus da "Bilinmeyen" olarak belirtilen 14.260 sayısı olup, faaliyet grubu bilinmeyen bu iş kazası ölümlerinin toplam içindeki oranı %19,5'dir. Tabloda, iş kazası sonucu ölümlerin toplam sayısı 865 olarak gösterilmiş olup, bunların 50'si "bilinmeyen" olarak yer almıştır. Bu husus 2009 yılı istatis-

Şekil-1. Sigortalı Sayıları

Şekil-2. Kazalı Sayıları

Şekil-3. Ölen Sigortalı Sayıları

tiğinde ise 781 ölümlü iş kazasının 21'inin faaliyet grubunun bilinmediği şeklinde yer almıştır.

İstatistikler ve İş Teftişi

İş Teftiş Kurulu Başkanlığınca iş kazalarına yönelik olarak istatistiki veriler oluşturulmakta olup, bu veriler Başkanlığa intikal eden ve incelemesi yapılan iş kazalarına ait verileri kapsamaktadır.

İş teftişinde iş kazaları veya meslek hastalıklarına ait veriler, iş teftişi politikasının oluşturulması ve önceliklerin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Ülkemiz tarafından onaylanmış bulunan 81 sayılı Sanayi ve Ticarete İş Teftişi Hakkındaki Milletlerarası Çalışma Sözleşmesinin 14 üncü maddesinde: "İş teftiş servisinin, milli mevzuatın emredeceği hallerde ve tarzlarda iş kazaları ve meslek hastalığı haberdar edilmesi lazımdır." denilmektedir. 4857 sayılı İş Kanununun 77 nci maddesine göre işverenler işyerlerinde meydana gelen iş kazasını en geç iki iş günü içerisinde yazı ile ilgili bölge müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür. Bu bildirimler, bölge müdürlüklerince ilgili iş teftiş grup başkanlıklarına intikal ettirilmektedir.

İş Müfettişleri; teftiş, denetim, inceleme, araştırma ve soruşturma çalışmalarını Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin 47 nci maddesine göre Genel, Kontrol ve İnceleme teftiş türlerini esas olarak yapmaktadır. "İnceleme Teftişi" türü içinde iş kazası incelemeleri de yer almaktadır. İş kazaları, esas olarak bunların meydana geliş sebepleri ve bir daha meydana gelmemesi için alınabilecek önlemlerin tespitine yönelik olarak incelenmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre 2008 yılında işlemi tamamlanan toplam kazalı sayısının 72.963 olduğu dikkate alındığında, tüm iş kazalarının incelenmesi mümkün değildir. Ölüm, maluliyet, ağır yaralanma ve uzuv kaybı ile sonuçlanan iş kazaları ile bunlara ilişkin işçi şikâyetleri, sonucuna bakılmaksızın incelenmektedir.

2008 Yılına ait İş Kazalarının Sektörel Analizi

Sosyal Güvenlik Kurumunun 2008 yılına ait iş kazası istatistikleri, bu çalışmada farklı bir bakış açısı ile analiz edilmiştir. Sektörel olarak yapılan bu analiz sonucunda öncelikli riskler ve risk haritaları oluşturulmuştur.

İş Teftiş Kurulu Başkanlığınca, iş teftişi politikasının oluşturulması ve önceliklerin belirlenmesi amaçlarına yönelik olarak sektör çalışmalarının başlatıldığı bilinmektedir. Bu çalışmanın İş Teftiş Kurulu Başkanlığının belirleyeceği politikalara yararlı olacağı düşünülmektedir. Sektör çalışmalarının verilere dayalı olarak yürütülmesi amacıyla Sosyal Güvenlik Kurumu istatistik yayınları içerisinde yer almayan, ancak ihtiyacımız bulunan bilgiler belirlenmiş, SGK yetkilileri ile görüşmeler yapılarak bu bilgilerin temin edilmesi sağlanmıştır. Bu çalışmada faaliyet grupları ve sektörler NACE (3) kod sistemine göre belirlenmiştir.

Sektör olarak; inşaat, maden, kimya ve makine ağırlıklı imalat sektörleri ele alınmıştır. Bu sektörler arasındaki "Makine Ağırlıklı İmalat Sektörü" adı altında bir sektör belirlenmesi, SGK 2008 yılı istatistiklerindeki Tablo 23'te bulunan iş kazalarının sebeplerine göre dağılımında yer alan "400" numaralı kaza kodundaki makinelerin sebep olduğu kazaların toplam kazalı sayısı içerisindeki oranının yüksek (% 14,2) olması sebebiyledir. Dolayısıyla iş ekipmanlarından kaynaklanan iş kazaları ve ekipmanların kullanımının yaygın olduğu faaliyet grupları, makine ağırlıklı imalat sektörü adı altında incelenmiştir.

Tablo -1. Sektörlere göre dağılım

Sektör	Kazalı Sayısı	Oran %
İnşaat	5.574	7,7
Maden	6.516	9,0
Kimya	7.550	10,3
Makine Ağırlıklı İmalat	29.959	41,0

İnşaat, maden ve makine ağırlıklı imalat sektörlerine ait detaylı analizler aşağıda sunulmuştur.

İnşaat Sektörü

Kod	Faaliyet Grubu
41	Bina İnşaatı
42	Bina Dışı Yapıların İnşaatı
43	Özel İnşaat Faaliyetleri
81	Bina ve Çevre Düzenleme Faaliyetleri

İnşaat Sektörü

	Oran
İnşaat Sektöründe Kazalı Sayısı	5.574
Toplam İçerisindeki Oranı	% 7,6
Ölüm Sayısı	297
Ölüm Sayısının Toplam İçindeki Oranı	% 34,3
Sürekli İş Göremezlik	373
Sürekli İş Göremezliğin Toplam İçindeki Oranı	% 25,7

Tablo-2. Kazalı sayısının en çok olduğu illere göre dağılımı

	İZMİR	İSTANBUL	ANKARA	ANTALYA	KOCAELİ	BURSA
İnşaat Sektörü Kazalı Sayısı	812	755	405	294	280	271
%	14.4	13.4	7.2	5.2	4.97	3.7
İllerdeki Toplam Kazalı Sayısı	10.095	8.498	1.759	3.472	3.601	7.150
%	8.0	8.8	11.7	16.7	7.8	3,7

Tablo-3. İnşaat sektöründeki kaza nedenlerinin sektördeki toplam kazalı sayısı içerisindeki oranları

Kaza Kodu	Kaza Nedenleri	Kazalı Sayısı	Sektör İçindeki Oranı %
301	Kişilerin yüksek bir yerden (ağaçlar, binalar, yapı iskeleleri, merdivenler makineler, araçlar) ve çukur, derin bir yere (hendeklere, kuyulara, kazılara, yerdeki çukurlara) düşmesi	893	15.9
400	Makinelerin sebep olduğu kazalar	552	9.8
703	Taşıma işlemi sırasında taşınan cisimlerin düşmesi sonucu oluşan kazalar	503	9.0
801	Vücudun veya bir organın iki cisim arasında kalarak sıkışması, ezilmesi	502	8.9
303	Kişilerin hemzemin ortamda düşmesi	468	8.3
809	Kesici ve batıcı bir aletin sebep olduğu kaza	349	6.2
704	Başka yerde sınıflandırılmamış, düşen cisimlerin çarpması, devrilmesi	223	4.0
802	Bir cismin çarpması neticesinde çöken, devrilen bir cismin altında kalarak yaralanmak	200	3.6
900	Elektrik akımından ileri gelen kazalar	124	2.2
806	Cismin sıkıştırması	104	1.9

Tablo-4. İnşaat sektöründeki kaza nedenlerinin toplam kaza nedenleri içerisindeki oranı

Kaza Kodu	Kaza Nedenleri	Sektörde Kazalı Sayısı	Toplam Kazalı Sayısı	Toplam İçindeki Oranı %
301	Kişilerin yüksek bir yerden (ağaçlar, binalar, yapı iskeleleri, merdivenler, makineler, araçlar) ve çukur, derin bir yere (hendeklere, kuyulara, kazılara, yerdeki çukurlara) düşmesi	893	3.212	27.8
400	Makinelerin sebep olduğu kazalar	552	10.377	5.3
703	Taşıma işlemi sırasında taşınan cisimlerin düşmesi sonucu oluşan kazalar	503	7.288	6.9
801	Vücudun veya bir organın iki cisim arasında kalarak sıkışması, ezilmesi	502	7.579	6.6
303	Kişilerin hemzemin ortamda düşmesi	468	5.269	8.9
809	Kesici ve batıcı bir aletin sebep olduğu kaza.	349	7.249	4.8
704	Başka yerde sınıflandırılmamış, düşen cisimlerin çarpması, devrilmesi	223	3.890	5.7
802	Bir cismin çarpması neticesinde çöken, devrilen bir cismin altında kalarak yaralanmak	200	1.393	14.3
900	Elektrik akımından ileri gelen kazalar	124	445	27.9
806	Cismin sıkıştırması	104	1.657	6.3

Tablo-5. İnşaat Sektöründe, "301- Kişilerin yüksek bir yerden (ağaçlar, binalar, yapı iskeleleri, merdivenler, makineler, araçlar) ve çukur, derin bir yere (hendeklere, kuyulara, kazılara, yerdeki çukurlara) düşmesi" kazalarının en çok meydana geldiği ilk beş il.

İl	Kazalı Sayısı
İstanbul	120
Ankara	104
Antalya	96
Bursa	56
Denizli	33

Maden Sektörü

Kod	Faaliyet Grubu
05	Kömür ve Linyit Çıkarılma
06	Ham Petrol ve Doğalgaz Çıkarımı
07	Metal Cevheri Madenciligi
08	Diğer Madencilik ve Taş Ocakları
09	Madenciligi Destekleyici Hizmetler

Maden Sektörü

Maden Sektörü	Oran
Maden Sektöründe Kazalı Sayısı	6.516
Toplam İçerisindeki Oranı	%9,0
Ölüm Sayısı	66
Ölüm Sayısının Toplam İçindeki Oranı	%7,6
Sürekli İş Göremezlik	64
Sürekli İş Göremezliğin Toplam İçindeki Oranı	%4,4

Tablo-6. İş Kazasının en çok meydana geldiği illere göre dağılımı

	MANİSA	ZONGULDAK	KÜTAHYA	BURSA	AYDIN	DENİZLİ
Maden Sektörü Kazalı Sayısı	2.490	2.102	364	316	249	243
%	32.6	27.5	8.4	4.1	3.3	3.2
Toplam Kazalı Sayısı	6.145	3.681	1.187	7.150	1.557	2.398
%	40.5	57.1	30.7	4.4	16	10.1

Tablo-7. Maden sektöründeki kaza nedenlerinin sektördeki toplam kaza sayısı içerisindeki oranları

Kaza Kodu	Kaza Nedenleri	Kazalı Sayısı	Sektör İçindeki Oranı %
704	Başka yerde sınıflandırılmamış, düşen cisimlerin çarpması, devrilmesi	1251	16.4
701	Kayan ve çöken (toprak, kaya, taş, kar)	1229	16.1
703	Taşıma işlemi sırasında taşınan cisimlerin düşmesi sonucu oluşan kazalar	916	12.0
801	Vücudun veya bir organın iki cisim arasında kalarak sıkışması, ezilmesi	902	11.8
400	Makinelerin sebep olduğu kazalar	621	8.1
303	Kişilerin hemzemin ortamda düşmesi	572	7.5
809	Kesici ve batıcı bir aletin sebep olduğu kaza.	386	5.1
805	Düşen cisimlerin dışında hareket eden cisimlerin çarpması (Uçan kırık ve parçacıklar dahil)	285	3.7
1001	Aşırı efor gerektiren cisimleri kaldırmak	232	3.0
808	Hareket eden cisimlerin arasında sıkışmak (Uçan veya düşen cisimler hariç)	167	2.2

Tablo-8. Maden sektöründeki kaza nedenlerinin toplam kaza nedenleri içerisindeki oranı

Kaza Kodu	Kaza Nedenleri	Sektörde Kazalı Sayısı	Toplam Kazalı Sayısı	Toplam İçindeki Oranı %
701	Kayan ve çöken (toprak, kaya, taş, kar)	1229	2.004	61.3
703	Taşıma işlemi sırasında taşınan cisimlerin düşmesi sonucu oluşan kazalar	916	7.288	12.6
704	Başka yerde sınıflandırılmamış, düşen cisimlerin çarpması, devrilmesi	1251	3.890	32.2
801	Vücudun veya bir organın iki cisim arasında kalarak sıkışması, ezilmesi.	902	7.579	11.9
400	Makinelerin sebep olduğu kazalar	621	10.377	6.0
303	Kişilerin hemzemin ortamda düşmesi	572	5.269	10.9
809	Kesici ve batıcı bir aletin sebep olduğu kaza.	386	7.249	5.3
805	Düşen cisimlerin dışında hareket eden cisimlerin çarpması (Uçan kırık ve parçacıklar dahil)	285	1.770	16.1
1001	Aşırı efor gerektiren cisimleri kaldırmak	232	1.129	20.5
808	Hareket eden cisimlerin arasında sıkışmak (Uçan veya düşen cisimler hariç)	167	2.602	6.4

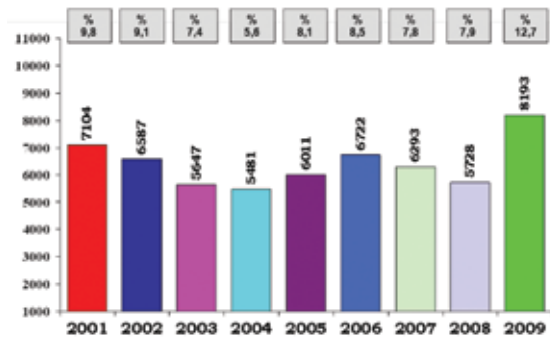
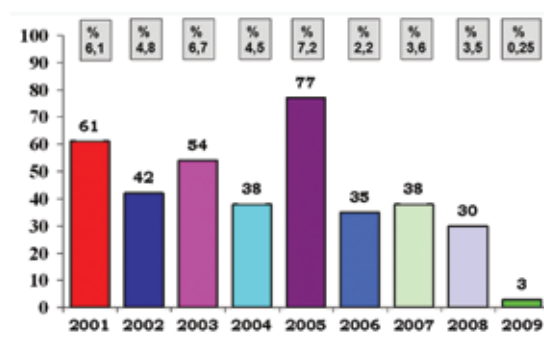
Tablo-9. Maden Sektöründe "701-Kayan ve çöken (toprak, kaya, taş, kar)" kazalarının en çok meydana geldiği ilk beş il

İl	Kazalı Sayısı
Zonguldak	705
Manisa	145
Kütahya	114
Amasya	95
Aydın	44

Tablo-10. Maden Sektöründe "704-Başka yerde sınıflandırılmamış, düşen cisimlerin çarpması, devrilmesi" kazalarının en çok meydana geldiği ilk beş il

İl	Kazalı Sayısı
Manisa	868
Zonguldak	242
Kütahya	43
Denizli	19
Balıkesir	11

Yukarıda belirtilen analizlerin yanı sıra, 2001-2009 yılları arası Kömür ve Linyit Çıkarılması faaliyet grubuna ait istatistikler aşağıda belirtilmektedir.

Şekil-4. Kömür ve Linyit Çıkarılması Kazalı Sayılar**Şekil-5.** Kömür ve Linyit Çıkarılması Kazalı (ölüm) Sayıları**Makine Ağırlıklı İmalat Sektörü**

Kod	Faaliyet Grubu
10	Gıda Ürünlerinin İmalatı
11	İçecek İmalatı
12	Tütün Ürünleri İmalatı
13	Tekstil Ürünleri İmalatı
14	Giyim Eşyaları İmalatı

Makine Ağırlıklı İmalat Sektörü

Kod	Faaliyet Grubu
16	Ağaç, Ağaç Ürünleri Ve Mantar Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç)
24	Ana Metal Sanayi
25	Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (Makine Ve Teçhizat Hariç)

Makine Ağırlıklı İmalat Sektörü

Kod	Faaliyet Grubu
26	Bilgisayar, Elektronik Ve Optik Ürünleri İmalatı
27	Elektrikli Teçhizat İmalatı
28	Makina Ve Ekipman İmalatı
29	Motorlu Kara Taşıtı Ve Römork İmalatı
30	Diğer Ulaşım Araçları İmalatı
31	Mobilya İmalatı
32	Diğer İmalatlar
33	Makina ve Ekipman Kurulumu ve Onarımı
35	Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemleri Üretim ve Dağıtım

Makine Sektörü	Oran
Makine Ağırlıklı İmalat Sektöründe Kazalı Sayısı	29.959
Toplam İçerisindeki Oranı	% 41,1
Ölüm Sayısı	151
Ölüm Sayısının Toplam İçindeki Oranı	% 17,5
Sürekli İş Göremezlik	499
Sürekli İş Göremezliğin Toplam İçindeki Oranı	% 34,4

Tablo-11.

Makine ağırlıklı imalat sektöründeki kaza nedenlerinin sektördeki toplam kaza sayısı içerisindeki oranları

Kaza Kodu	Kaza Nedenleri	Kazalı Sayısı	Sektör İçindeki Oranı %
400	Makinelerin sebep olduğu kazalar	6193	17,39
809	Kesici ve batıcı bir aletin sebep olduğu kazalar	4192	11,77
801	Vücudun veya bir organın iki cisim arasında kalarak sıkışması, ezilmesi	3941	11,06
703	Taşıma işlemi sırasında taşınan cisimlerin düşmesi sonucu oluşan kazalar	3455	9,70
303	Kişilerin hemzemin ortamda düşmesi	2043	5,74
808	Hareket eden cisimlerin arasında sıkışmak (Uçan veya düşen cisimler hariç)	1715	4,81
704	Başka yerde sınıflandırılmamış, düşen cisimlerin çarpması, devrilmesi	1310	3,68
805	Düşen cisimlerin dışında hareket eden cisimlerin çarpması (Uçan kırık ve parçacıklar dahil)	976	2,74
301	Kişilerin yüksek bir yerden, çukura veya derin bir yere düşmesi	924	2,59
806	Cismin sıkıştırması	864	2,43

Tablo-12. Makine ağırlıklı imalat sektöründe kaza nedenlerinin toplam kaza nedenleri içerisindeki oranı

Kaza Kodu	Kaza Nedenleri	Sektörde Kazalı Sayısı	Toplam Kazalı Sayısı	Toplam İçindeki Oranı %
400	Makinelerin sebep olduğu kazalar	6193	10377	59,7
809	Kesici ve batıcı bir aletin sebep olduğu kazalar	4192	7249	57,8
801	Vücudun veya bir organın iki cisim arasında kalarak sıkışması, ezilmesi	3941	7579	52
703	Taşıma işlemi sırasında taşınan cisimlerin düşmesi sonucu oluşan kazalar	3455	7288	47,4
303	Kişilerin hemzemin ortamda düşmesi	2043	5269	38,7
808	Hareket eden cisimlerin arasında sıkışmak (Uçan veya düşen cisimler hariç)	1715	2602	65,9
704	Başka yerde sınıflandırılmamış, düşen cisimlerin çarpması, devrilmesi	1310	3890	33,7
805	Düşen cisimlerin dışında hareket eden cisimlerin çarpması (Uçan kırık ve parçacıklar dahil)	976	1770	55,1
301	Kişilerin yüksek bir yerden, çukura veya derin bir yere düşmesi	924	3212	28,8
806	Cismin sıkıştırması	864	1657	52,1

Tablo-13. Makine Ağırlıklı İmalat Sektöründe "400- Makine-lerin sebep olduğu kazaların" en çok meydana geldiği ilk beş il

İl	Kazalı Sayısı
İstanbul	1926
Kayseri	1675
Manisa	363
Tekirdağ	313
Ankara	243

Tablo-14. Makine Ağırlıklı İmalat Sektöründeki kazalı sayılarının faaliyet grupları içerisindeki dağılımı

Nace Kodu	Faaliyet Grupları	Kaza Sayısı %
10	Gıda Ürünleri İmalatı	6,38
11	İçecek İmalatı	0,23
12	Tütün Ürünleri İmalatı	0,28
13	Tekstil Ürünleri İmalatı	12,15
14	Giyim Eşyaları İmalatı	2,56
16	Ağaç, Ağaç Ürünleri ve Mantar Ür.	3,76
24	Ana Metal Sanayi	13,45
25	Fabrik. Metal Ürün. (Mak. Tec. Har)	23,27
26	Bilgisayar, Elektronik ve Optik Ür.	1,41
27	Elektrikli Teçhizat İmalatı	7,35
28	Makine ve Ekipman İmalatı	13,99
29	Motorlu Kara Taşıtı ve Römork İm.	2,86
30	Diğer Ulaşım Araçları İmalatı	0,98
31	Mobilya İmalatı	4,21
32	Diğer İmalatlar	0,16
33	Makine ve Ekipman Kurulumu ve On.	5,93
35	Elk. Gaz, Buhar ve Hava. Sis. Üret. Dağ.	1,03

Tablo-14 incelendiğinde; Tekstil ürünleri imalatının %12,15, Ana Metal Sanayinin %13,45, Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatının %23,27 ve Makine ve Ekipman İmalatının %13,99 oranlarıyla, kazalı sayısının en çok olduğu faaliyet grupları olduğu görülmektedir. Bu dört faaliyet grubu toplamda %62,87 oranına sahiptir. Dolayısıyla, makinelerden kaynaklanan iş kazalarının önlenmesine yönelik çalışmalarda, özellikle söz konusu faaliyet grupları ile bu gruplardaki kazalı sayılarının en çok olduğu illerin göz önünde tutulması yararlı olacaktır.

Sonuç ve Değerlendirme

Yukarıdaki 5-14 numaralı tablolar incelendiğinde ve değerlendirildiğinde, önceliklerin hangi iller ve sorunlar üzerinde olması gerektiği açıkça ortaya çık-

KAYNAKLAR

- 2003 yılı verileri kullanılarak, 2005-2006 yılında yapılan tahminler.
- (World Day for Safety and Health at Work 2009-Facts on-ILO)
- 2008 yılına ait istatistiklerin analizi, iş müfettişleri H. Kutluhan KENDİR ile İ. Gökhan KORKUTAN tarafından yapılmıştır.
- NACE: Avrupa Birliğinde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne- European Classification of Economic Activities)

maktadır. Bu tür analizler, daha önce belirtildiği gibi, özellikle teftiş politikalarının ve önceliklerinin tespitinde yol göstermesi açısından oldukça önem arz etmektedir. Sadece teftiş politikalarının belirlenmesi değil, aynı zamanda eğitim ve bilinç oluşturmaya yönelik faaliyetlerin planlanmasında da önemli olacaktır. Böylece mevcut kaynaklar (insan, mâli) en etkin ve verimli bir biçimde kullanılabilir. Risklerin ve önceliklerin belirlenmesi aynı zamanda işverenlerin, sorunlar zincirini oluşturan halkaların adım adım ortadan kaldırılması yönündeki çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Bunların sağlanabilmesi için:

- Öncelikle Ülkemizde tüm işyeri kayıtları üzerinden, iş kazalarını izleme/takip sistemi kurulmalıdır.
- İş kazalarına ait istatistiklerin Bakanlığımızın hangi birimi tarafından yapılması gerektiği konusunda karara varılması gerekmektedir.
- İstatistikler, analiz ve değerlendirme yapılacak verileri içermelidir.
- İstatistikler, "European Statistics on Accidents at Work - ESAW" ile uyumlu hale getirilmelidir.
- İstatistikler, her yıl analiz edilmeli ve sonuçları yayımlanmalıdır.

Bilindiği üzere İş Sağlığı ve Güvenliğinde yeni yaklaşım:

- Sürekli iyileştirme,
- Önleme ve koruma,
- Risk değerlendirmesi,
- Bilgilendirme,
- Eğitim,
- Çalışanların görüşlerinin alınması,
- Farklı işverenlerle işbirliği,

unsurlarını öngörmektedir.

İş kazalarını önleme, yukarıdaki yaklaşım çerçevesinde ancak kapsamlı bir Önleme Kültürü ve işbirliğinden geçmektedir. Dolayısıyla; devlet, işçi ve işveren kuruluşları, sivil toplum örgütleri, yazılı ve görsel basın olmak üzere, herkese ve her kesime önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. İş kazaları ile ilgili olarak karşılıklı suçlamalar yerine, bu konuda kendi görev ve sorumluluklarımızı gözden geçirmemiz gerekmektedir.

KKD'LERİN 2010 YILI PİYASA GÖZETİMİ ve DENETİMİ

Piyasa gözetimi ve denetimi gibi yeni bir kavramın Türkiye'de yerleşmesi ve uygulanması için kuşkusuz biraz zaman gerekecektir. Piyasadaki mevcut durumu öğrenmek, deneyim ve veri oluşturmak için kurumlarca gerekli denetimler ve çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan faaliyetler kapsamında üreticiler bilinçlendirilmekte ve bunun sonucu olarak piyasaya güvensiz ürünlerin sürülmemesi sağlanmaktadır. Piyasa gözetimi ve denetimi sistematik olarak, yalnızca tüketicinin korunması değil aynı zamanda üreticiyi de kaliteli ve güvenli ürün üretimine teşvik ederek rekabet gücünü artırmada bir araç olarak düşünülmelidir.

Baret, bisiklet kaskı, can yelekleri, dalgıç elbiseleri, eldivenler, emniyet kemeri, gaz ve toz maskeleri, güneş gözlükleri, koruyucu ayakkabılar, işitme - kulak koruyucuları ve kaynakçı maskesi gibi kişisel koruyucu donanım ürünlerinin piyasa gözetimi ve denetimi ile ilgili faaliyetler Bakanlığımız sorumluluk alanında bulunmaktadır. Piyasa gözetimi ve denetimi resen ve şikâyet üzerine gerçekleştirilmektedir. Piyasaya arz edilen kişisel koruyucu donanım ürünlerinin güvenli olup olmadığına yönelik denetimler ve bu denetimler sonucunda alınan önlemler, ekonominin iki büyük aktörü olan üretici ve tüketici kesimini doğrudan etkilemektedir.

Yapılan denetimler sonucunda tüketicilerin ve kullanıcıların sağlık ve güvenliğine olumsuz etki edecek ürünlerin piyasada yer almaması büyük önem arz etmektedir. Bir başka ifade ile çalışanların çalıştıkları sektörlerdeki risklere karşı korunarak iş kazaları ve meslek hastalıklarına yakalanmalarını sağlanmış olacaktır. Diğer yandan ürününü teknik düzenlemesine uygun olarak piyasa arz etmeyen üreticilerin piyasadaki dışlanması sağlanarak, teknik düzenlemesine uygun ürün üretip piyasaya arz eden üreticinin karşılaştığı haksız rekabetin önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca ithalatı gerçekleştiren ürünlerin tamamının gümrük kapılarında denetlenmesi mümkün olmayacağından, söz konusu ürünler piyasaya arz edildikten sonra denetimleri bu yolla sağlanmış olacaktır.

Piyasa gözetimi ve denetimi kayıt dışı üretimin tespiti ile kaçakçılıkla mücadelede tamamlayıcı bir rol oynamaktadır. Piyasa gözetimi ve denetimi; yerli üretim ürünlerinin teknik düzenlenmesine uygun olarak üretilmesi için bir teşvik unsurudur. Bu sayede mevzuata uygun ve güvenli ürünlerin dış piyasalara arzı ile Türk malı imajı kuvvetlenecek, ürünlerimizin rekabet gücü artacaktır.

Bakanlığımız PGD denetim elemanlarınca mevzuatın yürürlüğe giriş tarihi olan 2005 yılından itibaren yapılan denetimlerde teknik düzenlemesine belirtilen işaret ve belgeleri taşımayan ürünlerin oranı %41,3 iken, 2010 yılı sonu itibarı ile bu oran %28 düzeyine indirilmiştir. Belirlenen hedef teknik düzenlemesine uygun olmayan ürünlerin her yıl %10 oranında azaltılması şeklindedir. Bakanlık PGD denetim elemanlarınca yapılan piyasa gözetimi ve denetim faaliyetleri sonucunda piyasaya arz edilen ürünlerin teknik düzenlemesine göre üretilmesi konusunda ilerleme kaydedilmiştir. Ancak bunun yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Teknik düzenlemesine uygun olmayan ürünlerin kullanıcı ve tedarik zincirinde yer alanlar tarafından kullanılmaması veya alınmaması halinde pazar oluşturmayacağından ürüne ilişkin arz ve talep sona erecektir. Burada kullanıcı ve tedarik zincirinde yer alanlara önemli görevler düşmektedir. Öncelikle kişisel koruyucuların satış yerleri; tıpkı eczaneler ve gözlükçüler gibi olmalıdır. Eczaneler nasıl sadece ilaç, gözlükçüler de gözlük satıyorsa KKD satış noktalarında da sadece kişisel koruyucular satılmalıdır. Kamuoyunda çantacı olarak tabir edilen, konu hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan kişiler bu işi yapmamalıdır. Bu malzemeleri satan kişiler yılda bir veya iki defa eğitilerek ilgili mevzuatlar hakkında bilgilendirilmelidirler. Dolayısıyla satış elemanı kullanıcı tarafından talep edilen ürünün mevcut riski önleyici önlemediğini dikkate alarak ürünü sunmalıdır.

Yapılan denetimler sonucunda piyasaya arz edilen yerli üretim koruyucu ayakkabı, yüksekte düşmeyi engelleyici ekipman, baret, eldiven ve reflektif yelek gibi ürünlerin ağırlıklı olarak CE uygunluk işareti ile kullanım kılavuzu taşımadığı, ithal ürünlerde ise Türkçe kullanım kılavuzunun bulunmadığı tespit edilmiştir. Test için numune alımına gidilmemiştir. Kurulumu devam eden KKD laboratuvarımızın hizmete girmesini müteakip piyasaya arz edilen teknik düzenlemesine

2007-2010 yılları arasında yapılan denetimler sonucunda elde edilen veriler aşağıda belirtilmiştir.

Yıllar	Denetlenen Ürün Sayısı	Teknik Düzenlemesine Uygun Olmayan Ürünlerin Oranı
2007	332	% 41
2008	304	% 29.9
2009	410	% 33
2010	624	% 28

aykırı olan KKD ürünlerinin testlerine başlanacaktır. Denetimlerde riski yüksek karmaşık yapıdaki (emniyet kemeri, baret, toz ve gaz maskeleri ile koruyucu ayakkabıları gibi) ürünlerin uygunluk denetimlerine öncelik verilmiştir.

Bilindiği gibi yeni yaklaşım direktifleri kapsamında üretilen ürünlerin güvenli olduğunu gösteren CE uygunluk işaretinin iliştilmesi ve kullanım kılavuzu taşıması zorunluluğu bulunmaktadır. İmalatçılar veya yetkili temsilcileri ilgili Avrupa Birliği Direktifleri kapsamındaki prosedürleri yerine getirerek AT uygunluk beyanını hazırlayıp ürüne CE uygunluk işareti iliştilmeleri gerekmektedir. CE uygunluk işareti taşımayan ürünlerin AB ülkelerinde piyasaya arz edilmesi mümkün değildir.

PGD faaliyetleri sonucunda firmalara ilgili teknik mevzuatın gereklerini yerine getirmeleri için uyarı yazıları yazılmıştır. Yine teknik düzenlemesine

uygun olmayan ürünü piyasaya arz eden üreticiler Bakanlığa davet edilerek ilgili düzenleme hakkında bilgilendirilmiş ve piyasaya güvenli ürün arz edeceklerini belirten protokoller düzenlenmiştir. Yapılan protokollere bağlı kalmayan üreticilere 4703 sayılı Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Çerçeve Kanunun ilgili maddelerinde belirtilen idari para cezaları uygulanmıştır.

Ürün bazlı yapılan denetimler sonucunda denetlenen ürünlere ilişkin elde edilen veriler aşağıda tabloda verilmiştir.

Kişisel koruyucu donanımların 2010 yılına ait ekonomik değerinin 92.5 milyon Euro olduğu, bunun 74 milyon Euro'nun ithalat, 7.5 milyon Euro ihracat ve 10 milyon Euro'nun ise ülkemizde üretilip piyasaya arz edildiği belirtilmektedir. İthalatı yapılan her dört üründen üçü üçüncü (Çin, Malezya,

2010 Yılı KKD'lerin PGD Denetim Tablosu

Ürünün Adı	Toplam Denetlenen Ürün Miktarı	Teknik Düzenlenmesine Uygun Olmayan
Eldiven	107	28
İş Güvenliği Ayakkabısı	78	9
Emniyet Kemeri	70	25
Bel Tipi Emniyet Kemeri	6	6
Toz Maskesi	111	33
Gaz Maskesi	16	5
Baret	100	18
Reflektif Yelek	20	12
Koruyucu Gözlük	45	22
Kulak Koruyucuları	22	3
Çizme	2	2
Kaynakçı Gözlüğü	14	5
Kaynakçı Siperliği	12	6
Yarım Yüz Maskesi	2	2
Elektrikçi Ayakkabısı	1	0
Elektrikçi Baret	2	0
EI-Kol Koruyucuları Kimyasal	3	0
Gaz Filtresi	3	1
Giysiler - Kimyasal ve Radyasyon	1	0
Elektrikçi Gözlükleri	1	0
Tam Yüz Maskesi	3	2
Bisiklet Kaskı	1	0
EI-Kol Koruyucu Yüksek Sıcaklık	4	3
TOPLAM	624	182

Singapur, Kore, Taivan v.b.) ülkelerden yapılmaktadır. Toplamda yerli üretim payı %21 civarındadır.

Genel Müdürlüğümüzce yürütülen faaliyetler kapsamında kişisel koruyucu donanımlarla ilgili verilen eğitimler, düzenlenen toplantılar, konferanslar ve seminerler sonucunda hedef kitle ve diğer ilgili paydaşlar ile bilgi alışverişi yapılmaktadır. İmalatçı, ithalatçı ve dağıtıcılara uygulamadaki mevcut teknik düzenlemeler hakkında bilgilendirme, bilinçlendirme ve duyarlılaştırma çalışmaları sürdürülmektedir.

Piyasa gözetimi ve denetimi 2011 yılı faaliyet programı kapsamında İstanbul, Ankara, Kocaeli, İzmir, Bursa, Adana, Kayseri ve Konya gibi endüstrinin yoğun olduğu illerde büyük ve orta ölçekli satış noktalarında uygunluk denetimlerinin yapılmasına devam edilecektir. Güvensizlik şüphesinin bulunması durumunda numune alınacak teste tabi tutulacaktır. İSGÜM'de kurulum çalışmaları sürdürülen KKD laboratuvarımızda görev alacak personelin yurt içi ve yurt dışı eğitim faaliyetleri devam etmektedir. Ayrıca KKD firmalarına ait envanterin oluşturulmasına ilişkin çalışmalar sürdürmektedir.

Piyasa gözetimi ve denetiminin amacına ulaşması için tüm tüketici, kullanıcı ve paydaşların gerekli duyarlılığı göstermesi büyük önem arz etmektedir. Güvensiz ürün tespit edilmesi veya bir ürünün

güvensiz olabileceği yönünde şüphelerin bulunması halinde ilgili merci olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğüne bildirilmesi uygun olacaktır.

Daha Fazla Bilgi İçin:

- KKD, CE ve Piyasa Gözetimi Denetimi ile ilgili mevzuat:
<http://isggm.calisma.gov.tr/Piyasa.asp>
- KKD, PGD, CE İşaretlemesi, Standardizasyon, Akreditasyon, Mevzuat hakkında bilgi:
<http://isggm.calisma.gov.tr/kkd/>
- KKD, PGD, CE İşaretlemesi, Gümrük Birliği konulu bilgilendirme broşürleri:
<http://isggm.calisma.gov.tr/docs/yayinlar/yayinlar.asp>
- Onaylanmış Kuruluşların Listesi:
http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/legislation/nb/notified_bodies.htm
<http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando/>
- Güvensiz KKD bildirim için:
<http://isggm.calisma.gov.tr/kkd/sikayet.html>

İNGİLTERE THORESBY KÖMÜR MADENİ İYİ UYGULAMA ÖRNEĞİ

Ümit TARHAN, İSG Daire Başkanı, İSGGM

Berk ATLI, İSG Uzmanı, İSGÜM

Şengül COŞAR, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM

Selçuk YAŞAR, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM

Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği Koşullarını İyileştirilmesi Projesi-İSGİP kapsamında iş sağlığı ve güvenliği konusunda iyi bir noktada olan İngiltere'ye yapılan teknik ziyarette iyi uygulama örneği olarak seçilen Thoresby Kömür Madeninde uygulanan sistemle ilgili bilgi alınmış ve uygulamalar yerinde görülmüştür.

Thoresby Madeninin Dünü ve Bugünü

Thoresby maden ocağı Edwinstowe, Nottinghamshire'da bulunur ve ocağın tarihi Top Hard maden damarına, Bolsover maden ocağı işletmeleri tarafından yerin 688 ve 691 metre altına iki kuyunun açıldığı 1925 yıllarına dayanır.

Şu anda sadece Parkgate damarında çalışılıyor olmasına rağmen, bu kuyular ocağın üretken ömrü boyunca işletilmiş birçok maden damarına ulaşım imkanı sağlamıştır. Parkgate'deki iyileştirmeler 1977'de başlamıştır ve Ollerton maden ocağının kapatılmasından sonra Parkgate rezervleri Thoresby'ye tahsis edilmiştir. Madenin kuzeybatı ve güney sınırları jeolojik kısıtlarla belirlenmişken, kullanılan ve kullanılmayan bitişik ocaklar geri kalan sınırları oluşturur.

Thoresby Kömür Madeni

UK Coal Mining Grubunun Thoresby için hedefi, üretimi yerin yaklaşık 750 metre altındaki "derin-yumuşak" maden damarı rezervlerinin yeni alanlarına yoğunlaştırmaktır.

Thoresby maden ocağının Parkgate damarlarında yapılan madencilik, şu an maden çıkarılan alanın yaklaşık 120 metre yukarısında, özellikle daha önce yapılan işlerin engellemesinden dolayı kötü koşullarla karşı karşıyadır. Buna karşın artırılan hazırlayıcı çalışmalar ve madenin yeniden planlanması şirkete Mart 2010'da bitmesi beklenen Parkgate damarının son yüzeyine ulaşma imkânı sağlamıştır.

Daha sonra madencilik, madenin ömrünü 2017 yılına kadar uzatması beklenen, yaklaşık £55 milyon tutarındaki yatırımın bir parçası olarak ulaşı-

lacak olan derin-yumuşak maden damarında başlayacaktır.

Thoresby Madeninde Kömür Üretim Yöntemi

Üretim Yöntemi olarak Uzun Ayak teknolojisi kullanılmaktadır(Resim 1). Ayak uzunluğu 150 metre olup yürüyen tahkimat sistemi ile ilerlenmektedir (Resim 2).

Resim 1: Uzun Ayak Yöntemi ile Kömür Üretimi

Uzun Ayak üretim yönteminin uygulanabileceği bölgelerde kömür yeraltında genelde 3-4 km uzunluğunda ve 250-400 m kalınlığındadır. Üretim 1-2 metrelik dilimler halinde yapılır.

Üretimin yapıldığı panonun başlangıcındaki galeriye tavan yolu, sonundaki galeriye ise taban yolu adı verilir. Uzun ayaktan önce açılan bu galerilerin amacı, üretime yardımcı olmaktır. Ana galeriden giren temiz hava üretim panolarında dolaştıktan sonra kömür tozu, karbon dioksit taşıyan kirli hava haline gelir. Kirlenen hava, fanlarla toplanarak dışarı atılır.

Yürüyen (hidrolik) tahkimatlar: Genel olarak 1.75 m genişliğindeki bir tavanı tutabilen bu tahkimatlar 400 m uzunluğa kadar sıralı yerleştirilebilir. Temel görevi tavanı destekleyip, göçüğü engellemektir. Tek bir hidrolik tahkimat 6 m yüksekliğe kadar çıkabilmekte ve 30-40 ton ağırlık taşıyabilmektedir.

Tamburlu Kesici-Yükleyiciler: Uzun ayakta esas üretimi yapan makinedir. Makinenin ağırlığı 75-120 ton arasındadır. Makinenin ana gövdesi dışında, kömürü koparmasında yardımcı olan basıncı sağlayan hidrolik pistonları, ilerlemesini sağlayan zinciri ve tamburları vardır. Tamburların sayısı ve türü, makinenin modeline göre değişiklik gösterebilir. Tamburların her birinin üzerinde 40-60 arası kesici diş vardır. Genelde 850 KW güce kadar çıkabilecek motorlar, bu tamburları döndürerek,

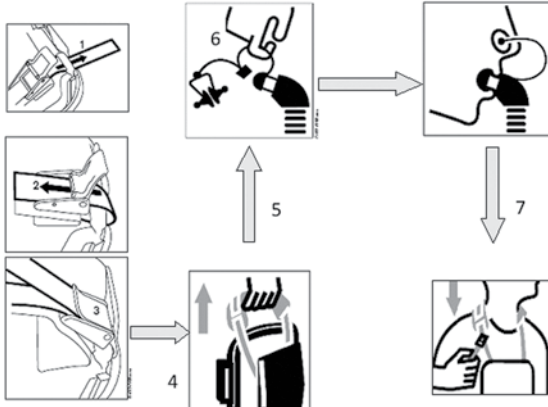
kömür üretimini sağlar. Tamburun bağlı olduğu kollar düşey yönde hareket ederek, verimli bir üretim yapılmasını sağlar.

Resim 2: Kesici-Yükleyici Makine ve Hidrolik Tahkimatlar

Konveyör bant: Tamburların söktüğü kömür, uzun ayak boyunca konveyör bant ile taşınarak, galerideki diğer banda aktarılır. Buraya aktarılan kömür ise başka bir bant vasıtasıyla yeryüzüne çıkartılmaktadır.

Uzun ayak boyunca üretim devam edip, kesici-yükleyici makine ileri doğru ilerlerken, arka tarafta tavanı destekleyen hidrolik tahkimat da üretimle birlikte yürütülür. Tahkimatın arkasında boşta kalan tavan ise emniyet, üretim kolaylığı ve gereksiz tahkimatı engellemek için kontrollü bir şekilde göçertilir. Bu tür göçertmelerin oldukça dikkatli yapılması gerekmektedir.

Resim 4: Ferdi Kurtarıcının Kullanımı

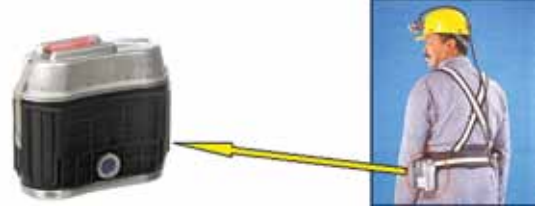
Zira yapılan göçertme sonucunda, yeryüzünde istenmeyen göçükler olabilir. Bu durum da yapılara, nehir ve göl yataklarına vs. zarar verebilir.

Yapılan rezerv araştırmalarına göre bu maden 2017 yılına kadar faaliyetlerine devam edecektir.

Toplantı-1.Bölüm

Thoresby Maden Ocağı İş Güvenliği Uzmanı ferdi kurtarıcı maske kullanımının ve mekanik havalan-

dırmanın İngiltere'de yasal zorunluluk olduğundan bahsederek, ferdi kurtarıcı maskenin nasıl kullanıldığına ilişkin bilgiler vermiştir.

Resim 3: Ferdi Kurtarıcı

Ferdi Kurtarıcı nedir?

Ferdi kurtarıcılar, bulunulan atmosferin oksijence fakir olduğu veya karbonmonoksit gibi zehirleyici gazlar tarafından kirlendiği durumlarda solunabilir hava temin eden, taşınabilir oksijen kaynağıdır. Ferdi kurtarıcı çoğunlukla "kimyasal oksijen üretici" veya "sıkıştırılmış oksijen silindiri" ve karbondioksit emicisine sahip kapalı devre solunum cihazıdır. Ferdi kurtarıcılar kömür madenlerinde yaygın olarak kullanılırlar, kişisel kullanım için tasarlanmışlardır ve genellikle en az 1 saat oksijen temin ederler.

Nasıl kullanılır?

Öncelikle ferdi kurtarıcının gövdesinin sağlam olduğundan, kırık ve çatlak bulunmadığından emin olunmalıdır.

Ferdi kurtarıcı, kemerinizde takılı olmalıdır. Alev, duman, küçük yanmalar olduğunda, olağandışı ani rüzgârda, patlama olduğunu fark ettiğinizde veya diğer insanlar ferdi kurtarıcı kullanıyorsa yandaki şekilde de gösterildiği gibi;

Öncelikle ferdi kullanıcı üzerindeki pimi yukarı doğru çekin, ikinci ve üçüncü adımları takip ederek klipsi açın. Daha sonra dördüncü adımda anlatılan şekilde ipi yukarı çekin. Ferdi kurtarıcının kutusundan çıkan ağızlığı ısırın, derin bir nefes verin ve burun kaskacını da burnunuza takın. Son olarak ipi boynunuzdan geçirin.

Toplantı-2.Bölüm

Ferdi kurtarıcıya ilişkin bilgilendirmeden sonra işletmenin üretim müdürü, Thoresby'de 580 işçinin çalıştığını, yıllık üretimlerinin 1,5 milyon ton/kömür olduğunu ve bunun elektrik santraline temin edildiğini belirtmiştir.

Daha sonra maden müdürü, güvenlik performanslarının, güvenlik kültürüyle doğrudan ilişkisi olduğuna vurgu yaparak, 2010 yılı içerisindeki

güvenlik performanslarının, tüm zamanlar içerisinde en iyi performans olarak yer aldığını açıklamıştır. Ayrıca maden sektörüne ilişkin iş sağlığı ve güvenliği mevzuatının daha önce kurtarmaya yönelik hazırlandığından, ancak son dönemde kaçış ve tahlisiye olmak üzere ikiye ayrıldığından bahsederek, mevzuatın kaçış odaklı bir eksene kaydığını ifade etmiştir.

Thoresby Maden Ocağına İniş

Yetkililer tarafından çalışma grubumuza yeraltına inmek için önceden hazırlanan uygun kıyafetler ve kişisel koruyucu donanımlar teslim edilmiş ve gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra, güvenlik müdürü eşliğinde asansörlerle Thoresby Maden Ocağının 800 metre kotuna inilmiştir.

Kısa bir yürüyüşün ardından metan ölçüm istasyonuna ulaşılmıştır. Metan ölçüm istasyonunda ortamdaki metan, oksijen, karbonmonoksit gibi gaz ölçümlerinin yapıldığı, aynı zamanda hava hızı gibi parametrelerin de takip edildiği gözlenmiştir. Günde iki kere nezaretçiler ve güvenlik çalışmalarına destek veren maden işçileri tarafından kontrol edildiği, yer altındaki metan ölçüm istasyonuna paralel olarak yer üstünde de bir izleme istasyonunun bulunduğu, ölçülen değerlerin izleme istasyonuna aktararak 24 saat boyunca takip edildiği bilgisi verilmiştir.

Grubumuz tarafından metan ölçümü için kullanılan dedektörlerin tavana yerleştirilmemesinin sebebi sorulduğunda; güvenlik müdürü metanın fiziksel yapısı itibarıyla havadan daha hafif olduğunu, bu nedenle tavandan yapılacak ölçümün en yüksek metan değerini vereceğini ifade ederek, önemli olan parametrenin metanın hava içerisindeki konsantrasyonu olduğunu açıklamıştır. Ölçümler "Boru Demeti Gaz Ölçüm Sistemi" vasıtasıyla yapılmakta, bu sistem sayesinde sürekli olarak yeraltında maden çıkarılan noktalardan alınan gaz numuneleri, yerüstüne gönderilerek analiz edilmektedir. Patlamaya karşı bir önlem olarak metan düzeyi %1,25'i geçerse sistemin enerjisi kestiği, metan düzeyi %2'yi geçerse tüm işçilerin metandan etkilenen bölgeden uzaklaştırıldığı ve metan düzeyi %5'i geçerse madenin tamamen boşaltıldığı da yetkililerce belirtilmiştir.

Ayrıca, madende metan drenaj sisteminin bulunduğu, metan drenajıyla yüzeye gönderilen metanın elektrik üretiminde kullanıldığı ifade edilmiştir. Madende sığınma ceplerinin mevcut olduğu

ayrıca sığınma odaları bulunduğu, bu sığınma odalarında 30 kadar kişinin yaşaması için gerekli olan oksijen tüpleri, sedye gerekli teçhizatların bulunduğu da verilen bilgiler arasındadır. Madende kullanılması zorunlu olan tüm KKD'lerin işaret ve uyarı levhaları ile belirtildiği gözlenmiştir.

Edinilen bu bilgi ve gözlemlerden sonra maden içerisindeki gezi tamamlanarak yerüstüne çıkılmış ve programa uygun olarak madenin güvenlik yönetim sisteminin ve İSG yapılanmasının anlatıldığı sunuma geçilmiştir.

Boru Demeti Gaz Ölçüm Sistemleri

Boru demeti sistemleri; belirlenen noktalardan yeraltından çektikleri gaz numunelerini vakumlu pompalar kullanarak plastik borular vasıtasıyla yerüstüne iletirler ve sırasıyla infrared ve paramagnetik teknikleri kullanarak bu numuneleri analiz ederler. Ölçümleri yapılan gazlar; karbonmonoksit, karbondioksit, metan ve oksijendir.

Analizi yapan cihazlar yüzeyde olduğu için, borular maden çıkarılan yere yerleştirilebilir. Boru demeti sistemleri uygun bir biçimde bakım yapıldığı sürece uzun vadeli kullanıma uygundur. Çok gelişmiş analiz cihazları mevcuttur ve bu cihazlar yerüstünde bu amaçla tahsis edilen, numunelerin analiz cihazlarına girmeden önce kurutularak nitelikli filtrelerden geçirildiği klimalı odalara yerleştirilebilirler.

Genellikle sistemler oksijen, karbonmonoksit, karbondioksit ve metan ölçümü yapmak üzere kurulurlar. Analiz cihazlarının uzun vadeli kararlılığına ve en az 1 ppm'e kadar karbonmonoksit ölçebilme ve sık numuneleme kabiliyetine sahip olmasından dolayı, bu teknik uzun vadede karbonmonoksit ve karbondioksit ölçümlerinde ani bir patlama durumunu tespit etmek için en iyi tekniktir.

Ölçüm aralığına göre, normalde sadece karbonmonoksit problem yaratır ve birçok sistem sadece 1000 ppm'e kadar ölçüm yapabilme kapasitesine sahiptir. Metan ve oksijen beklenen konsantrasyon aralıklarında tümüyle ölçülebilir, bu nedenle bu teknik yangın veya ısınmanın oluşmasını önlemek adına bir bölgenin patlayabilirliğini otomatik olarak izlemek için de çok iyi bir yöntemdir.

Sistemdeki boru sayısına ve programlanan numuneleme sıklığına bağlı olarak her noktadan 30-60

dakikada bir numune alınabilir ve bu zamana numunenin yeraltından çekilme süresini eklediğiniz zaman bir saatlik bir süreyi bulabilir. Bu yüzden söz konusu teknik yangın gibi bir durumun ani olarak tespit edilmesi için uygun değildir.

Toplantı-3. Bölüm

Thoresby Madeni Güvenlik Yönetim Sistemi

Sunum İngiliz madencilik sektörüne uygulanan yasal düzenlemelere ilişkin bilgilendirmeye başlandı.

- Maden ve Taşocakları Kanunu 1954
- Maden ve Taşocakları yönetmelikleri
- İSG Kanunu 1974
- İSG Yönetimi yönetmelikleri 1992
- MASHAM düzenlemeleri 1993
- Patlayıcılarla ilgili yönetmelikler 1993
- RIDDOR 1995

HSE (Health and Safety Executive)- İngiltere’de denetim HSE müfettişleri tarafından yapılır ve bu teftişler madenlerde yasal düzenlemelere uyulup uyulmadığını kontrol etmeyi amaçlar.

Ayrıca UK Coal Grubunun da denetçileri vardır ve onlarda işyerinin iç denetimini yaparlar.

UK Coal grubunun Güvenlik Yönetim Sisteminin temel prensipleri;

- “0” zihniyet-kazaları ve hastalıkları önleyebiliriz.
- “0” zarar- kimsenin işyerinde yaralanmamasını sağlayabiliriz.
- “0” tekrar-olay ve kazaların tekrarlanmasını engelleyebiliriz.

şekindedir.

Güvenlik alanında UK Coal grubunun izlediği yola ilişkin ve yasal yükümlülüklerin nasıl yerine getirileceğini belirleyen başlıklar aşağıda belirtilmiştir.

- Liderlik
- Politika
- Risk&değişim yönetimi
- Hedef, amaç ve performans

- Eğitim
- İletişim
- Olay araştırması

Daha sonra 2010 yılında yapılan“Kalbimde Güvenlik” isimli kampanyadan, kampanyanın topluma yönelik hazırlandığından ve 2011 yılında yineleneyeceğinden bahsedilmiştir.

Thoresby Madeni Güvenlik Departmanı Thoresby Madeni Sağlık ve Güvenlik Planı

Sağlık ve güvenlik planı;

- Yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesini temin eden,
- Sağlık ve güvenliği koruyucu planlama sağlayan,
- Planın ilerleyişini kontrol eden ve
- Bütün departmanları kapsayan niteliktedir.

Diğer çalışmalar ise;

- Güvenlik alt-komitesi (toplantılar ve girişimler),
- Plan-izleme,
- Plan-etüt, gözden geçirme ve inceleme,
- Güvenlik planlamaları, çevresel toplantılar sağlık ve güvenlik planının bir parçasıdır.

Acil Durum ve Tahliye

Her ocağın prosedürde yeri vardır. Prosedür detayları ve uygulama kılavuzu kontrol odasında bulunur. Herkesin acil bir durum karşısında rolünü açıklayan bir kimlik kartı mevcuttur. Yasal düzenlemelere uyumu temin etmek amacıyla her yıl yenilenir. Tahliye tatbikatları yapılır. Süreçlerin etüdü yapılır. Maden Kurtarma Birliği tatbikatları hakkında bilgilendirilir.

Kazaların Değerlendirilmesi

Tüm kazalar için "AR1" adı verilen kaza rapor formu doldurulmakta ve sağlık merkezine gidenlerin kayıtları tutulmaktadır. Sistem içerisinde kazalar 4 şekilde sınıflandırılmaktadır:

- Zaman kaybına yol açmayan
- 3 günden az zaman kaybına neden olan
- 3 günden fazla zaman kaybına neden olan
- Ciddi kazalar

Yeniden olmasını önlemek amacıyla kazalar incelenir ve incelemenin çıktıları çalışanlarla mutlaka paylaşılır.

Olayların Değerlendirilmesi

Olaylar incelenerek raporlanır. İki şekilde sınıflandırma yapılmaktadır:

- Ramak Kala (1'den 5'e kadar derecelendiriliyor)
- Tehlikeli Gerçekleşme

Tüm olaylar ve raporlar çalışanlarla paylaşılır ve ayrıca, HSE bilgilendirilir.

Güvenlik Yönetim Elemanları

Nezaretçiler, aşağıdaki araçları kullanarak Sağlık & Güvenlik yönetimini sağlamaktadırlar:

- Ramak kala politikası
- Risk değerlendirmesi
- Güvenlik etüdü
- İş güvenliği toplantıları
- Çalışma Metodu
- Yöneticinin Kuralları

Thoresby Madeni Güncel İstatistikler

Haftanın kaza sayısı	4
Aralık ayı kaza sayısı	5
Yıllık kaza sayısı	184
3 günden fazla iş kaybına neden olan kazalar	26
Ciddi kazalar	3
Tehlikeli durumlar	6
Ramak kala durumları	171

Yangın ve Patlamaya Karşı Koruma

Kireç tozu

Tutuşmayı önlemek amacıyla madenin her yerine kireç tozu püskürtülerek sürekli olarak %75 oranında kömür tozuyla karışımı sağlanmaktadır (madenin tavanına veya yan yüzeylerine elle veya makine yardımıyla dağıtılır). Aynı zamanda sıkıştırılmış havayla birlikte madenin iç yüzeyine de püskürtülmektedir.

Patlamaya Karşı Koruma

Kireç tozu bariyerleri patlamaya karşı koruma sağlamaktadır. Resimde görülen kireç tozu torbası kireç tozu bariyerinin bir parçasıdır. Madenin temiz hava girişlerinde oksijen bulunur ve oksijen ortamı patlayıcı hale getirebilir. Bu yüzden bariyer kurulurken torbalar madenin temiz hava girişlerine yerleştirilir. Torbaların patlamanın yarattığı dalgayla çok çabuk parçalanması, kireç tozunun ortama yayılması ve patlama anında yangını önlemesi için torbalar madenin tavan yüzeyine çok zayıf bir şekilde bağlanır.

Yer Altında Yangınla Mücadele

Madende yangınla mücadele için yer üstünde bir su rezervuarı temin edilir. Belirli bir su miktarının sürekli olarak rezervuarda bulunması sağlanır. Yer altında yangınla mücadele için gerekli ekipmanlar bulundurulur. Her çalışana yangınla mücadele konusunda eğitim verilir.

Yangın ve patlamaya karşı alınan diğer önlem başlıkları şu şekildedir;

- Havalandırma
- Toz Tutma
- İzleme

Sonuç olarak işletmede iş sağlığı ve güvenliği alanında sürdürülen bütün faaliyetler güvenlik kültürü üzerinedir ve bugün gelinen noktada en yüksek güvenlik performansına sahiplerdir.

Avusturya'da Metal, İnşaat ve Maden Sektörlerinde İSG

Nefise Burcu ÜNAL, İSG Uzmanı, İSGGM
Ahmet Esat KORKUT, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM
Nurullah BALBAY, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM
Önder ATALAY, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM

Türkiye'de İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Koşullarının İyileştirilmesi Projesi (İSGİP) kapsamında 9-20 Mayıs 2011 tarihleri arasında Avusturya'ya çalışma ziyareti düzenlenmiştir. Bu ziyaret, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'nden bir uzman ve beş uzman yardımcısı, iş teftiş kurulundan bir müfettiş ve Gazi Üniversitesinden bir öğretim görevlisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Avusturya'daki iş sağlığı ve güvenliği, iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili bu ülkenin kurum ve kuruluşları ile metal, maden ve inşaat sektöründe hizmet veren değişik iş yerlerinde gözlemler yapılmıştır. Bu gözlemlerin amacı, iş sağlığı ve güvenliği alanında faaliyet gösteren başlıca kurumları yakından tanımak, faaliyetleri hakkında bilgi edinmek ve hedeflenen sektörlerde iş sağlığı ve güvenliği alanındaki iyi uygulama örneklerinin ülkemizde kullanılabilirliğini tespit etmektir.

Bu ziyaret sırasında Viyana'da AAm'de, Opel Avusturya fabrikasında, Merkez Demiryolu İstasyonu inşaatında, para basma makineleri üreten KBA Mödling şirketine ait fabrikada, Viyana toplu taşıma işletmesine ait bakım atölyesinde, Avusturya Federal Ekonomi ve Çalışma Bakanlığı İş Teftiş Kurumunda ve Donau City Tower inşaatında, Radenthein'de RHI şirketinin magnezit işleme tesisinde, Breitenau'da RHI şirketinin magnezit madeninde, Graz'da Magna Steyr araç üretim fabrikasında, Steyr'da MAN araç üretim fabrikasında, Valentin'de plastik malzeme üretimi yapan makineleri imal eden Engel şirketine ait fabrikada ve Perg'de HABAU şirketine ait hazır beton üretim tesislerinde incelemeler yapılmıştır. Bu incelemeler sırasında Avusturya'da İSG hizmetleri ve çalışanları korumaya yönelik yasal düzenlemeler, sosyal güvenlik, KOBİ'lerin İSG mevcut durumu ve politikaları ve İSG eğitimi veren kurumlar hakkında bilgi edinmek mümkün olmuştur.

Ayrıca, Avusturya'da bulunduğumuz süre içerisinde Viyana'da düzenlenmiş olan Uluslararası Önleme Forumuna katılma imkânı olmuştur. Bu forumda özellikle KOBİ'lerdeki işçilerin güvenliğini konu alan sunumlar izlenmiştir.

Avusturya İş Sağlığı Akademisi (AAm);

1984'de kurulan Avusturya İş Sağlığı Akademisi (AAm) kar amacı gütmeyen, 10 personel ve

100'den fazla eğitimcisi bulunan özel bir kurumdur. Bu kurum insan kaynaklarının verimli kullanılması ve iş yerlerinde sağlık koşullarının iyileştirilmesi amacıyla çalışan anahtar kişilerin eğitimi ve gelişimi için çalışmalar sürdürmektedir. İş sağlığı alanında araştırmaları destekleyici bir yapıda olan AAm, bu araştırmaların sanayi'de kullanılmasını desteklemektedir. Bu kurum, Avusturya'da iş sağlığı alanında ihtisas yapan yaklaşık 100 hekim haricindeki işyeri hekimlerinin %95'den fazlasını eğitmiş ve sertifikalandırmıştır. Verilen bu eğitim 360 saat olup, 140 saati uzaktan geri kalan 220 saatlik bölümü ise örgün olarak gerçekleştirilmektedir. Bu eğitimlere katılmak için hekimlerden tıp fakültelerinden mezun olduktan sonra 3 yıllık hastane tecrübesi istenmektedir.

Avusturya'da iş yeri hekimlerinin ve iş güvenliği uzmanlarının eğitimi ve çalıştırılması bakımından ülkemize benzer bir yapılanma vardır. 50'den fazla işçi çalıştıran iş yerlerinde iş yeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanlarının ücretleri işveren tarafından karşılanmaktadır. Ülkemizden farklı olarak ise 50'den az işçi çalıştıran iş yerlerinde istihdam edilen iş yeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanlarının maaşları Avusturya İş Kazaları Sigorta Kurumu kontrolünde bulunan ve bütün işyerlerinden alınan sigorta primleri ile oluşturulmuş bir fon tarafından karşılanmaktadır.

Ülkemizden farklı olarak Avusturya'da sigorta sistemini iki ayrı kurum yürütmektedir. İş kazaları ve meslek hastalıkları haricindeki sağlık giderleri Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından karşılanırken, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda oluşan masraflar İş Kazaları Sigorta Kurumu tarafından karşılanmaktadır.

Bu ülkede iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılacak olan yasal düzenlemelerde, Ticaret Odası, Endüstri Birliği, Çalışanlar Odası ve Avusturya Sendikası'nın onayı olması gerekmektedir. Bu kuruluşlardan Çalışanlar Odası ve Avusturya Sendikası çalışanların haklarını korumaya yönelik olup, işçilerin Çalışanlar Odası'na kayıtları zorunludur. Ticaret Odası ve Endüstri Birliği ise işyerlerinin sosyal ve ekonomik haklarını korumak için kurulmuştur. Şirketlerin Ticaret Odası'na kayıtları zorunlu tutulmuştur.

Resim 2. RHI Magnezit Fabrikası

Avusturya Federal Ekonomi ve Çalışma Bakanlığı İş Teftiş Kurumu;

İş Teftiş Kurumu Avusturya Federal Ekonomi ve Çalışma Bakanlığına bağlı olup 100 yılı aşkın bir geçmişe sahiptir. 9 eyaletten oluşan Avusturya'da her eyalette bir bölge müdürlüğü olmak üzere toplam 20 iş teftiş bölge müdürlüğü bulunmaktadır. Bunlardan 6 tanesi Viyana ve çevresinde faaliyet göstermektedir. Toplamda 300 tane iş müfettişi olup bunların 115 tanesi sekretarya görevini yapmaktadır. İş müfettişleri hukuk, iletişim, işyeri hekimliği ve teknik konularda eğitim almaktadırlar. Kazaları ve meslek hastalıklarını önlemeye yönelik tedbirlerin alınmasını sağlamak, işyerlerinde sağlık ve güvenlik iyileştirmelerinin, ölçüm ve analizlerin yapılmasını sağlamak ve bunları kontrol etmek, toplumun geneline bu bilinci yaymak, çalışmaları incelemek, izlemek ve danışmanlık hizmeti vermek iş müfettişlerinin görevleri arasındadır. Özellikle danışmanlık hizmetine ayrı bir önem verilmektedir. İşyerlerinin, kurulmasından önce ve kurulduktan sonra iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda bu hizmetten yararlanması sağlanmaktadır. Tarım, ormancılık, telekomünikasyon gibi alanlar ve belediye çalışanları, eğitimciler, din görevlileri, serbest çalışanları denetlemek

görev kapsamı dışındadır. İşyerleri ile ilgili teftiş süreci ülkemizdekiyle benzerlik göstermektedir. Ancak, denetledikleri işyerlerine maddi yaptırım uygulama hakları olmayıp, sadece iş sağlığı ve güvenliği konusundaki uygunsuz durumlarda işyerlerini mahkemeye verme yetkileri vardır. Bu denetimlerde ülkemizden farklı olan husus ise işveren ve işçi arasındaki sözleşmeleri denetlemeleri, yalnızca işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yapılan çalışmalarını göz önünde bulundurmalarıdır.

Metal Sektöründeki Gözlemler;

Metal sektörü incelemeleri kapsamında gidilen iş yerlerinde karşılaşılan en önemli sorun gürültü maruziyeti olarak tespit edilmiştir. İşyerlerinde, bu maruziyeti gidermek için çalışma alanı gürültüyü absorbe eden kabin içerisine alınarak işçinin gürültüden en az düzeyde etkilenmesi sağlanmıştır. Bununla birlikte; özellikle otomobil ve otomobil parçalarını üreten fabrikalarda işlerin robotlarla yapılması ile işçilerin gürültü, kaynak çapağı ve aşırı yük gibi etmenlerden mümkün olduğunca uzak tutulmaları sağlanmıştır. KKD kullanım oranı işyerlerine göre değişmekte olup, Avusturya'da da işçilerde güvenlik kültürünün tam olarak yerleş-

memiş olduğu gözlenmiştir. Özellikle yük taşımayı gerektirmeyen montaj kısımlarında kadın işçilerin çalıştırılmasına özen gösterilmiştir. İş yerinde sağlık kontrolleri düzenli olarak yapılmamakla birlikte işçiler isteğe bağlı olarak sağlık gözetiminden geçebilmektedir. Yaya yolları ve araç yolları düzgün bir şekilde belirlenmiştir. Tekrarlanan hareketleri önlemek için işçilere rotasyon sistemi uygulanmaktadır. "Ramak Kala" istatistiklerinin tutulmasına özen gösterilmektedir. Haftada işçiler için 1 saatlik güvenlik, alkol ve sigara konularında eğitim verilmesine rağmen fabrika içerisinde alkol ve sigara kullanımı sağlık açısından büyük bir sorun teşkil etmektedir.

İnşaat Sektöründeki Gözlemler;

İnşaat sektörü kapsamında incelenen iş yerlerinde merdivenlerden düşmeler ve sivri cisimlerle yaralanmalar bu sektörde karşılaşılan en önemli sorunlardır. Bununla beraber bu işyerlerinde temizlik ve düzene dikkat edilmediği gözlemlenmiştir. Ayrıca, ziyaret edilen firmalarda ölümlü iş kazası gerçekleşmemiştir. İşe alınmadan önce işçilere sağlık muayenesi yapılmamaktadır. Fakat iş yeri hekimleri belirli aralıklarla muayeneler gerçekleştirmektedir. Bu muayenelerde başta görme ve işitme kontrolleri olmak üzere çeşitli kontroller yapılmaktadır. Şantiyelerde ilk yardım odaları

bulunmaktadır ve her 20 işçi arasından ilk yardım eğitimi almış bir sorumlu işçi bulunması yasal zorunluluktur. İskelelerin yapısı belli bir standarda bağlanmış olup iş güvenliği açısından yeterli özelliklere sahiptir. Yüksekten düşme riski olan yerlerde (merdiven boşlukları, kapatılmamış alanlar) korkuluk kullanımına özen gösterilmektedir.

Maden Sektöründeki Gözlemler;

Avusturya'da bulunan madenlerin büyük çoğunluğu açık madenlerdir. Ziyaret edilen iş yerlerinden alınan bilgiye göre madenlerde görülen en önemli meslek hastalıkları ve iş kazaları kaynak dumanlarından ve kimyasal dumanlardan kaynaklanan solunum rahatsızlıkları, yüksekten düşebilecek cisimlerden kaynaklanan yaralanmalar, gürültü maruziyetinden kaynaklanan işitme kayıpları ve çeşitli deri hastalıkları sayılabilir. Madenlerde çalışacak işçiler genel olarak meslek lisesi mezunu olup 3 senelik meslek okullarında eğitim almaktadırlar. Madenlerde görevli işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı bulunmaktadır. Acil durumlar için de bir kurtarma ekibi mevcuttur. Madende çalışan her 25 kişi için bir güvenlikten sorumlu kişi bulundurulmaktadır. Bölüm müdürü, iş güvenliği uzmanı ve iş güvenliğinden sorumlu bir kişiden oluşan ekip risk değerlendirmesi çalışmalarını yürütmektedir.

Resim 1. Merkez Demiryolu İstasyonu İnşaatı

Nefise Burcu ÜNAL
İSG Uzmanı, İSGGM

GEMİ GERİ DÖNÜŞÜM TEKNİKLERİ

Giriş

Gemi geri dönüşüm, teknik anlamda eski gemilerin kıyıda, iskelede, kuru havuzda ya da gemi kazağında parçalara ayrılması işlemleridir. Bu işlemler, genel olarak tüm donanımların sökülmesi, kesme ve gemi altyapı sistemlerinin geri dönüşümünün yapılması dahil geniş aktiviteler toplamını kapsamaktadır.

Gemi geri dönüşümü, gemi inşası işleminin tersidir. Hurda geminin sökümü esnasında direkt olarak metal malzemeler değerlendirilir ya da haddehanelere gönderilir. Gemi geri dönüşümü bu işlevi ile hurdayı değerli mala çeviren ve kullanılan doğal kaynakları geri dönüştüren bir üretilerdir. Diğer taraftan gemi geri dönüşümü, çevreyi koruyan endüstri çeşitlerindenidir. Doğal kaynakların etkin ve verimli kullanımı amacıyla hurda gemiler sökölür ve işlemlere tabi tutularak çeşitli ürünler elde edilir. Ekolojik dengenin korunmasında etkin bir rol üstlenen gemi geri dönüşümü IMO'nun da kabul ettiği gibi "yeşil endüstri" diye de anılmaktadır.

Teknik anlamda gemi geri dönüşümü, geminin karaya vurdurulup emniyete alınmasından sonra aşağıdaki aşamalarla gerçekleşmektedir:

- Geminin tehlikeli atık kontrolü ve atık Envanterinin düzenlenmesi,
- Tehlikeli atıkların toplanması,
- Söküm işlemi.

Araştırma Bilgileri

İSG Uzmanı Nefise Burcu ÜNAL tarafından gerçekleştirilen Aliağa Gemi Söküm Bölgesi geri dönüşüm sektöründe sahada, ofiste ve diğer yerlerde çalışanlara uygulanan anket ve saha gözlem çalışmaları Doç. Dr. Mustafa N. İLHAN'ın danışmanlığında Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İş

Sağlığı ve Güvenliği AD Yüksek Lisans Tezi olarak yayımlanmıştır.

Bu araştırma Temmuz 2010 - Aralık 2010 tarihleri arasında uygulanmış kesitsel tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Araştırmanın katılımcılarını gemi geri dönüşüm sektöründeki tüm çalışanlar oluşturmaktadır. Toplamda GEMİSANDER verilerine göre araştırmanın yapıldığı sırada (günübirlik değişmekle birlikte) 730 kişi çalışmakta olup 256 kişiye ulaşılmıştır.

Bu işletmelerde yapılan işler ağır ve tehlikeli işler sınıfına girdiği için kadın işçi ve 18 yaşından küçük işçilerin çalışması yasaktır.

Bu çalışmada gemi geri dönüşüm sanayinde çalışanların sosyo demografik özellikleri, işle ve İSG ile ilgili eğitimi alma durumları, KKD kullanma, sigara ve alkol alışkanlıkları, iş kazası ve meslek hastalığı sıklıkları ile ilişkili etmenler anket uygulanarak araştırılmıştır.

Araştırmada kullanılan bağımlı değişkenler; sektörde iş kazası geçirme durumu, son 1 yıl içinde iş kazası geçirme durumu, meslek hastalığı şüphesi olan hastalık durumu olup bağımsız değişkenler; cinsiyet, yaş, medeni durum, görev, öğrenim, sigara kullanma durumu, alkol kullanma durumu, kişisel koruyucu donanım kullanımı, çalışma süresi, vardiya durumu, sağlık raporu alma durumu, çalışma koşulları ve iş sağlığı ve güvenliği koşul-

ları memnuniyet durumu, asgari ücrete göre kazanç durumu, benzer sektörde toplam çalışma yılı, sektörde toplam çalışma yılı, kronik hastalığı bulunma durumu KKD kullanımı ile ilgili araştırmacının düşüncesinden oluşmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda katılımcıların sektörde ortalama 10 yıldır çalıştığı görülmüştür. Gemi geri dönüşüm sektöründe söz konusu çalışma süresinin uzun olmasının nedeninin çalışan sirkülasyonunun çok olmasına rağmen sektör içi bir işletmeden diğer işletmeye geçen ama iş değiştirmeyen çalışanlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Benzer sektör deneyimi ortalama 8 yıldır. Çalışanların %50'sinin benzer sektör deneyimi olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışanların çalışmakta olduğu işten memnuniyetleri ve İSG koşullarından memnuniyetleri çok yüksek bir oranda çıkmıştır.

Çalışanların %57'sinin ilkokul mezunu ya da ilkokul terk olduğu ve eğitim düzeyinin genel olarak diğer ağır ve tehlikeli işlerde çalışanların eğitim düzeyleri gibi düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, İSG konusunda bilinç kazandırma, KKD kullanımı alışkanlıklarını geliştirme ve çalışanları güvensiz hareketlerden kaçınmaya yönlendirme faaliyetlerinin ve eğitimlerin başarıya ulaşmasında sorun teşkil etmektedir.

Katılımcılarından iş kazası geçirme oranları ve sıklığı, 1 yıldan fazla süren kronik hastalığı olduğunu belirtenler ile meslek hastalığı şüphesi olan hasta-

lıkları olduğunu beyan edenlerin oranı Türkiye istatistikleri ve benzer sektörlerdeki akademik çalışmalarla karşılaştırıldığında anlamlı bulunmuştur.

Gemi geri dönüşüm çalışanlarının büyük bölümü kaynakla kesim yapan çalışanlardan oluşmaktadır. Bu kişiler kaynakçı olarak daha önce çalışmış kişiler olsalar da kesim işinde kullanılan kaynak konusunda özel eğitim almadıkları gözlemlenmiştir.

“Bulgular” kısmında açıklandığı gibi mesleki eğitim konusunda yeterli performans sağlanamamakla birlikte GEMİSANDER'in katkıları ile bu konuda eğitim düzenleme çalışmaları olduğu bilinmektedir. Katılımcıların %70'e yakın oranda İSG ile ilgili eğitim almış olduğu görülmektedir. Bu konudaki yüksek eğitim oranının GEMİSANDER'in çalışmaları sonucu olduğu bilinmektedir.

Katılımcıların ilgili mevzuata göre ağır ve tehlikeli işler kapsamında bulunan işyerlerinde, her on personel için bir olmak üzere, bu yönetmeliğe göre yetkilendirilmiş merkezden en az “Temel İlk Yardım Eğitimi” sertifikası almış olması durumu henüz sağlamamakla birlikte bu durum çoğu ağır ve tehlikeli işler sınıfına giren sektörlerden daha iyidir ve gelişmektedir.

Anket sonucunda KKD kullanımı konusunda çalışanların desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacının çalışanların KKD kullanımının gerekliliği konusundaki kararı ile gerek çalışanların KKD kullanımı gerekliliği konusundaki görüşleri gerekse kullanım alışkanlıkları oransal olarak yakın çıkmıştır.

Katılımcıların alkol ve sigara kullanımı ile iş kazası geçirme durumu karşılaştırma tablosunda istatistiki olarak anlamlı bulunmamakla beraber iş başında sigara kullanan çalışanlara yönelik gözlemlere dayanılarak bu durumun kimyasallara maruziyet riskini artırdığı düşünülmektedir.

Çalışanların geçirdiği en çok kaza sebepleri sırasıyla dikkatsizlik, kişisel nedenler, makine ve tezgahlarda güvenlik tedbirlerinin alınmaması, KKD'lerin kullanılmaması olarak sıralanmıştır. Bu saptamaya istinaden öncelikli olarak çalışanlara yönelik çalışmalarda bulunulması, eğitim verilmesi, dikkatsizlik ve kişisel nedenlerin detaylı olarak araştırılması gerekmektedir.

Kronik rahatsızlığı olduğunu söyleyen ve meslek hastalığı şüphesi olan hastalıkları olduğunu belirten çalışanların sağlık raporu alıp almama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ama ağır ve tehlikeli işlere başlamadan önce sağlık raporu almak mecburi olup işe uygun olmayan çalışanın işten kaynaklanacak sağlık problemlerinin önüne geçilmesi sağlanacaktır.

İşveren ve işçiler asbest ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirdiği takdirde asbest ile çalışmak tehlike değil bir fırsat olarak karşımıza çıkacaktır. Gemi geri dönüşüm firmaları, asbest geri dönüşümü, bertaraf gibi katma değer yaratan ekonomik faaliyetlerden vazgeçip gelişmiş ülkelere devretmek yerine yeni çevre standartlarına uyum sağlayarak gemi geri dönüşüm faaliyetlerini ve geliştirdiği diğer sektörleri iyileştirme yoluna gitmektedirler.

Bu kapsamda, geri dönüşüm işlerinde gelişmiş ülkelerde uygulanan teknolojik gelişmeler takip edilmeli, güvenli geri dönüşüm tekniğinin uygulanması için projeler geliştirilmelidir.

Kaza ve hastalık önleme programları için süreklilik ve paylaşım oldukça önem kazanmaktadır. Uygulanan eğitim programlarının daha etkili olabilmesi için uygulamalı içeriklerin bulunması faydalı olacaktır. Çalışanların iş kazalarına yönelik iş yerindeki riskler ve korunma yolları ile ilgili eğitim verilerek risk algıları değiştirilebilir.

Öneriler:

- Düzenli ortam ve kişisel maruziyet ölçümlerinin yaptırılması,
- Sigara kullanım alışkanlığı ile mücadele edilmesi, özellikle işyerinde ve iş başında sigara tüketimine engel olunması,
- Risk değerlendirme çalışmalarının sektörün şartlarına göre güncellenmesi ve İSG verilerinin toplanarak analiz edilip tehlikelerin belirlenmesi,
- Sektöre yönelik mesleki eğitimlerin ve ilkyardımcı eğitimlerinin bir an önce alınmasının sağlanması,
- Meslek hastalıkları tanısında çalışma öyküsü ve benzer sektör çalışmalarına dikkat edilerek karar verilmesi,
- KKD kullanımının yaygınlaştırılması ve çalışanlar ile çalışma şartlarına uygun KKD'lerin işverence sağlanması,
- İSG kültürü, sağlıklı yaşama bilinci oluşturacak ve davranışta değişiklik sağlayacak yetişkin eğitimlerinin verilmesinin sağlanması.

KAYNAK

ÜNAL N.B, Aliağa Gemi Geri Dönüşüm Sektöründe Çalışan İşçilerin İş Kazası Ve Olası Meslek Hastalıkları Sıklığı Ve İlişkili Etmenler, İş Sağlığı ve Güvenliği A D, 2011

KOSGEB BAŞKANI SAYIN: **MUSTAFA KAPLAN**

Repörtajımızda; Sayın Kaplan İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi okurlarına Kosgeb hakkında bilgi verdi.

1. KOSGEB hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

Ülkemizin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerinin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide bütünleşmeyi ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek üzere 1990 yılında 3624 sayılı Kanunla kurulan KOSGEB, önemli bir boşluğu doldurmuş, o zamandan bu yana hayati işlevler yerine getirmiştir.

2009 yılı içerisinde de; imalat sanayi dışındaki KOBİ'lerin desteklenmesi konusunda görülen eksikliğin giderilmesi ve ülkemizin KOBİ politikasının daha organize bir yapıda yönlendirilmesi için 3624 sayılı kanunda, KOSGEB'in kurulması kadar önemli bir değişikliğe gidilerek hizmet ve ticaret sektörlerindeki işletmeler de KOSGEB hedef kitesine dâhil edilmiştir. Böylece KOSGEB'in, imalat sa-

nayi KOBİ'lerinin desteklenmesi konusunda 1990 yılından bu yana edindiği tecrübe ve birikimden, 3 milyonun üzerindeki işletmenin yararlanmasının yolu açılmıştır.

Kanun değişikliğini müteakip KOSGEB'in hedef kitlesinin genişlemesi, mevcut destek sistemindeki aksaklıklar, KOBİ'lerin esnek ve dinamik bir mevzuat yapısına ihtiyaç duyması ile işletmelerin talep ve beklentileri KOSGEB Destek Sisteminde değişiklik yapılması ihtiyacını ortaya koymuştur.

Bu kapsamda, KOBİ'lerin bölge, sektör ve ölçek parametrelerine göre farklılaşan ihtiyaçlarını esas alan destek sistematığının kurgulanmasına yönelik destek sistemi revizyon çalışmaları başlatılmıştır.

Çalışmalar sonucunda; KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği çerçevesinde; KOBİ'lerin ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini

ve düzeylerini yükseltmek, ekonomik gelişmelere uygun bir şekilde sanayide entegrasyonu gerçekleştirmek, ihracattaki paylarını artırmak, araştırma-geliştirme, yenilik ve işbirliği faaliyetlerini desteklemek, girişimcilik kültürünü geliştirmek ve Kalkınma Planları, Hükümet Programları ve Yıllık Programlarda belirlenen hedefler de dikkate alınarak; Ar-Ge ve yenilikçilik, endüstriyel uygulama, girişimcilik, pazarlama, e-dönüşüm, kurumsallaşma, markalaşma, kalite geliştirme, tasarım, çevre, enerji ve işbirliği-güçbirliği ile günün şartlarına bağlı olarak oluşabilecek diğer konularda destek programları hazırlanmıştır.

Genişleyen hedef kitle ihtiyaçlarına cevap verebilecek, erişimi kolay, etkin ve yalın, gelişime açık ve dinamik, maliyet ve farklılaştırma esaslı stratejilerin uygulanmasına imkan sağlayan, işletmelerin Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerini daha etkin destekleyen, ortaklık kültürünün teşvik edildiği, girişimciliğin desteklendiği ve girişimcilik kültürünün yaygınlaştırıldığı, tematik alanlarda destekleme imkanı sağlayan, KOBİ temelli stratejilerin uygulanacağı, katma değeri ve rekabet gücü yüksek, gelişme potansiyeli olan sektörlerin öncelikli olarak desteklenebileceği, bölge, sektör, yöre ve işletme ihtiyaçlarına göre tasarlanmış proje esaslı, e-devlet yapılanması ile uyumlu, kamu hizmetlerinin sunumu ile ilgili düzenlemelerle uyumlu, bilgi yoğun hizmetlerin daha etkin sunulduğu bir destek sistemi oluşturulmuştur.

KOSGEB yeni dönemde işletmelere, girişimcilere, KOBİ'lere yönelik projeleri olan meslek kuruluşlarına ve işletici kuruluşlara, geri ödemeli ve geri ödemesiz olmak üzere; Genel Destek Programı, KOBİ Proje Destek Programı, Tematik Proje Destek Programı, Girişimcilik Destek Programı, Ar-Ge, Inovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı, İşbirliği - Güçbirliği Destek Programı ve Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı başlıkları altında destekler sağlamaktadır.

AR-GE İNOVASYON ve ENDÜSTRİYEL UYGULAMA PROJELERİNE 1 MİLYON TL

Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programıyla bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip küçük ve orta ölçekli işletmeler ile girişimcilerin geliştirilmesi, yeni ürün, yeni süreç, bilgi ve/veya hizmet üretilmesi ve ticarileştirilmesi için araştırma, geliştirme, inovasyon ve endüstriyel uygulama projeleri desteklenmektedir.

Bu program kapsamında 12.000 TL limitli kira desteği, 20.000 TL limitli başlangıç sermayesi desteği, 25.000 TL limitli proje danışmanlık desteği, 5.000 TL limitli eğitim desteği, 25.000 TL limitli sinai ve fikri mülkiyet hakları desteği, 5.000 TL limitli proje tanıtım desteği, 15.000 TL limitli fuar, kongre, konferans, teknolojik işbirliği desteği ile 25.000 TL limitli test, analiz ve kalibrasyon desteğinin yanı sıra, makine teçhizat, donanım, hammadde, yazılım ve hizmet alımı giderlerine 100.000 TL'ye kadar geri ödemesiz, 200.000 TL'ye kadar geri ödemeli destekler verilmektedir.

Endüstriyel Uygulama Programı kapsamında ise geri ödemesiz 18.000 TL limitli kira desteği, 150.000 TL limitli Makine-Teçhizat, donanım, sarf malzemesi, yazılım ve tasarım giderleri desteği ile 100.000 TL'ye kadar personel gideri desteği ile 200.000 TL'ye kadar geri ödemeli makine-teçhizat, donanım, sarf malzemesi, yazılım ve tasarım giderleri desteği verilmektedir.

İŞLETME PROJELERİNE 150 BİN TL

KOBİ Proje Destek Programı kapsamında, işletmelerin, üretim, yönetim ve organizasyon, pazarlama, dış ticaret, insan kaynakları, mali işler ve finans, bilgi yönetimi ve benzer alanlarda sunacakları projeleri desteklenmektedir.

İŞLETME PROJELERİNE 150 BİN TL

KOBİlerin kendi projelerini kendilerinin hazırlaması, kendi beceri ve noksanlarını daha iyi tanımalarını amaçlayan KOBİ Proje Destek Programı kapsamında verilecek desteğin üst limiti 150.000 TL'dir.

YÖRESEL KAYNAĞA DESTEK

Tematik Proje Destek Programı ile; makro strateji dokümanlarında işaret edilen öncelikler dikkate alınarak belirlenen tematik alanlarda bölgesel ve sektörel ihtiyaçların karşılanması, uluslararası mevzuat ve önceliklere KOBİlerin uyumunun sağlanması ve meslek kuruluşlarının KOBİleri geliştirmek amacıyla daha fazla proje hazırlamaları teşvik edilecektir.

YÖRESEL KAYNAĞA DESTEK

Program ile işsizliğin yoğun olduğu yerlerde üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları

Program ile işsizliğin yoğun olduğu yerlerde üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları

ve yerel yönetimler başta olmak üzere yerel aktörler tarafından hazırlanan meslek edindirme projelerine finansman sağlanacaktır.

Meslek Kuruluşu Destek Programıyla verilecek desteğin üst limiti 150.000 TL'dir.

İŞBİRLİĞİ GÜÇBİRLİĞİ YAPAN KOBİLER KAZANACAK

İşbirliği-Güçbirliği Destek Programı ile ortak tedarik, ortak tasarım, ortak pazarlama, ortak laboratuvar ve ortak imalat ve hizmet sunumu gibi konularda bir araya gelen KOBİlere destekler sağlanmaktadır.

İşletmelerin birleşme, işbirliği ve ortaklık yoluyla, mevcut yaratılan katma değeri büyütmeleri hedeflenen bu programla 250.000 limitli geri ödemesiz, 500.000 TL limitli geri ödemeli destek sağlanmaktadır.

GİRİŞİMCİLERE DESTEK, KADIN GİRİŞİMCİYE POZİTİF AYRIMCILIK

Girişimcilik Destek Programı ile girişimciliğin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması, başarılı ve sürdürülebilir işletmelerin kurulması, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, İş Geliştirme Merkezlerinin kurulması ile girişimciliğin geliştirilmesi, istihdamın artırılması ve yerel dinamiklere dayalı girişimciliğin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi kapsamında genel ve özel hedef gruplarına ücretsiz uygulamalı girişimcilik eğitimleri verilmekte olup; Yeni Girişimci Desteği kapsamında geri ödemesiz 5.000 TL limitli işletme kuruluş desteği, 10.000 TL limitli kuruluş dönemi makine, teçhizat ve ofis donanım desteği ile 12.000 TL limitli işletme giderleri desteği ile geri ödemeli 70.000 TL limitli sabit yatırım desteği kullanılmaktadır.

İş Geliştirme Merkezi Desteği kapsamında 750.000 TL'ye kadar geri ödemesiz İŞGEM Kuruluş Desteği ile 100.000 TL'ye kadar geri ödemesiz İŞGEM İşletme Desteği verilmektedir.

KOBİ'LER NEFES ALACAK

Genel Destek Programı ile çok daha fazla işletme fuar, tanıtım, eşleştirme, nitelikli eleman istihdamı, danışmanlık, enerji verimliliği, sınai mülkiyet

hakları, tasarım, belgelendirme, test ve analiz gibi alanlarda desteklenmektedir.

Genel Destek Programı kapsamında; 30.000 TL limitli yurtiçi fuar desteği, 10.000 TL limitli yurtdışı iş gezisi desteği, 15.000 TL limitli tanıtım desteği, 15.000 TL limitli eşleştirme desteği, 20.000 TL limitli nitelikli eleman istihdam desteği, 15.000 TL limitli danışmanlık desteği, 10.000 TL limitli eğitim desteği, 30.000 TL limitli enerji verimliliği desteği, 15.000 TL limitli tasarım desteği, 20.000 TL limitli sınai mülkiyet hakları desteği, 10.000 TL limitli belgelendirme desteği, 20.000 TL limitli test, analiz ve kalibrasyon desteği ve kısa süre içerisinde uygulamaya alınacak olan 10.000 TL limitli Bağımsız Denetim Desteği yer almaktadır.

FİNANSMANA ERİŞİMDE KOLAYLIK

KOBİ projeleri ve genel desteklere ek olarak 7. destek programı olan Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı ile GİP'te işlem görmek üzere halka arz edilecek KOBİ'lerin ilk halka arzına ilişkin maliyetleri 100.000 TL'ye kadar geri ödemesiz olarak desteklenebilmektedir.

Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı kapsamında; azami 2 yıl olmak üzere 60.000 TL limitli piyasa danışmanı danışmanlık hizmet bedeli, 20.000 TL limitli bağımsız denetim hizmeti bedeli, 10.000 TL limitli SPK kurul kaydına alma ücreti, İMKB Gelişen İşletmeler Piyasası Listesine kabul ücreti ve Merkezi Kayıt Kuruluşu masrafı, 10.000 TL limitli aracı kuruluşa ödenecek aracılık komisyonu olmak üzere destek sağlanmaktadır.

2. KOBİ'lerin ülkemiz ekonomisindeki mevcut yeri ve gelecekteki durumu ile ilgili bir değerlendirme yapabilir misiniz?

Dünya üzerindeki çoğu ülkede görüldüğü gibi ülkemizde de ekonomik yapının temel taşlarını KOBİ'ler oluşturmaktadır. Ülke ekonomisinde büyük bir yer edinen, ülkemizdeki tüm işletmelerin %99'undan fazlasını oluşturan KOBİ'ler, istihdam yaratılmasına, yatırım yapılmasına, girişimciliğin geliştirilmesine, bölgesel kalkınmaya, verimliliğe, rekabet ortamının yaratılmasına ve dolayısıyla makroekonomik göstergelere önemli katkılar sağlamaktadır. Bunun yanı sıra KOBİ'ler, toplumun refahında ve sosyal düzenin gelişmesinde de çok

önemli bir role sahiptir. Gelecekte de bu önemli rollerini korumaya devam edeceklerdir.

3. SGK istatistiklerine göre Ülkemizde iş kazası ve meslek hastalıklarının yaklaşık %80'den fazlasının KOBİ'lerde meydana geldiği biliniyor. Sizce bunun başlıca nedenleri ne olabilir?

Öncelikle, ülkemizdeki işletmelerin büyüklük olarak görüntüsüne baktığımızda, işletmelerin %99,5'ini KOBİ'ler teşkil etmektedir. Maalesef bunlarında %94,5 gibi çok büyük bir oranını, 1-9 işçi çalıştıran mikro seviyedeki işletmelerden oluşmaktadır. Buradan hareketle ekseriyeti mikro seviyede olan KOBİ'lerden iş sağlığı ve güvenliği konusuna yeterince önem verilerek gereken aksiyon ve katılımın beklenmesi mümkün görünmemektedir. Zira mikro işletmeler ancak kendi mevcudiyetlerini sürdürebilmekte ve iş yerlerine veya çalışanlarına dönük farklı yaklaşımları sergilemekte yetersiz kalmaktadırlar. İş sağlığı ve güvenliği mevzuat ve uygulamalarının gereklerini yerine getirebilmek için ihtiyaç duydukları aynı ve nakdi kaynaklar ile altyapı, bilgi ve bilinç eksiklikleri bulunmaktadır.

4. AB mevzuatını uyumlaştırma süreci ile birlikte İSG mevzuatımızda önemli değişiklikler ve gelişmeler oldu. KOBİ'lerin bu değişime uyumu konusunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

AB'ye uyum sürecinde ülkemizde İSG konusunda atılan adımlar ve konuya verilen önemin artması ile birlikte mevzuatta yapılan uyumlaştırmalar çok memnuniyet vericidir. Günümüzde insana verilmesi gereken önem doğrultusunda, işletme için vazgeçilmez değer olan ve emeği kullanılan çalışanların çevre, sağlık ve güvenlik standartlarına uygun ortamlarda iş yapması çok büyük önem arz etmekle birlikte, maalesef salt bir iş gücü olarak görülen çalışanların yaşama dair haklarının korunması gerekliliği hep göz ardı edilmektedir. İşletmelerin, emeklerinin karşılığını nasıl olsa ücret olarak veriyoruz, işimiz görülsün, ötesi bizi ilgilendirmez mantığı içerisinde çalışanlarını değerlendirmesi insani ve ahlaki değerlere yakışmamaktadır. Oysa, günümüzde insana, doğaya, çevreye saygılı ve toplumsal değerlere duyarlı sosyal sorumluluk taşıyan işletmeler ayakta kalabilmekte ve uluslararası rekabette başarılı olabilmektedir. İş

yerinde kurumsal ve bireysel barışı sağlayamayan işletmelerin başarı şansı ve sürdürülebilirliği bulunmamaktadır. Bu sebeple, insan sağlığı ve iş yerinde güvenliğe gereken önemin verilmesi, KOBİ'ler açısından dikkate alınması gereken bir unsur olup, gerekli adımları bir an önce atmaları gerekmektedir. Maalesef ülkemizde ki KOBİ'lerin, AB eliyle de olsa küresel olarak yaşanan değişime uyumu konusunda yeterince iyi bir seviyede olduğu söylenemez. Daha önce bahsettiğimiz gibi, bu konu bugünden yarına hemen halledilebilecek bir şey değil.

5. Ülkemizde yine KOBİ'leri göz önünde bulundurarak "güvenlik kültürü" düzeyini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu konudaki eksiklikleri gidermek için neler yapılmalıdır?

Üzülerek ifade etmek isterim ki, KOBİ'lerimizde "güvenlik kültürü" düzeyi çok alt seviyelerdedir. Medyada çıkan haberlere bakacak olursanız, güvenlik ve sağlık sorunları yaşayan onlarca işletme olduğunu görürsünüz. Hatta bazen yeterli bilinç ve altyapıya sahip işletmelerde bile, piyasalarda yaşanan kıyasıya rekabet ve düşük maliyet nedeniyle özellikle çevre duyarlılığının, iş güvenliği ve çalışan sağlığının kasıtlı olarak ihmal edildiği gözlemlenmektedir. Böyle bir durumda, güvenlik kültürünün yeterli olduğundan bahsetmek güçtür.

Bu konudaki eksiklikleri giderebilmek elbette mümkün. Bunun için öncelikle, kamu kurum kuruluşları ile özel sektör ve STK'lar gibi konuyla ilgili olan ya da olabilecek tüm tarafların işbirliği ve koordinasyon içerisinde gerekli strateji ve eylemleri belirlemesi, belirlenen strateji ve eylemler doğrultusunda hareket etmesi gerekmektedir. Yapılacak eylemlerin başında ise bu konuda işletme, çalışanlar ve toplum nezdinde gerekli bilgilendirme ve bilinçlendirme aktivitelerinin yapılması, yani belirli bir kültürün oluşturulması önem arz etmektedir. Bununla birlikte eğitim, danışmanlık ve koçluk hizmetleri de kurum kuruluşlarca sağlanmalıdır. Bu konuda yapılabilecek çok şey bulunmaktadır. Ancak, bunlardan ivedilikle yapılması gerekenler tespit edilerek hemen harekete geçilmelidir.

6. İş sağlığı ve güvenliği koşullarının iyileştirilmesi konusunda sizce kimlere, ne gibi görevler düşüyor?

İş sağlığı ve güvenliği konusunda koşulların iyileştirilmesi konusunda neredeyse toplumun her kesimine iş düşmektedir. Çünkü her şeyin ötesinde bu bir bilinç ve kültür meselesidir. Belki evimizden ve ailemizden başlayarak yaşadığımız çevremize ve iş yerimize kadar her ortamda bu kültür oluşturarak yaymamız gerekmektedir. Bu bilinçle yetişen bireyler ve kurulan işletmelerde tabii olarak iş güvenliği ve sağlığı koşulları sağlanacak ve gerekli önlemler alınacaktır. Ayrıca, KOBİ'lerin kolayca adapte olabileceği uygulanabilir mevzuatlar geliştirilmeli ve KOBİ'lere destek ve yardımcı olunmalıdır. Bu hususta, başta İSG Genel Müdürlüğü'ne konuyla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektörü temsil eden kuruluşlara önemli görevler düşmektedir. KOSGEB İdaresi olarak biz, KOBİ'lerin her konudaki ihtiyaçlarına çözüm bulabilecekleri destek programlarını geliştirerek uygulamaya almış bulunmaktayız. Bu konuda ilgi alanımıza dair üzerimize düşen başkaca görevler ve düzenlemeler olursa memnuniyetle yerine getirmeye çalışırız.

7. KOSGEB olarak iş sağlığı ve güvenliği yönünden KOBİ'lere sağladığınız teşvikler konusunda bilgi verebilir misiniz?

KOBİ'ler için, gerek uyulması zorunlu mevzuatlar açısından, gerekse işletmelerde iş güvenliğinin sağlanarak kalitenin yükseltilmesi ve verimliliğin artırılması açısından "İş sağlığı ve Güvenliği" konusu önem arz etmektedir.

Bu çerçevede özellikle; Temel İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG), İSG ile ilgili İşçi / İşveren Hak ve Sorumlulukları, İş Ahlakı ve Kurumsal/Sosyal Sorumluluk, İSG Risk Yönetimi ve İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarından Korunma Yöntemleri vb. konularda verilecek hizmet ve destekler, KOBİ'lerde iş güvenliğinin sağlanabilmesi, kalitenin yükseltilmesi ve verimliliğin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Mevcut KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği Kapsamında İşletmelerin talepleri halinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda faydalanabileceği destek ve programlar; KOSGEB Genel Destek Programı kapsamındaki Danışmanlık, Eğitim, Nitelikli Eleman ve Yurt İçi Fuar Destekleri ile KOBİ Proje ve Tematik Proje Destek Programlarıdır.

8. İş sağlığı ve güvenliği alanında proje başvurularının durumu nedir? Özellikle hangi konularda destek isteniyor?

KOBİ'lerimiz ve onları temsil eden Meslek Kuruluşlarında daha önce de değindiğimiz üzere, İSG konusunda yeterince bilgi, bilinç ve kültür bulunmadığından, maalesef bu konuda her hangi bir proje başvurusu henüz alınmamıştır.

9. Son olarak iş sağlığı ve güvenliği yönünden KOBİ'lerde yaşanan olumsuzlukları değiştirebilmek adına neler söylemek istersiniz?

KOBİ'ler her gelişmiş ülkede olduğu gibi ülkemiz ekonomisinin can damarı ve lokomotifidir. Ekonomimiz için bu derece hayati öneme haiz olan KOBİ'lerimizin bu konuda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekliliği aşikârdır. Dünya ile entegre olan, insana, çevreye ve topluma duyarlı işletmelerin oluşturulması ve bu değişime KOBİ'lerin ayak uydurması olmazsa olmazlardandır. Bu nedenle, işletmelere İSG konusunda destek olunması, bunun öneminin anlatılması, salt yasal zorunluluk çerçevesinden onlara yaklaşılması, bunun evrensel bir değer olduğunun vurgulanması ve gönüllü olarak katılımlarının teşvik edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Derginizde, İdare Başkanlığımızın görüşlerine yer verdiğiniz ve konuyla ilgili olarak hedef kitlemiz olan KOBİ'leri bilgilendirme imkanı sağladığınız için teşekkür eder, saygılarımızı sunarız.

Yeni Ortaya Çıkan ve Acil Önlem Gerektiren Riskler Hakkında Avrupa İşletmeler Araştırması

EU-OSHA (European Agency for Safety and Health at Work) yayınıdır.

Özet

Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı'nın (EU-OSHA) Avrupa çapında düzenlemiş olduğu işletmeler araştırması, işyerlerinin sağlık ve güvenlik konularını daha etkin bir şekilde ele almalarına yardımcı olmayı ve çalışanların sağlık ve refahlarının iyileştirilmesini sağlamayı hedeflemektedir. Araştırma, politika üreticilere, bu alandaki yeni politikaların tasarlanması ve uygulanmasına ilişkin olarak uluslararası anlamda karşılaştırılabilir bilgiler sağlamaktadır.

Arka Plan

Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı (EU-OSHA) tarafından 2009 yılında yürütülen "Yeni Ortaya Çıkan ve Acil Önlem Gerektiren Riskler Hakkında Avrupa İşletmeler Araştırması" (ESENER), 27 AB üyesi ülke ile Hırvatistan, Türkiye, İsviçre ve Norveç'i kapsamaktadır. Araştırma kapsamında, 10 ve daha fazla çalışanı bulunan tarım, ormancılık ve balıkçılık dışındaki tüm sektörlerde, özel sektör ve kamu kuruluşlarındaki yöneticiler ve iş sağlığı ve güvenliği temsilcileri ile görüşülmüş; stres, şiddet ve taciz gibi psikososyal riskler vurgulanarak, işyerlerinde sağlık ve güvenlik risklerinin nasıl ele alındığı sorulmuştur. Araştırmada, 31 ülkeden 28.649 yönetici ve 7.226 iş sağlığı ve güvenliği temsilcisi ile görüşülmüştür.

Temel Bulgular

Yeni teknolojiler, gelişen ekonomik ve sosyal şartların etkisiyle, işyerlerindeki üretim süreçleri ve uygulamaları da sürekli bir değişim halindedir. Yeni çalışma şartları, beraberinde, yeni riskler ve zorlukları getirmekte; işyerlerinde sağlık ve güvenliği güvence altına alan güncel, politik, idari

ve teknik yaklaşımların benimsenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

ESENER'den elde edilen bulgular, işletmelerde, genel iş sağlığı ve güvenliği konularının yanısıra psikososyal riskler gibi yükselmekte olan konulara yönelik resmi adımlar atılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

- Resmi İSG politikaları, büyük kuruluşlarda; ülke bazında ise İrlanda, Birleşik Krallık, Hollanda ve İskandinav ülkelerinde daha sık görülmektedir. Bu durum, söz konusu ülkelerdeki İSG konularını ele alma alışkanlığı, farkındalık ve bilgi farklılıklarından kaynaklanıyor olabilir.
- Bir İSG politikası olmayan ya da risk değerlendirmesi olmayan veya benzeri önlemleri almayan işletmeler, temel sebepler olarak bunların gereksiz olduğunu ya da uzmanlıktan yoksun olduklarını ifade etmektedirler. Bu durum, bazı ülkelerde ve nispeten küçük işletmelerde daha sık görülmektedir. İlginç şekilde, yasal karmaşıklık, İSG politikalarının uygulanmasında ana engel olarak bildirilmemektedir.
- Risk değerlendirmeleri ya da benzeri önlemlerin, iş sağlığı ve güvenliği temsilcisi olan büyük işletmelerde ve daha tehlikeli sektörlerde yer alan işletmelerde görülme olasılığı daha yüksektir. İSG konularının ele alınmasında, çalışan temsilciliği önemli bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır.
- İşletmelerin 1/3'ünden fazlası (özellikle küçük işletmeler) risk değerlendirmelerini başka firmalara yaptırmaktadır. Ancak yine

- de ülkeler bazında önemli farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Dış kaynak kullanımının Danimarka, Birleşik Krallık, İsveç ve Estonya'da, küçük çaplı işletmelerde dahi çok düşük olduğu bildirilmektedir.
- İşletmelerin %40'ında İSG konuları, üst düzey yönetim toplantılarında düzenli olarak ele alınırken, üretim veya satış gibi ürün/hizmet üretimini doğrudan ilgilendiren bölümlerdeki yöneticilerin İSG yönetimine katılımlarının ise, işletmelerin çoğunda (%75) yüksek ya da oldukça yüksek olduğu bildirilmektedir. İSG konularının uygulanmasında bölüm yöneticilerinin katılımı önemli bir etmen olduğu düşünülürse, bu durum oldukça umut vericidir.
  - İş kazaları, kas iskelet sistemi hastalıkları ve işle ilgili stres, Avrupalı işletmelerin temel İSG sorunlarıdır. Şiddet, zorbalık ve taciz de yine oldukça fazla sayıda işletmenin temel sorunlarındandır.
  - Psikososyal risklerin yönetimi, sağlık ve sosyal çalışma sektörleri ile büyük işletmelerde daha sık görülmektedir. Güney Avrupa ülkeleri, (İspanya hariç) daha az farkındalık göstermekle birlikte, psikososyal risklerin yönetimi konusunda eylemde bulunma olasılıkları da düşüktür.
  - Psikososyal risklerin yönetimi konusunda resmileştirilmiş prosedürler, İrlanda, Birleşik Krallık, Hollanda ve İskandinav ülkeleri gibi sayılı ülkelerde, büyük işletmelerde ve kamu, finans, aracılık, eğitim, sağlık ve sosyal çalışma sektörlerinde yaygın olarak görülmektedir.
  - İşletmeler, eğitim sağlayarak ve iş organizasyonunda değişiklikler yaparak psikososyal riskler ile mücadele etmektedir. Ancak işverenlerden yalnızca yarısı, çalışanları psikososyal riskler ve bu risklerin sağlık ve güvenlik üzerindeki etkileri konusunda bilgilendirmektedir.
  - Yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve çalışanlardan gelen talepler, hem genel İSG risklerinin hem de psikososyal riskler gibi daha spesifik risklerin ele alınmasında harekete geçirici temel etmenler olarak görülmektedir.

- İşletmelerde psikososyal risklere yönelik eylem geçme konusundaki en önemli engeller, konuya duyarlılık ve farkındalık eksikliği ile kaynak yetersizliği olarak görülmektedir.
- Yöneticiler, çalışan katılımının, iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları için anahtar bir faktör olduğunun bilincindedirler. Bu nedenle, etkin önlemlerin uygulanması açısından sosyal tarafların rolü oldukça önemlidir.

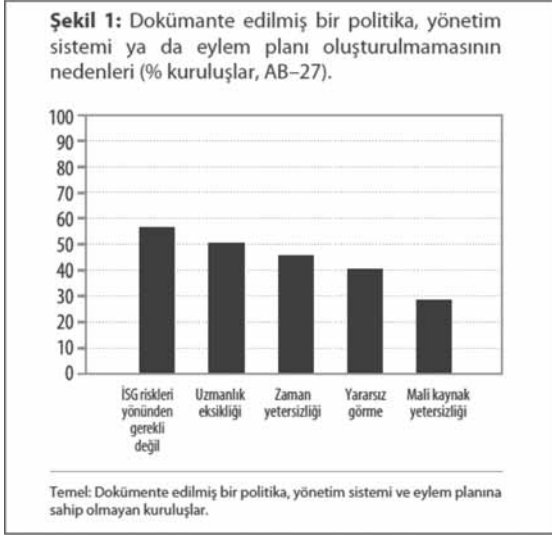
İSG Yönetimi

İş Sağlığı ve Güvenliği, çalışanların sağlık, güvenlik ve huzurunun korunmasıyla ilgilenen farklı disiplinlerin kesiştiği bir alandır. Giderek karmaşık hale gelen iş süreçleri ve çalışma koşullarındaki değişikliklerle birlikte bunların bir sonucu olarak, yeni ortaya çıkan ya da değişen tehlikeler, işyerindeki sağlık ve güvenlik konularına yeni ve sistematik bir yaklaşımı da gerekli kılmaktadır. İşverenlerin, tüm operasyonel düzeylerde ve tüm faaliyetlerde sağlık ve güvenlik konularına dikkat etmelerini sağlayan ve bunları rutin olarak uygun önlemlere dönüştürmelerini sağlayacak çözümler gerekmektedir.

İşletme içerisinde genel iş sağlığı ve güvenliği yönetimi

- Daha çok büyük işletmelerde olmak üzere, kuruluşların çoğunda (%76) dokümente edilmiş bir İSG politikası, kurulu bir yönetim sistemi ya da eylem planının bulunduğu bildirilmektedir. Ülkeler bazında, yukarıda sözü edilen politika/sistem/planlara sahip olma bakımından en yüksek sıklıklar İngiltere (%98), İspanya (%97) ve İrlanda'da (%96) görülmektedir. Yunanistan'da söz konusu sıklık %38, Türkiye'de %38 ve Lüksemburg'da ise %46'dır.
- Dökümente edilmiş bir politikası bulunan kuruluşlardan yaklaşık %33'ü, bunun işyerlerinde İSG'ye oldukça olumlu bir etkisinin olduğunu; %52'si ise kısmen etkili olduğunu belirtmiştir. Bu oranlar, büyük kuruluşlarda daha yüksektir. Bu kuruluşlar, söz konusu politikaları etkin şekilde kullanmaya yönelik mevcut kaynaklarını kullanabilmekte ve resmi prosedürleri daha fazla kullanmaktadır.

- Bu tarz bir politikaya sahip olmayan kuruluşlar tarafından gösterilen temel neden, bu politikanın kuruluş içerisindeki İSG riskleri yönünden gerekli görülmeysi olmuştur (%54) (Şekil 1). Bu durum en çok finansal aracılık hizmetleri sektörü (%69) ile düşük seviyede risk farkındalığı olan KOBİ'lerdeki küçük işletmelerde görülmektedir. Ülkeler bazında bu kategorideki en yüksek oran Çek Cumhuriyeti (%71) ve Polonya'da (%70) görülmektedir.

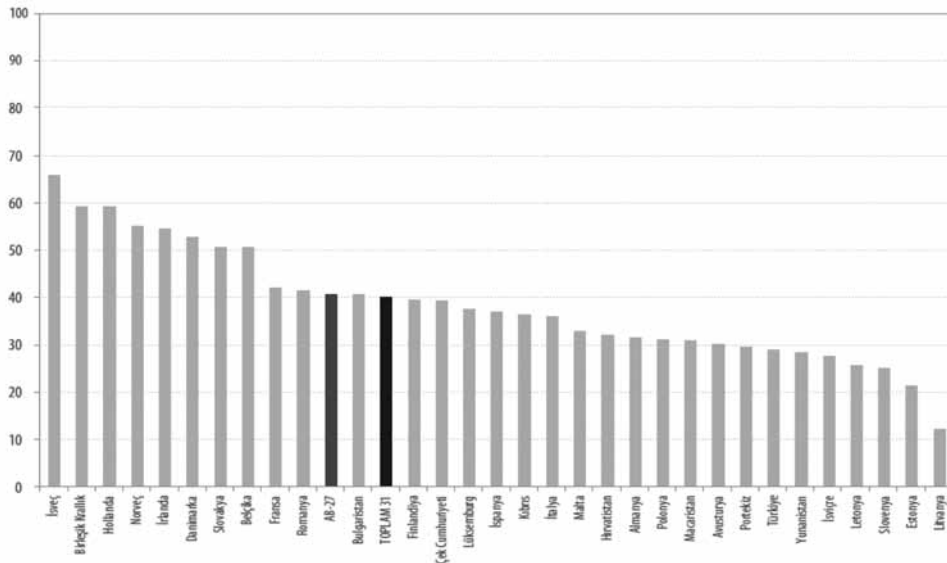

- Politika oluşturamama konusunda iletilen ikinci en sık sebep ise bahsi geçen bu unsurların geliştirilmesine yönelik uzmanlık eksikliği (%51) olmuştur. Bu konudaki en yüksek oranlara Almanya (%65) ve Fransa'da (%60) rastlanmaktadır. Bu bulgu

da, İSG politika ve sistemlerinin uygulanmasında en eski AB üyesi ülkelerde dahi kuruluş seviyesinde uzmanlık eksikliği olabileceğini gösteren ilginç bir bulgudur.

- İSG konularına yönetimin katılımının, bu konuların çözümüne yönelik eylemlerin uygulanması konusunda önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. ESENER, bu konuyu hem üst düzey hem de ana bölüm yönetimleri bazında ele almaktadır.
- Araştırılan kuruluşların yalnızca %40'ında, üst düzey yönetim toplantılarında İSG konularının düzenli olarak ele alındığı bildirilmiştir. İşletmenin büyüklüğü ile doğru orantılı olarak, bu oran da büyümektedir. Ülke bazında, İSG konularını üst düzey toplantılarda en sık ele alan ülkeler İsveç (%66), İngiltere (%60) ve Hollanda (%60) olurken, en az ele alan ülkeler ise Litvanya (%14) ile Estonya (%22) olmuştur (Şekil 2).
- Araştırmaya katılan kişilerden %15'i, İSG konularının üst düzey yönetim toplantılarında hiçbir zaman ele alınmadığını bildirmişlerdir.
- İSG yönetimine bölüm yöneticilerinin katılımı oldukça önemli bir başarı unsuru olarak görülmektedir. Kuruluşların çoğunda (%75) bu katılımın yüksek ya da çok yüksek düzeylerde bildirilmesi umut vericidir. Bu anlamda en yüksek katılımın İtalya (%92) ve Hollanda'da (%90) olduğu bildirilmektedir.

Şekil 2: Üst düzey toplantılarda İSG konularının düzenli olarak ele alınması, ülkeler bazında (% kuruluşlar).

- AB-27 ülkeleri arasında en sık kullanılan İSG hizmetleri, iş güvenliği uzmanlığı hizmetleri (%71) ve işyeri hekimliği hizmetleri (%69) olmuştur. Büyük kuruluşlarda, tüm İSG hizmetlerinin kullanımının daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Finlandiya gibi bazı ülkelerdeki işletmeler, çeşitli uzmanlık alanlarından gelen İSG uzmanları ile çalışırken, diğerlerinde, çalışılan uzmanların alan çeşitliliğinin daha kısıtlı olduğu görülmüştür (örn. Yunanistan). Bu bulgular, farkındalık, önceliklendirme ve uzmanlık eksiklikleri gibi bazı nedenlerle açıklanabilir (Tablo 1).
- Psikolog çalıştırılması en sık; sağlık, sosyal işler (%37) ve eğitim alanlarında (%33) bildirilmiştir. Bu durum, sektörlerin tipik ortak özelliği olan yüksek bilinç düzeylerinin ve psikososyal risk bildirimlerinin yüksekliğinin bir nedeni olabilir.

Tablo 1: Kullanılan sağlık ve güvenlik hizmetleri: ülkelerdeki en yüksek ve en düşük sıklıklar (% kuruluşlar).

Uzman (% AB-27)	Ülke		
	Yüksek	Düşük	
İş Güvenliği Uzmanı (%71)	İtalya (%93)	Danimarka (%15)	
	Slovakya (%87)	Estonya (%21)	
	Letonya (%87)	Türkiye (23)	
	Finlandiya (%97)	Danimarka (%13)	
İşyeri Hekimi (%69)	Macaristan (%97)	İsviçre (%13)	
	Belçika (%94)	Letonya (%15)	
	İtalya (%86)	Türkiye (%19)	
İSG Danışmanlığı (%62)	İspanya (%82)	Fransa (%20)	
	Macaristan (%80)	Yunanistan (%24)	
	Finlandiya (%27)	Yunanistan (%7)	
	Ergonomi uzmanı (%27)	İsviçre (%68)	Macaristan (%89)
	İspanya (%59)	Avusturya (%31)	
Psikolog (%16)	İsviçre (%65)	Yunanistan (%4)	
	Finlandiya (%52)	Letonya (%5)	
	Danimarka (%48)	Türkiye (%6)	

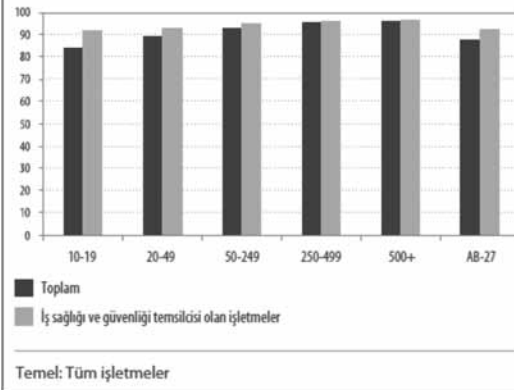
Temel: Tüm işletmeler

Risk değerlendirme ya da benzeri önlemler

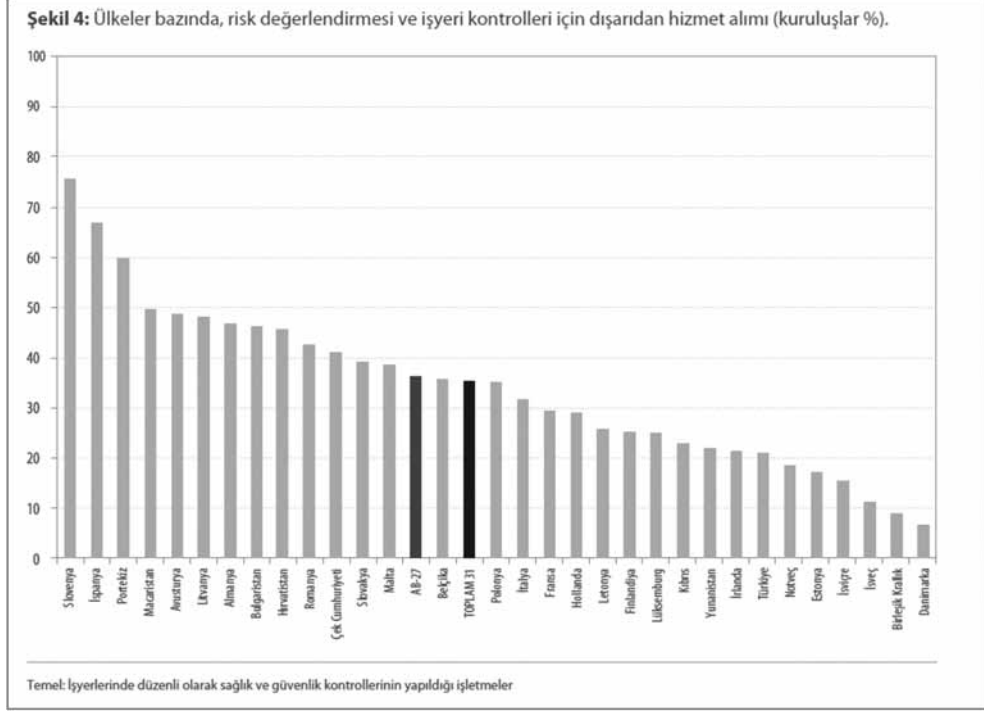
- ESENER tarafından araştırılan önemli bir İSG konusu da, işyerlerinin, risk değerlendirmesi ya da benzeri bir önlemin parçası olarak, sağlık ve güvenlik yönünden düzenli olarak kontrol edilip edilmediği olmuştur.

- AB-27 ülkeleri arasındaki işletmelerin önemli bir bölümü (%87), risk değerlendirmesi ya da benzeri bir önlemin parçası olarak kontrol edilmektedir. İş güvenliği temsilcisi olan işletmelerde bu sıklık biraz daha yüksektir. Bu pozitif bulgu, özellikle küçük kuruluşlarda kullanılan, daha az resmi önlemleri de kapsamaktadır. (Şekil 3).

Şekil 3: İşletme büyüklüklerine göre risk değerlendirmesi ya da benzeri bir önlemin parçası olarak sağlık ve güvenlik yönünden düzenli olarak kontrol edilen işyerleri (% kuruluşlar, AB-27).

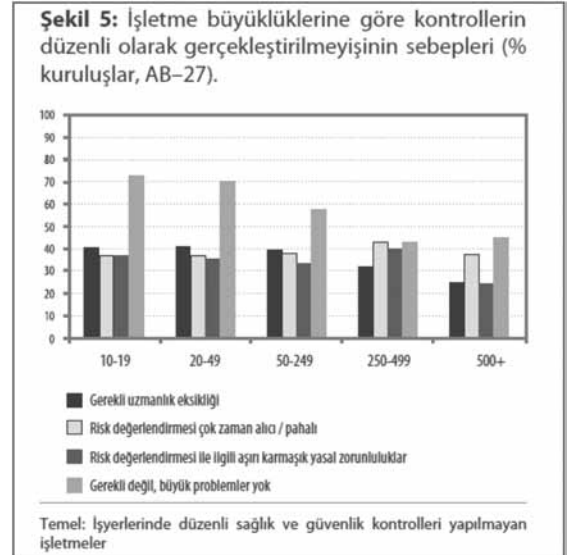

- Ülkeler bazında, risk değerlendirmesi ya da benzeri önlemlere, en fazla İtalya (%99), İngiltere (%97) ve İspanya'daki işletmelerde (%95) rastlanmaktadır. Sektörel olarak en yüksek oranlar, madencilik (%99), üretim (%91) ve inşaat (%91) gibi en tehlikeli sektörlerde görülmektedir.
- AB genelinde işletmelerin %36'sı, risk değerlendirmesi için dışarıdan hizmet aldıklarını bildirmiştir. Ancak, ülkelere göre bu rakam belirgin farklılıklar göstermektedir (Şekil 4).
- Genel itibarıyla, kuruluş ne kadar küçükse, dışarıdan hizmet alımı olasılığı da o kadar yüksektir. Ancak bazı ülkelerde, araştırılan en küçük işletmelerde dahi dışarıdan hizmet alımının nadiren görüldüğü olmuştur (örn. Danimarka).
- Ülkeler arasındaki bu farklılıklar, İSG ile ilgili hizmetlerin ulusal düzeydeki yapılandırılma şekline ya da dışarıdan hizmet alımı geleneğinden kaynaklanabilmektedir. Ancak, bu hizmet alımının, İSG konusuna düşük seviyede yönetim bağlılığıyla da ilişkilendirilebileceği unutulmamalıdır.

- İşletmelerin %83'ünde belirli aralıklarla düzenli kontrollerin yapıldığı bildirilmektedir. İşletme ne kadar büyükse, "çalışanların talebinden dolayı" bu kontrollerin yapılma olasılığı da o kadar yüksektir. Bu durum, büyük işletmelerde daha çok iş sağlığı ve güvenliği temsilcisi olmasının bir sonucu olabilir.
- Bu kontrollerde en sık ele alınan konular 'ekipman ve çalışma ortamı' (%96) ile 'çalışma organizasyonu' (%75) olurken, izleme çalışmaları; "ekipman ve çalışma ortamı" (%84), "eğitim verilmesi" (%80) ve "çalışma organizasyonu" (%63) konularına odaklanmıştır. İlginç şekilde, bahsi geçen eylemler, donanım, çalışma ortamı ve eğitim gibi geleneksel konulara yoğunlaşsa da, önemli sayıda işletme de çalışma organizasyonu konularına yoğunlaştığını bildirmiştir.
- İşletmelerin düzenli olarak sağlık ve güvenlik kontrolü gerçekleştirmeyen %12'lik bölümünde, en çok öne sürülen neden (%71), 'gerekli değil çünkü önemli sorunlarımız yok' olmuştur. Ülkeler bazında bu sebep en çok Çek Cumhuriyeti (%95) ve Danimarka (%92) tarafından gösterilmiştir. Bu nedenin öne sürülme sıklığı, İspanya (%50) ve

Yunanistan'da (%52) ortalamasının altındadır. Küçük işletmeler tarafından en yaygın olarak gösterilen sebep olması nedeniyle; küçük işletmelerde büyük problemlerin yaşanma olasılığınının daha düşük mü olduğu yoksa bu işletmelerin İSG konularında daha az farkındalığa mı sahip oldukları konusu düşündürücüdür. (Şekil 5)

- Beklenenin aksine, 'aşırı karmaşık yasal zorunluluklar', hedef kitlenin yalnızca %37'si tarafından, kontrollerin gerçekleştirilmeyişinin sebebi olarak gösterilmiştir.

Sağlık ve Güvenlik Riskleri

Avrupa'daki yöneticiler, en temel sorun olarak iş kazalarını bildirmektedirler (%80). Bunu takiben işle ilgili stres (%79) ve kas iskelet sistemi hastalıkları (%78) gelmektedir (Şekil 6). Hedef kitlenin %40'ı tarafından şiddet ya da buna yönelik tehdit, zorbalık ve taciz büyük veya orta dereceli sorunlar olarak gösterilmiştir. Bu konudaki en yüksek sıklıklar ise sağlık, sosyal çalışmalar ve eğitim alanlarında tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Sağlık ve güvenlik sorunları ile bu sorunların en sık şekilde büyük ve orta seviyede olarak sınıflandırıldıkları sektörler (AB-27, işletmeler %).

Konular (AB-27 ortalaması)	Faaliyet Sektör
İş Kazaları (%80)	İnşaat (%90)
	Elektrik, gaz ve su dağıtım (%87)
İşle ilgili stres (%79)	Sağlık ve sosyal çalışma (%91)
	Eğitim (%84)
Kas İskelet Sistemi Hastalıkları (%78)	Elektrik, gaz ve su dağıtım (%87)
	Sağlık ve Sosyal Çalışma (%86)
Gürültü ve Titreşim (%61)	Madencilik ve Taş Ocağı (%84)
	İnşaat (%82)
Tehlikeli Maddeler (%58)	Elektrik, gaz ve su dağıtım (%75)
	Madencilik ve Taş Ocağı (%73)
Şiddet ve şiddetle tehdit (%37)	Sağlık ve Sosyal Çalışma (%57)
	Eğitim (%51)
Taciz veya zorbalık (%37)	Sağlık ve Sosyal Çalışma (%47)
	Eğitim (%47)

Temel: Tüm işletmeler

Psikososyal riskler ve bu risklerin yönetimi

İş dünyasında gerçekleşen önemli değişiklikler beraberinde ortaya yeni çıkan psikososyal riskleri de getirmektedir. İşin ne şekilde ele alındığı ve yönetildiğinin yanı sıra işin sosyal ve ekonomik bağlamıyla da ilişkilendirilebilecek olan bu riskler, stresin artmasına ve dolayısıyla hem zihin hem de bedensel sağlığa zarar verebilmektedir.

- Psikososyal riskleri tetikleyen faktörlerle ilgili olarak yöneticilerin temel sorunları, 'zaman baskısı' (%52) ve 'zorlu müşteri veya hastalarla uğraşmak zorunda olmaktır' (%50) (Şekil 7). "Zaman baskısı" en sık büyük işletmelerde ve emlak sektöründe (%61) görülmektedir. Ülkeler bazında, en yüksek sıklıklar İskandinav ülkelerinde görülürken (%80 ile İsveç en yüksek orana sahiptir); en düşük sıklıklar ise İtalya (%31), Macaristan (%37) ve Litvanya'da görülmüştür.

Şekil 7: Yöneticilerin, işyerindeki psiko-sosyal riskleri tetikleyen faktörler olarak gördükleri sorunlar (AB-27 işletmeler %).

Temel: Tüm işletmeler

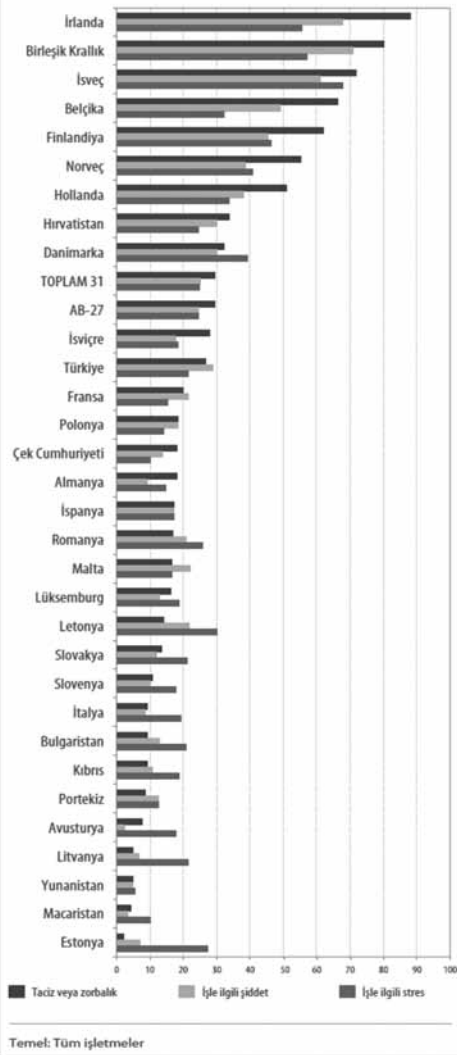
Psikososyal risk yönetimi

ESENER, psikososyal riskleri iki şekilde ele almaktadır:

- (a) İşle ilgili stres, şiddet ve zorbalıkla baş etmek için hali hazırda resmiyet arz eden prosedürler var mı? (b) Belirli psikososyal riskleri kontrol altına almak için alınmış herhangi bir önlem mevcut mu?
- AB-27 ülkelerindeki işletmelerin üçte birinden daha azı, zorbalık ve taciz (%30), işle ilgili şiddet (%26) veya işle ilgili stres (%26) konularını ele almak adına hali hazırda prosedürlerinin bulunduğunu belirtmiştir. İşletmenin büyüklüğü ile doğru orantılı olarak bu unsurların varlığı artmaktadır.
- Bu konulardaki resmi prosedürler yalnızca bir kaç ülkede yaygın olarak bulunmakla birlikte; İrlanda, İngiltere, İskandinav ülkeleri ve Belçika'da en yüksek sıklıkta görülmektedir (Şekil 8). Sektörel olarak en fazla, sosyal çalışmalar, eğitim ve finansal aracılık hizmetleri sektörlerinde görülmektedir. Bu bulguların farklılık göstermesi; sektörel olarak işlerin doğası ve ülkeler arasındaki farkındalık seviyelerindeki farklılık ile psikososyal risklerle başa çıkma konusundaki alışkanlıklar ile ilgili olabilmektedir.
- Bu konuda alınan önlemler konusunda ise, 'eğitim verme' (%58) ile 'iş örgütlenmesinde değişiklik yapılması' (%40) en sık uygulanan önlemler olmuştur (Şekil 9).

Şekil 8: Ülkelere göre işyerindeki psiko-sosyal risklerle mücadeleyle yönelik prosedürler (işletmeler %).

- İşyerinde psikososyal risklerin yönetimine ilişkin önlemlerin, İrlanda, İngiltere, İskandinav ülkeleri ve Hollanda'da daha sık uygulandığı bildirilmektedir. Küçük işletmelerde, Güney Avrupa ülkelerinde ve üretim sektöründe ise daha az önlem alınmaktadır.
- İşletmelerin %53'ü, çalışanlarını psikososyal riskler ve bu risklerin sağlık ve güvenlik üzerindeki etkileri konusunda bilgilendirdiklerini; %69'u ise işle ilgili psikososyal risklere maruz kalmaları halinde kiminle irtibata geçmeleri gerektiği konusunda bilgilendirdiklerini bildirmiştir. Her iki durum için de büyük firmalarda sıklıkların daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.
- Sektörel olarak; çalışanların psikososyal riskler ve bu risklerin sağlık ve güvenlik üzerindeki etkileri konusunda bilgilendirilmeleri-

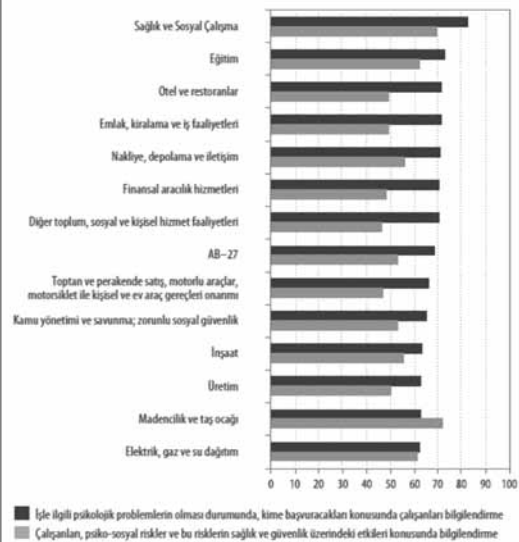
Tablo 3: İşletmelerde sağlık ve güvenlik konularının ele alınmasının nedenleri (yüksek "oldukça önemli" olarak nitelleyen işletmeler %)

Neden (AB-27 ortalaması)	Ülke	
	Yüksek	Düşük
Yasal zorunlulukların yerine getirilmesi (%90)	Macaristan (%97)	Yunanistan (%70)
	Romanya (%96)	Kıbrıs (%73)
	Finlandiya (%96)	Letonya (%74)
	Finlandiya (%96)	Hırvatistan (%63)
Çalışanlardan veya temsilcilerinden gelen talepler (%76)	Romanya (%91)	Bulgaristan (%54)
	Danimarka (%90)	Slovenya (%55)
	Türkiye (%89)	Hırvatistan (%12)
Müşterilerin istekleri veya işletmenin saygınlığı hakkındaki kaygılar (%67)	Portekiz (%83)	Slovenya (%40)
	Romanya (%83)	Avusturya (%46)
	Finlandiya (%93)	Hırvatistan (%12)
Personel koruma ve kadro yönetimi (%59)	Norveç (%91)	İtalya (%33)
	Hollanda (%87)	Polonya (%37)
	Almanya (%80)	Hırvatistan (%16)
İş teftişin baskısı (%57)	Türkiye (%73)	Avusturya (%25)
	Romanya (%68)	Bulgaristan (%28)
	Türkiye (%84)	Hırvatistan
Ekonomik ve performans ilintili nedenler (52 %)	Romanya (%83)	İtalya (%35)
	Portekiz (%78)	Lüksemburg (%38)

Temel: Tüm işletmeler

nin en çok maden ve taş ocağı sektörü (%71) ile sağlık ve sosyal çalışmalar (%69) sektörlerinde olduğu bildirilmektedir. İşle ilgili psikososyal risklere maruz kalınması halinde kiminle iletişime geçileceği konusundaki bilgilendirme ise en fazla sağlık ve sosyal çalışmalar (%83) sektörü ile eğitim (%73) sektörlerinde gerçekleştirilmektedir (Şekil 10).

Şekil 10: Sektörlere göre çalışanların psiko-sosyal riskler hakkında bilgilendirilme sıklıkları (AB-27, işletmeler %)

Etmenler ve engeller

İşletmelerin İSG yönetimi veya psikososyal risk yönetimi konularına yönelmelerini sağlayan veya bunu gerçekleştirememelerinin arkasında yatan nedenler, kanun ve mevzuatın gereklerini yerine getirme, rasyonellik, işe sağlayacağı kazançların veya masrafların anlaşılması, şirketin değerleri ve normlarındaki yönelimler gibi bir dizi faktörler tarafından yönetilmektedir. Bunların yanı sıra, İSG yönetimi ve psikososyal risk yönetimi açısından oldukça önemli etmenler olan farkındalık seviyeleri, önceliklendirme, yönetim katılımı ve çalışanların dâhil edilmesi gibi ağır basan bir takım faktörler de bulunmaktadır.

İSG yönetimi- Etmenler

- AB-27 ülkelerinde; işveren temsilcilerinin %90'ı, iş sağlığı ve güvenliği konusunu ele almanın en dikkat çekici sebebi olarak, "yasal zorunlulukların yerine getirilmesi" zorunluluğunu göstermiştir (Tablo 3). İşletmenin büyüklüğü veya sektörler arasında büyük farklar bulunmamaktadır.
- En sık iletilen ikinci sebep ise "çalışanlardan veya temsilcilerinden gelen talepler" (%76) şeklindedir. Bu konudaki en düşük oran,

Tablo 3: İşletmelerde sağlık ve güvenlik konularının ele alınmasının nedenleri (yüksek "oldukça önemli" olarak niteleyen işletmeler %)

Neden (AB-27 ortalaması)	Ülke	
	Yüksek	Düşük
Yasal zorunlulukların yerine getirilmesi (%90)	Macaristan (%97)	Yunanistan (%70)
	Romanya (%96)	Kıbrıs (%73)
	Finlandiya (%96)	Letonya (%74)
	Finlandiya (%96)	Hrvatistan (%23)
Çalışanlardan veya temsilcilerinden gelen talepler (%76)	Romanya (%91)	Bulgaristan (%54)
	Danimarka (%90)	Slovenya (%55)
	Türkiye (%89)	Hrvatistan (%12)
	Portekiz (%83)	Slovenya (%40)
Müşterilerin istekleri veya işletmenin saygınlığı hakkındaki kaygılar (%67)	Romanya (%83)	Avusturya (%46)
	Finlandiya (%93)	Hrvatistan (%12)
	Norveç (%91)	İtalya (%33)
	Hollanda (%87)	Polonya (%37)
Personel koruma ve kadro yönetimi (%59)	Almanya (%80)	Hrvatistan (%16)
	Türkiye (%73)	Avusturya (%25)
	Romanya (%68)	Bulgaristan (%28)
	Türkiye (%84)	Hrvatistan
İş teftişin baskısı (%57)	Romanya (%83)	İtalya (%35)
	Portekiz (%78)	Lüksemburg (%38)
Ekonomik ve performans ilintili nedenler (52 %)		

Temel: Tüm işletmeler

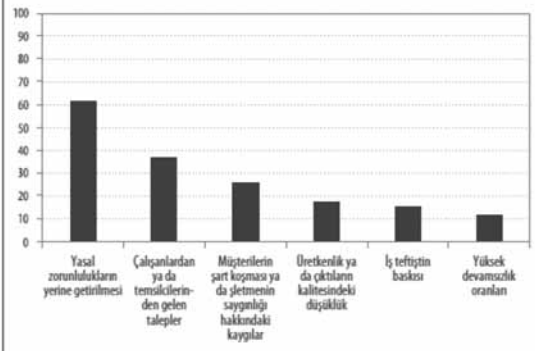
otel ve restoran işletmeciliği sektöründe (%71) görülürken; en yüksek oranlar ise madencilik ve taş ocağı sektörlerinde görülmektedir (%87).

- "Müşterilerden gelen talepler ya da şirketin saygınlığı konusundaki kaygı" da (%67) İSG yönetimini teşvik edici önemli etmenlerden biridir. Bu neden, otel ve restoran işletmeciliği sektöründeki işveren temsilcilerinin %77'si tarafından ortaya atılırken, kamu yönetimi alanında bu sıklık %53'tür.

İSG Yönetimi- Engeller

- AB-27 ülkesi kuruluşların %36'sı, iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları ile ilgili temel zorluklar konusunda, 'kaynak yetersizliğini (zaman, personel ya da finansal)' temel neden olarak göstermiştir (Tablo 4). Bu oran kamu yönetimi sektöründe %51 civarındadır. Ülkeler bazında, bu engelin önem derecesi Romanya (%74), Portekiz (%61) ve Litvanya (%60)'iken; Avusturya (%19), Finlandiya (%21) ve Hollanda (%22) şeklindedir.

Şekil 11: Psiko-sosyal risklerle mücadele nedenleri (AB-27, işletmeler %).

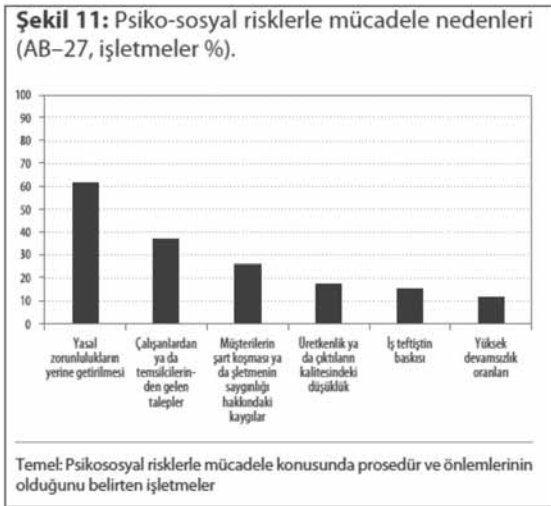
Temel: Psikosozal risklerle mücadele konusunda prosedür ve önlemlerinin olduğunu belirten işletmeler

- En yaygın olarak gösterilen ikinci sebep, 'farkındalık eksikliği' (%26); Romanya (%69), Portekiz (%61) ve Kıbrıs (%51) için oldukça önemli bir engel olarak görülürken, Danimarka (%6), Hırvatistan (%8) ve Slovakya (%8) için önem derecesi düşük olarak bildirilmiştir. "Uzmanlık yetersizliği" işletmelerin %24'ü için büyük engel olarak görülmeyle birlikte oranlar, Slovenya, Hırvatistan ve Slovakya (%5), Portekiz (%57), Türkiye (%55) ve Romanya (%54) şeklindedir.

- Sektöre özgü sonuçlar, 'farkındalık yetersizliği' konusunun, inşaat sektöründeki hedef kitlenin %31'i tarafından temel zorluk olarak gösterilmesine karşın, bu oranın finansal aracılık hizmetleri alanında %17'de kaldığını göstermektedir. Diğer yandan "uzmanlık yetersizliği", kamu yönetimi alanındaki hedef kitlenin %28'i tarafından engel olarak gösterilirken, finansal aracılık hizmetlerinde bu oran %14'tür.

Psikososyal riskler- Etmenler

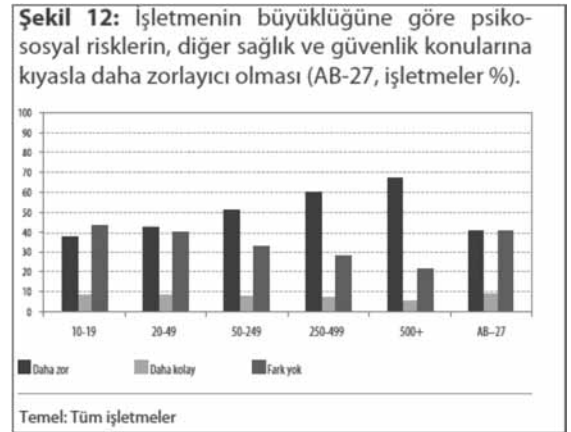
- AB-27'deki hedef kitlenin %63'ü; halihazırda prosedürleri olduğunu bildiren işletmelerde, psikososyal riskler ile mücadelenin temel sebebi olarak 'yasal zorunluluğun yerine getirilmesi' gösterilirken, bu maddedyi %36'lık oranla "çalışanlardan gelen istekler" konusu takip etmektedir (Şekil 11).

- 'Yasal zorunlulukların yerine getirilmesi' en çok İspanya (%85), İrlanda (%78) ve Bulgaristan'da (%77) bildirilirken, Yunanistan (%30), Slovakya (%33) ve Kıbrıs Rum Kesimi'nde (%35) bildirilmiştir.
- "Çalışanlar ya da temsilcilerden gelen talepler" maddesi, psikososyal risklerin yönetimi konusunda, küçük firmalara oranla büyük firmalarda daha yaygın bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkeler bazında sonuçlara bakıldığında, en yüksek sıklıklar Finlandiya (%63), İsveç (%59) ve Danimarka'da (%58) görülürken, en düşük sıklıklar ise İtalya (%20), Slovenya (%20) ve Hırvatistan'da (%23) görülmektedir. Bu so-

nuçlar, endüstriyel ilişkiler sistemlerindeki farklılıkları ile, özellikle de kuruluşların, çalışanlarının (ya da temsilcilerinin) isteklerine olan açıklığıyla bağdaştırılabilmektedir.

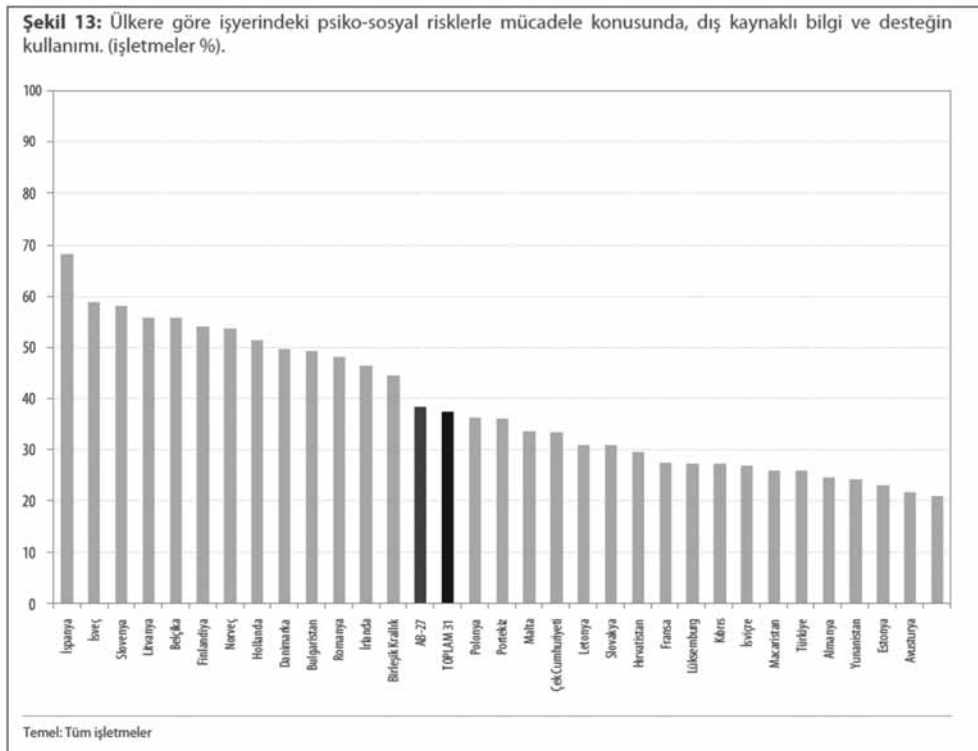
- Sektörler bazında, "çalışanlar ya da temsilcilerinden gelen talepler" sağlık ve sosyal çalışma sektöründe psikososyal risklerin ele alınmasının en yaygın sebebi olmakla birlikte (%49), inşaat sektöründe bu sıklık sadece %29 düzeyindedir.
- İşveren temsilcilerinin %42'si, diğer sağlık ve güvenlik konularına kıyasla, psikososyal risklerle mücadele etmenin daha zor olduğunu düşünmektedir. Beklenenin aksine, büyük firmalar bu ek zorlukları, küçük firmalara nazaran daha fazla dile getirmektedirler (Şekil 12).

- Psikososyal risklerle mücadeleyi zor kılan en önemli faktörlerin başında "konunun hassasiyeti", "farkındalık yetersizliği", "kaynak yetersizliği (zaman, personel ve finansal)" ile "eğitim yetersizliği" konuları gelmektedir. Bahsi geçen "konunun hassasiyeti" ve "kuruluş içerisinde kültür" ile ilgili sorunlar büyük kuruluşlarda daha fazla sorun haline gelmiştir.
- 'Konunun hassasiyeti' maddesinin bir engel olarak en fazla bildirildiği ülke Türkiye (%76) ve Danimarka'dır (%68). Avusturya (%18), Macaristan (%21) ve Slovakya'da (%22) bu sıklıklar daha düşüktür. Bunun yanında, 'farkındalık eksikliği Türkiye (%75), Estonya (%64) İngiltere'de (%61) özellikle yüksek düzeydedir.

- “Kaynak yetersizliği”, Hollanda (%34), Avusturya (%35) ve İtalya’nın (%38) aksine, Türkiye (%80), Portekiz (%65) ve Litvanya’da (%63) daha yüksektir.
- Sektör bazında ise psikososyal risklerle mücadele etme konusunda, eğitim alanında %61, finansal aracılık hizmetleri alanında ise %41 ile en sık bildirilen engel “kaynak yetersizliği”dir. Finansal aracılık hizmetleri sektöründeki hedef kitlenin %61’i “farkındalık eksikliği”ni bir engel olarak görürken, bu sıklık sağlık ve sosyal çalışma sektöründe %40’ta kalmıştır. “Eğitim veya uzmanlık eksikliği” konusu ise finansal aracılık hizmetleri alanında %65, sağlık ve sosyal çalışma alanında %39 düzeyindedir.
- AB-27 ülkelerindeki kuruluşların %38’i, işyerindeki psikososyal faktörlerle mücadele konusunda, dış kaynaklardan bilgi ve destek alımında bulunmuştur. Büyük firmaların (500 ve üzeri çalışana sahip kuruluşların %64’ü), bu anlamda küçük firmalara (10–19 çalışanı olan kuruluşların %32’si) kıyasla daha aktif oldukları görülmüştür.
- Ülkeler bazında, Avusturya (%21), Estonya (%21) ve Yunanistan’da (%23) bulunan kuruluşların, İspanya (%68), İsveç (%59) ve Slovenya’da (%58) bulunan kuruluşlara nazaran, dış kaynaklara olan güvenleri daha düşüktür (Şekil 13).
- Sektörel olarak incelendiğinde, dış kaynaklı destek ve bilgi alımının en sık görüldüğü sektörler; üretim ve inşaat sektörlerine nispetle (%33) sağlık ve sosyal çalışma sektörüdür (%53).
- Dış kaynaklı bilgi ve destek alan kuruluşlardan %35’i, konuyla ilgili ilave desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. İlave yardım konusu en çok Kıbrıs (%64), Litvanya (%59) ve Portekiz (%58); en az ise Avusturya (%10), Hollanda (%15) ve İsviçre (%20) tarafından dile getirilmektedir. Sektörler bazında, ilave desteğe en fazla ihtiyaç duyulan sektör %45 ile eğitim ve kamu yönetimi sektörleri olmuştur.
- Dış kaynaklı bilgi ya da destek almamış olan kuruluşlardaki işveren temsilcilerinin %43’ü, bu tür bir bilginin kuruluşları için yararlı olabileceğini düşünmektedir. Sektörelere göre, en fazla kamu yönetimi (%61), sağlık ve sosyal çalışma (%58) ve eğitim (%54) alanları önde gelirken; ülkelere göre en

yüksek sıklıklar ise Portekiz (%73), Türkiye (%72) ve Romanya'da (%71) görülmüştür.

- Bu bilgi veya desteğin en yararlı olabileceği alan “Önleyici tedbirlerin tasarımı ve uygulanma yöntemleri” (%91) olurken, bu alanı “psikososyal risklerin risk değerlendirmesine dâhil edilmesi” (%83) ve “şiddet, taciz ya da stres gibi belirli konularla mücadele yöntemleri” (%77) takip etmiştir.

Çalışanların katılımı

- ESENER, çalışanların resmi olmayan katılımı, çalışma konseyleri ve sendika temsilciliği olan işçiler vasıtasıyla çalışanların resmi yollardan katılımı arasında bir ayırım yapmaktadır. Bahsi geçen iki türün, hem katılım seviyesi hem de düzenleniş şekli itibarıyla farklılıklar göstermesi sebebiyle, bu tarz bir ayırımı yapmak yararlıdır. Büyüklüğe ve sektörüne bakılmaksızın, gayri-resmi ya da “doğrudan” katılım, her türlü kuruluşta gerçekleştirilebilir. Bunun tersine, resmi ya da kurumsal katılım, resmi makamların, ulusal yasal çerçeve ve sosyal gelenekler doğrultusunda müdahil edilmesini gerektirmektedir. Bu katılım, işletmenin büyüklüğü ile yakından ilgilidir.
- Üst düzeylerdeki gayri-resmi ve resmi katılımın birleşimi (sosyal diyalog anlamında), kaliteli bir işin göstergesi olmakla birlikte, genelde kaliteli bir İSG yönetimi ve özelden kaliteli bir psikososyal risk yönetimi anlamına da gelmektedir.

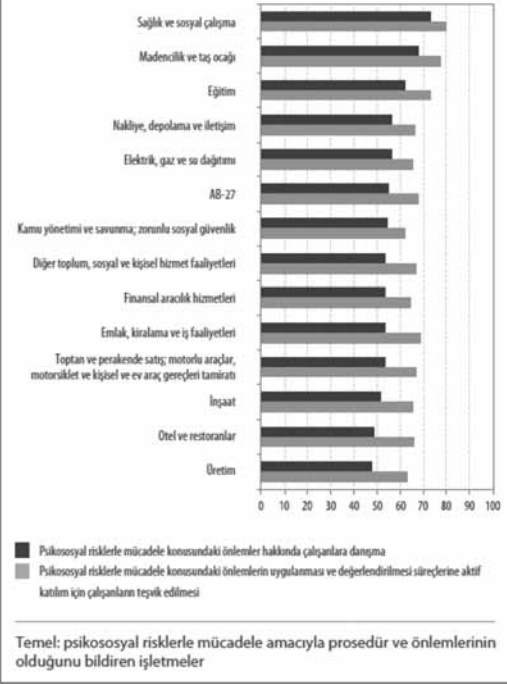
Danışma

- Çalışmaya katılanların %54'ü, psikososyal risklerle mücadele etme noktasında çalışanlara danışıldığını belirtmektedir. %67'lik bir oran ise, önlemlerin uygulanması ve değerlendirilmesinde aktif şekilde katılım sağlaması konusunda çalışanlarını teşvik ettiklerini bildirmiştir. Bu oran büyük işletmelerde daha da yüksektir.
- Ülkeler bazında, Estonya, Macaristan ve Lüksemburg'un aksine, Romanya, Danimarka ve Norveç, çalışanlara danışma ve önlemlerin uygulanması sürecine çalışan-

ların katılımlarını aktif şekilde teşvik ettiklerini bildirmişlerdir.

- Sektörlere göre, çalışanların resmi olmayan katılımının en yüksek olduğu alanlar sağlık ve sosyal çalışma, madencilik ve taş ocağı ile eğitim sektörleridir (Şekil 14).

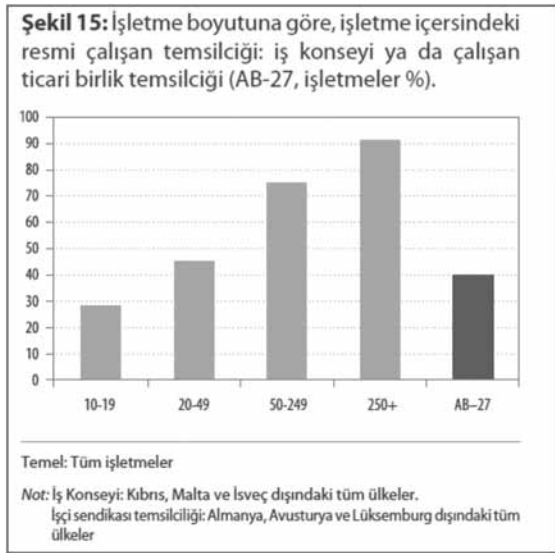
Şekil 14: Sektörlere göre psiko-sosyal risklerle mücadele önlemlerine ilişkin olarak, çalışanların katılımı ve çalışanlara danışılma sıklıkları (AB-27, işletmeler %).

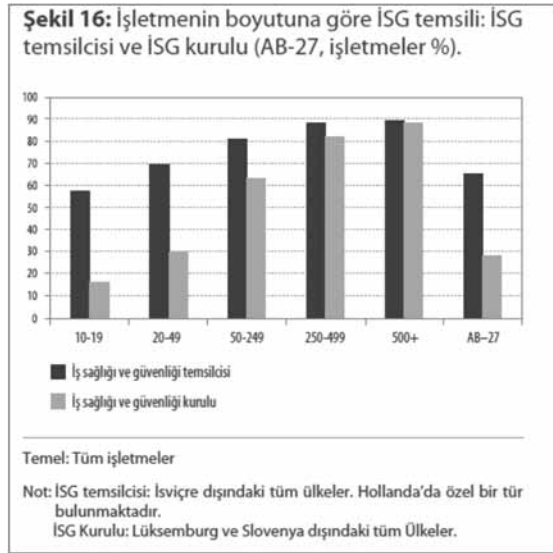
Resmi çalışan temsilciliği

- Çalışanların resmi olarak temsil edilmesi konusunda, araştırmaya katılan yöneticilerin %40'ından fazlası, kuruluşlarda, bir çalışma konseyi veya çalışanlar arasında bir sendika temsilciliğinin bulunduğunu bildirmiştir. Resmi çalışan katılımı, işletmenin büyüklüğü ile doğru orantılı olarak artmaktadır.
- Sektörlere göre, elektrik, gaz ve su tedarik, kamu yönetimi ile eğitim alanları, kuruluş içi resmi çalışan temsilciliği konusunda, çalışma konseyi ya da işçi ticari birliği temsilciliği örneklerinin en çok görüldüğü alanlar olarak bildirilmiştir.
- Portekiz, Yunanistan ve Çek Cumhuriyeti'nin aksine, en sık olarak İskandinav ülkeleri, kuruluşları içerisinde bir çeşit resmi çalışan

temsilciliğinin var olduğunu bildirmektedir. Çalışma konseyi konusunda ise, en yüksek rakamlar Danimarka'da (%61) görülürken, bu ülkeyi İspanya (%58) ve Lüksemburg (%57) takip etmektedir. İşçi sendikaları temsilciliğinin en çok görüldüğü yerler ise Norveç (%87), İsveç (%73), Danimarka (%65) ve Finlandiya (%59) şeklindedir (Şekil15).

ve sosyal çalışma (%68) ve üretim (%68) sektörlerinde görülmektedir. Buna karşın en düşük oranlar ise madencilik ve taş ocağı (%53) ile otel ve restoran işletmeciliği (%55) sektörlerinde görülmektedir. İSG kurulu varlığı ise elektrik, gaz ve su dağıtımı (%50), finansal aracılık hizmetleri (%35) ile eğitim sektörlerinde görülmektedir (%34).

Resmi İSG temsilciliği

- Resmi İSG temsilciliği bağlamında ESENER, iş sağlığı ve güvenliği temsilcisinin ya da bir iş sağlığı ve güvenliği kurulunun varlığını araştırmıştır. AB-27 ülkelerindeki kuruluşlar, iş sağlığı ve güvenliği kurulundan (%28) daha çok iş sağlığı ve güvenliği temsilcisi (%65) olduğunu bildirmektedir. Beklendiği gibi bu iki temsiliyetin bulunma sıklıkları arasındaki fark büyük işletmelerde daha da azalmaktadır. Büyük işletmelerde (250–500 çalışan), İSG temsilcisi ve İSG konseyi bulunması sıklığı sırasıyla %87 ve %83'tür (Şekil 16).
- Resmi çalışan temsilciliği konusunun işletmenin büyüklüğü ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Özellikle İSG kurulunun varlığı olasılığı da, işletmenin büyüklüğü ile doğru orantılı olarak artmaktadır.
- Sektörler bazında resmi İSG temsilciliği en çok, elektrik, gaz ve su dağıtımı, sağlık ve sosyal çalışma ile finansal aracılık hizmetleri sektörlerinde görülmektedir. İSG temsilcileri konusunda en yüksek oranlar elektrik, gaz ve su dağıtımı (%75), sağlık

- Ülkeler bazında, resmi İSG temsilciliği en fazla Danimarka, Norveç, Bulgaristan ve İrlanda'daki kuruluşlarda görülmektedir. İSG temsilcisi varlığının en yüksek olduğu ülkeler; İtalya (%98), Norveç (%92) ve Danimarka'dır (%89). Bu konudaki en düşük oranlar, Yunanistan (%14), Türkiye (%19) ve Portekiz'dedir (%27). İSG kurullarının ise, Litvanya (%3), Yunanistan (%8) ve Macaristan'ın (%10) aksine; Danimarka (%71), Bulgaristan (%68) ve Estonya'da (%48) en yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırma Yöntemleri

- 2009 Sonbaharında, anket çalışmaları, kamu ve özel sektörden, on ve daha fazla çalışanı olan kuruluşlarda gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya konu olan kuruluşlar; tarım, ormancılık, balıkçılık (NACE A), aile şirketleri (NACE T) ve bölge dışı kuruluşları (NACE U) kapsamamaktadır.
- Toplam 31 ülke, araştırmaya dahil edilmiştir: 27 AB Üyesi Ülke, iki aday ülke (Hırvatistan ve Türkiye), ve iki EFTA üyesi ülke (Norveç ve İsviçre).

- 28,649 yönetici ve 7,226 İSG temsilcisi ile görüşülmüştür. Her ülkeden 350 (Malta) ile 1.500 arasında kuruluş araştırılmıştır (bkz <http://www.esener.eu>). İSG temsilcileriyle yapılan görüşmelerin sayısı ve payları ülkeden ülkeye önemli ölçüde farklılıklar göstermektedir.
- Bilgiler, bilgisayar destekli telefon görüşmeleri vasıtasıyla toplanmıştır (CATI).
- Saha araştırması, TNS Infratest Socialforschung tarafından gerçekleştirilmiştir.
- Örnekler, düzeltilmiş orantısız örnekleme tasarımı metoduyla toplanmış, daha sonra ağırlıklandırılmıştır.
- İstenilen kalitede ve ülkelerarası karşılaştırmaya olanak verecek şekilde örnekler oluş-

turulmaya çalışılmıştır. Bu işlem, Avrupa Yaşam ve Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi Vakfı (EURO-FOUND) işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

- İşveren temsilcisi anketi ve çalışan temsilcisi anketleri, araştırma tasarımı ve İSG (özellikle psikososyal riskler) konusunda uzman kişiler ve EU-OSHA personelinden oluşan bir ekip tarafından oluşturulmuştur. Buna ek olarak, EU-OSHA'nın Yönetim Kurulu ve Bürosu üyelerinden oluşan üçlü temsil yapısına sahip bir Danışma Grubu, Ajans'ın paydaşları için yararlı olacak soruların belirlenmesi konusunda önemli bir rol oynamıştır.
- ESENER'in araştırma yöntemleri hakkında daha fazla bilgi için: <http://www.ESENER.eu>

İşletmenizde belirlenmiş bir politika, yeterli bir iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi ya da aykurların var mı?

Daha fazla bilgi

Daha detaylı bilgilere <http://www.esener.eu> adresinden erişilebilir. Haziran 2010'dan itibaren, ESENER datasetine, İngiltere'deki Essex Üniversitesi Veri Arşivi (UKDA) web sitesinden erişilebilir: <http://www.data-archiv.ac.uk>.

2010 yılı içerisinde daha ileri araştırmalar yapılacak ve sonuçları 2011 yılında yayınlanacaktır.

Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı (EU-OSHA)

Avrupa Risk Gözlemevi
Gran Via 33, E-48009 Bilbao, İspanya
Tel: (+34) 944 794 360
E-posta: Information@osha.europa.eu

FINLANDIYA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ SİSTEMİ

Muhammed Furkan KAHRAMAN, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM
Adnan AĞIR, İSGGM Şube Müdürü, İSGGM
İsmail ÇELİK, İSG Uzmanı, İSGGM
Özlem Deniz ERATAK, İSG Uzmanı, İSGGM
Ali Rıza ERGUN, İSG Uzmanı, İSGGM
Nefise Burcu ÖNAL, İSG Uzmanı, İSGGM
Mehmet Said AĞAOĞULLARI, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM
Burhanettin KURT, İSG Uzman Yardımcısı, İSGGM
Dilek DEMİRKOL, Çevirmen, İSGGM

Bakanlığımızın yararlanıcısı olduğu, AB destekli "Türkiye`de İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Koşullarının İyileştirilmesi Projesi" (İSGİP) kapsamında düzenlenen çalışma ziyareti nedeni ile 11-22 Ekim 2010 tarihlerinde Finlandiya İş Sağlığı ve Güvenliği Sistemini inceleme fırsatı doğmuştur. 1 Şube Müdürü, 7 İSG Uzman ve Uzman Yardımcıları ile projeye katılan çevirmenden oluşan 9 kişilik bir ekip ile Finlandiya`da iş sağlığı ve güvenliği alanında hizmet veren/alan resmi kurum ve kuruluşlar ile özel işletmelere ziyaretlerde bulunulmuştur.

Sayılarla Finlandiya, Çalışma Hayatı ve İş Sağlığı ve Güvenliği

Finlandiya, 338.000 km² lik yüzölçümüne yayılmış seyrek bir nüfusa sahiptir. Toplam nüfus yaklaşık olarak 5,3 milyondur. Ortalama yaşam süresi erkekler için 75, kadınlar için 82`dir.

2004 yılında GSYİH 152 milyar €`dur. İşgücü sayısı 2,6 milyondur. 2,4 milyonu istihdam edilmiştir. Tarım ve ormancılık çalışanı yaklaşık 116.000, sanayi ve inşaat çalışanı yaklaşık 620.000, hizmet sektörü çalışanı ise yaklaşık 1.600.000`dir. Belediyeler yaklaşık 507.000, merkezi ve bölgesel hükümetler ise yaklaşık 149.000 kişiyi istihdam etmektedir. 2.098.000 ücretli, 301.000 kendi adına çalışan ve aile üyeleri vardır. Bunların 82.000`i tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe çalışmaktadır.

Çalışan nüfus giderek yaşlanmaktadır. Çalışma gücünün %28`i 50 yaş ve üstü, %42`si ise 45 yaş ve üstüdür. 2004`de, kadınların %63`ü (15-74 yaş arası), erkeklerin %68`i çalışma gücüne dahildir. Çalışma gücünün %48`i kadın, %52`si erkektir (15-74 yaş arası).

Finlandiya`da 250.000 işyeri mevcuttur. Çoğu 10 çalışandan daha az kişiyi istihdam etmektedir. Sadece %7`si 10 çalışandan daha fazla kişi istihdam etmektedir.

İş kazaları;

- 2009 yılı için tazminata bağlanmış iş kazası sayısı toplam 126.000`dir.
- Uzun vadede kazaların sayısında belirgin bir azalma vardır (ölümcül iş kazaları dahil).
- Çoğunlukla inşaat sektöründe meydana gelmiştir.
- Ciddi kaza (işten en az 4 gün uzaklaştıran) sayısı yılda 48.000 dir (tamamının %46`sı).

Meslek hastalıkları;

- Yılda ortalama 4.000 yeni vaka ortaya çıkmaktadır.
- Çoğunlukla gürültü, deri hastalıkları ve kas-iskelet sistemi hastalıkları kaynaklıdır.

Beklenen emeklilik yaşı yükselmektedir (2009);

- 50 yaş ve üstü kişilerde emeklilik yaşı beklentisi; 61,7
- Tamamı için ortalama (25 yaş ve üstü); 59,8

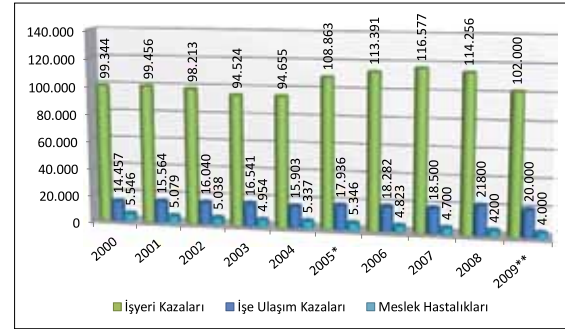
Yaşlı işgücünün istihdam oranı;

- 55-59 yaş kadınlar:
1997: %49,1 →2009: %73,6
- 55-59 yaş erkekler:
1997: %50 →2009: %69,2

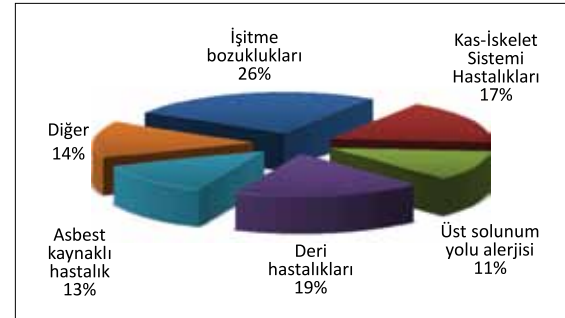
İş göremezlik nedeniyle malulen emeklilik vaka sayısı yükselmektedir, ama 2005`de trend tersine dönmüştür. 2009`da malulen emeklilik vakası yaklaşık 24.000`dir;

Kas-iskelet sistemi hastalıkları yüzünden yaklaşık 7.900

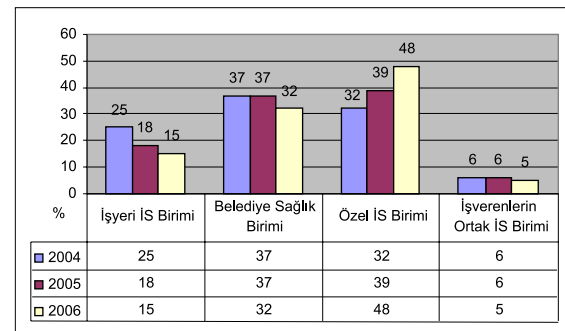
Ruhsal problemler yüzünden yaklaşık 7.200

Grafik 1. İşyeri ve işe ulaşım kazaları ile meslek hastalıklarının yıllara göre dağılımı (*2005`te mevzuat değişikliği olmuştur. **İstatistiki veriler tamamlanmamıştır.)

Grafik 2. Finlandiya`da meslek hastalıklarının dağılımı, Finlandiya`da İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Organizasyonu

Grafik 3. Yıllara göre İş Sağlığı Birimlerinin dağılımı

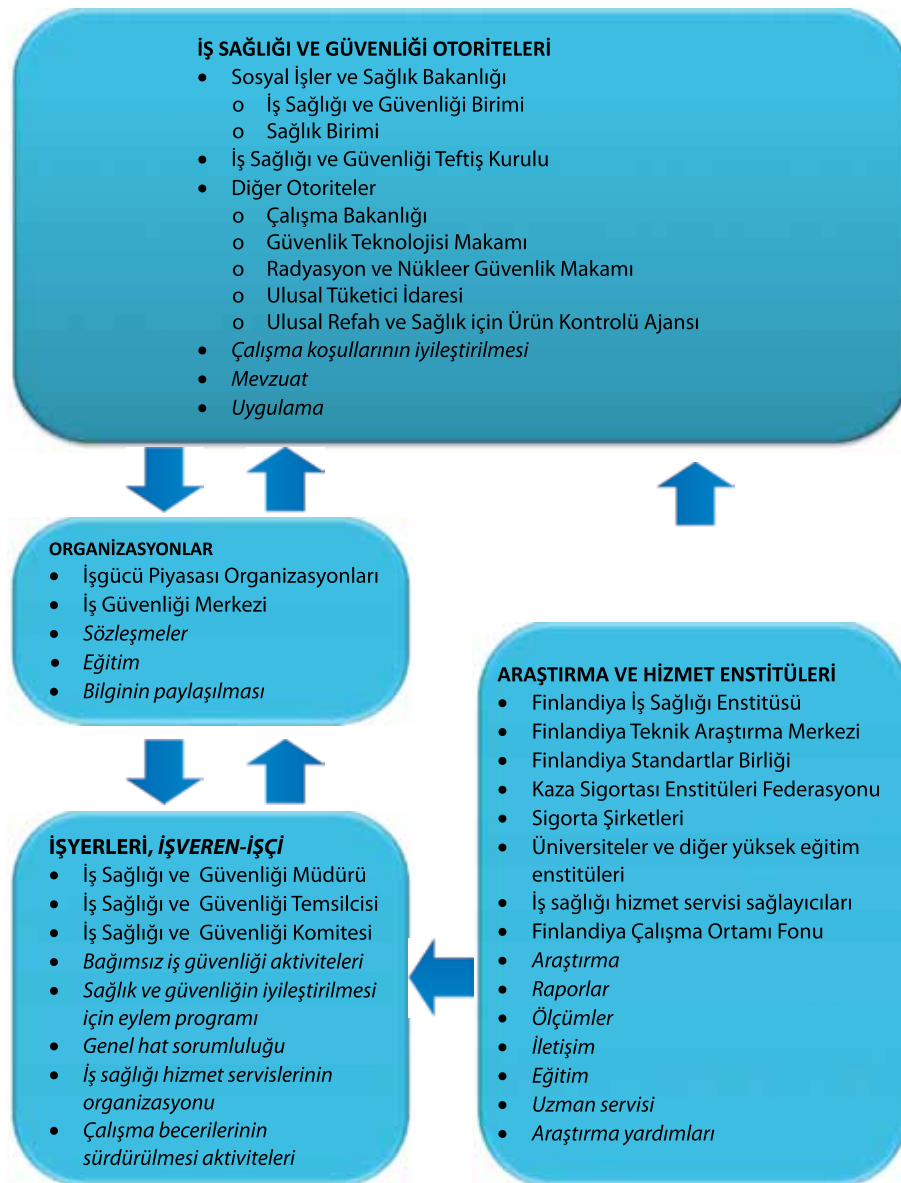
Finlandiya'da iş sağlığı ve güvenliği, 1850 yıllarından beri gelişerek sürmektedir. 1970'lerden sonra ise özellikle devlet, işçi ve işveren anlaşmalarının ön plana çıkmasıyla iş sağlığı ve güvenliği konusunda toplumsal birliklilik sağlanmıştır.

İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri, işverenin kânenen sorumlu olduğu işle ilgili hastalıkların ve kazaların önlenmesi, işte ve çalışma ortamında sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi, çalışanların işyeri iletişimi, iş sağlığı kapasitesi ve fonksiyonellik kapasitesinin artırılmasına yönelik, iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri eliyle yaptırıldığı hizmetlerin bütünüdür. Girişimciler ve kendi adına çalışanların, ISG faali-

yetlerini yürütmeleri konusunda yasal bir zorunluluk yoktur.

Finlandiya'da İş Sağlığı Hizmetleri Temel Sağlık Hizmetlerinin yanı sıra İşyeri Sağlık ve Güvenlik Sistemlerinin de bir parçasıdır.

İş sağlığı ve güvenliği konusundaki mevzuat; İş Sağlığı Hizmetleri Yasası (1383/2001), 1484/2001 (iş sağlığı hizmetlerinin içeriği ve bu konuda çalışacak profesyoneller ve uzmanların nitelikleri) ve 1485/2001 (özel hastalık riski taşıyan işlerde tıbbi muayene) nolu Kanun Hükmünde Kararnelerdir.

Finlandiya'da İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Devletin Rolü

İşveren, İş Sağlığı Hizmetlerini;

1. Belediyelerin Sağlık Merkezlerinden,
2. Diğer işverenlerin birisinden ya da ortaklaşa,
3. Ticari İş Sağlığı Merkezlerinden,
4. Kendi kurdukları birimden sağlayabilir.

İş sağlığı hizmetlerinde İşyeri Hekimi (2006`da 2.369 adet), İşyeri Hemşiresi (2006`da 2.355 adet), Fizyoterapist (2006`da 751 adet), Psikolog (2006`da 316 adet), Ergonomist, Endüstriyel Hijyenist, Tarım Teknisyeni, Optisyen (iş&vizyon), Diyetisyen, Teknik Uzmanlar (kapalı hava), Fiziksel Eğitim ve Konuşma Terapisi gibi (2006`da 799 adet) disiplinler ortak faaliyetlerde bulunur.

2006 yılında yapılan bir araştırmaya göre iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin toplam maliyeti 459 milyon €, toplam tazminat maliyeti ise 218 milyon €`dur. Yıllık toplam işçi başına maliyet 348 €, yine işçi başına toplam tazminat maliyeti ise 188 €`dur.

Finlandiya`da İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Devletin Rolü

Tüm dünyada iş sağlığı ve güvenliği alanında uzlaşmayı temsil eden üçlü yapının devlet ayağını, Finlandiya`da, Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığının içindeki İş Sağlığı ve Güvenliği Birimi yürütmektedir. Bu birim, İSG alanında mevzuat ve ulusal politikanın hazırlanması ve geliştirilmesi ile araştırmaların koordinasyonu ve araştırma sonuçlarının kullanımından sorumludur. 70 personeli ve 4,7 milyon € bütçesi (2009) bulunmaktadır.

Ayrıca, denetim metotlarının geliştirilmesi ve kaynaklarının sağlanması bakımından İş Sağlığı ve Güvenliği Teftiş Kurulu da bu birimin yönetimi altındadır. Finlandiya`da 5 tane Bölgesel Yönetim Ajansı bulunmaktadır. 230.000 işyeri ve 2,5 milyon işgücü 450 çalışanla denetlenmektedir. Bu çalışanlardan 350`si İş Sağlığı ve Güvenliği alanında teftişlerini gerçekleştirmektedir.

Teftişler, Bakanlık yetkisiyle, çalışma ortamında İş Sağlığı ve Güvenliği mevzuatının pratik uygulamalarının izlenmesine yönelik yapılmaktadır. İşyerlerinden gelen teftiş talepleri de ücret karşılığında gerçekleştirilmektedir. Müfettişler, teftiş sırasında işyerlerine çalışma şartları, istihdam, eşitlik ve yönetimle ilgili mevzuatın uygulanmasına yönelik direktif ve tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu amaçla müfettişler işyerlerini teftiş etme, yasalara uymayan ya da riskli bulunan durumlarda işi durdurma/kapatma yetkisine sahiptir. İşverenler ise müfettişlere teftiş sırasında eşlik etmek, gereken tüm evrakları göstermek ve gerekirse çalışanların teftiş sırasında bulundurulmasını sağlamakla yükümlüdürler. Tüm bunların yanında işverenler gizlilik talep etme hakkına sahiptirler. Müfettişler de bu gizliliğe riayet etmek ve kişilik haklarına saygı duymak zorundadırlar.

1945 yılında kurulan Finlandiya İş Sağlığı Enstitüsü (FIOH)`nün 6 bölgede ofisi bulunmaktadır. Ayrıca, birçok ülke ile ortak çalışmalar da yapmaktadır. Yaklaşık 600 daimi çalışanın yanında projelerde de 200 civarı personel çalışmaktadır. Enstitü iş yaşamına ve çalışma ortamına yönelik ölçümler yapmak, iş sağlığı ve güvenliği ile ilişkili araştırma projeleri yürütmek ve bütün bu konularla ilgili çalışanlara/işverenlere eğitimler vermekle sorumludur. Enstitü; işletme iyileştirme hizmetleri, işyeri hekimliği hizmetleri, çalışma ortamının iyileştirilmesi, iş süreci ve ekipmanlarının iyileştirilmesi ile İSG`nin iyileştirilmesi ve sağlık ve çalışmanın teşviği gibi konularda, birçok özel/resmi kurum ve kuruluş ile işletmelere danışmanlık ve hizmet sunmaktadır. Bu hizmetlerden 2009 yılında FIOH 12,8 milyon € gelir elde etmiştir.

Finlandiya`da İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Eğitim ve Araştırma Faaliyetleri

Finlandiya Çalışma Ortamı Fonu (TSR), 1979

yılında Finlandiya`da sosyal taraflar ile devlet arasında gerçekleştirilen ortak görüşmelerin neticesinde ortaya çıkan bir fondur. Artan iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesi için oluşan bilincin bir sonucudur. Kurumda daimi olarak 3`ü yönetici olmak üzere 6 kişi çalışmaktadır.

Devletin mevzuatta yer verdiği fonun ilk amacı iş kazalarını azaltmak ve meslek hastalıklarını önlemek/tedavi etmek için yapılacak tüm araştırmalara destek vermektir. Fonun yapısını işverenlerin 7 adet sigorta şirketine ödedikleri ortalama %2`lik pay oluşturmaktadır. Yıllık yaklaşık 10 milyon €`luk gelirin 3 milyon €`su sorgulanmaksızın İş Güvenliği Merkezine gönderilmektedir. Kalan 7 milyon €`luk kısım ise TSR tarafından başvuruları alınıp değerlendirildikten sonra araştırmacıların koruyucu ve önleyici projelerine ayrılmaktadır.

İş Güvenliği Merkezi (TTK), 1970 yılında Finlandiya mevzuatı ile tanımlanarak Merkezi İşgücü Piyasası Organizasyonları tarafından kurulmuştur. Yıllık 2,75 milyon € olan geliri, Finlandiya Çalışma Ortamı Fonu vasıtasıyla kaza sigortası primlerinden sağlanmaktadır.

TTK`nın görevi, çalışma koşullarında ve işyerlerinde güvenlik, sağlık ve verimliliğin yükseltilmesidir.

Merkezin, iş güvenliği alanındaki son gelişmeleri takip ederek, çalışma yaşamına yönelik başlıca 3 sorumluluğu bulunmaktadır:

- 1. Eğitim:** Yılda yaklaşık 200 kurs düzenlenmektedir (2009`da 130 temel kurs, 146 özelleştirilmiş kurs, 7.612 kurs günü). Ayrıca çalışma ortamındaki iş güvenliği koşullarının iyileştirilmesi için özelleştirilmiş İş Güvenliği Kartı (bkz. İş Güvenliği Kartı) eğitimi de gönüllü olarak katılmak isteyen işyerlerine yönelik düzenlenmektedir.
- 2. Bilgilendirme ve doküman sağlama:** Merkez, 200`ün üzerinde kitap, dergi (bkz. Tema), kitapçık, broşür, video, web sitesi... vb. hazırlayarak çeşitli sektörlerin risk değerlendirmesi hakkında bilgilendirilmesi, iş kazalarının önlenmesi, psiko-sosyal çalışma ortamının iyileştirilmesi ve işyerindeki refahın artırılmasına yönelik promosyon çalışmaları yürütmektedir.

- 3. İş Güvenliği Personelini kayıt altına alma:** Merkez günümüze kadar 12.000 işyeri ve 57.000 kişinin iletişim bilgilerini alarak özel ve kamu sektöründeki sağlık ve güvenlik personelinin kaydını tutmuştur.

Finlandiya`da İş Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Sigortacılık Hizmetleri

Finlandiya`da Kaza Sigortası ile ilgili çalışmalar, 1948 yılında çıkarılan İş Kazaları Sigorta Kanununa dayanmaktadır. İşveren, kanunen işçisini sigortalatmak ve primleri ödemek zorundadır. Özel ve kamu işçileri süre, maaş ve yaş kısıtlaması olmaksızın bu sigorta kapsamında olmak zorundadırlar. Öğrenci, stajyer ve çiftçiler özel bir kanun kapsamındadırlar. Ayrıca, işveren olarak devlet, küçük işveren (bir yılda 12 gün veya daha az çalışanlar), kendi adına çalışanlar ve işverenin aile üyeleri bu sigorta kapsamında olmak zorunda değildirler, gönüllülük esastır.

Bir kaza meydana geldiğinde ya da hastalık teşhis edildiğinde; işçi, işvereni derhal haberdar etmeli, sigorta geçerlilik belgesi doldurulmalı ve kazazede için yazdırılmalı (Kazazede, tedaviyi ve doktor tarafından verilen ilaçları kendi parasını kullanmadan almalı), Kaza ve Meslek Hastalığı Bildirimi, işçi veya işçi temsilcisi kaza veya meslek hastalığı hakkında bilgilendirdiği anda sigorta şirketi ile gecikme olmadan doldurulmalı, doldurulan form sigorta kurumuna gönderilmeli (form, tazminat sürecinde gerekli olan tüm bilgiyi içerecek şekilde dikkatli bir şekilde doldurulmalı), eğer kaza veya meslek hastalığı şiddetli bir yaralanmaya veya ölüme neden olduysa, sağlık ve güvenlik makamları ve polis gecikme olmadan bilgilendirilmelidir.

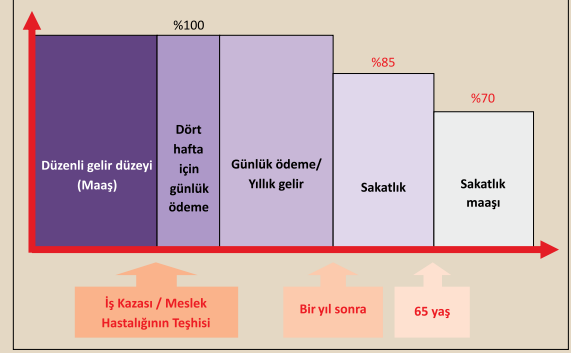

Kaza ve Meslek Hastalığı Bildirimi şirketin internet sayfasından çevrimiçi olarak doldurulabilmektedir. İnternet üzerinden doldurulan formların basılı olarak tekrar şirkete gönderilmesine gerek yoktur. Müşteriler, internet üzerinden tüm yazışmaları takip edebilir, sigorta kayıtlarını öğrenebilir, istatistikler hakkında bilgilenebilir, kaza/ramak kala kaza raporlarına ulaşabilirler.

Kaza sigortası primlerinde; primleri işveren öder, sigorta şirketleri primleri bağımsız olarak belirlerler, ön bildirim/onay süreci yoktur, risk temelli prim sistemi mevcuttur (primler, sigortalanan işin riskini yansıtır), büyük işverenler için uzman tarife (primleri belli bir sınırı aştığında) yani kendi kaza istatistikleri prim hesabında dikkate alınır, küçük ve orta büyüklükteki işverenler için ise manuel tarife yani prim hesabında sigorta şirketinin ya da FAİ'nin veritabanından yararlanılır.

İş kazası ya da meslek hastalığı sonrası işçinin alacağı yardımlar;

- İş Kazaları Sigorta Kanunu - ayrıntılı yardım parası listesi,
- Gelir kaybı için tazminat,
- Günlük harcırah ve sakatlık maaşı,
- Gereken harcamalar için tazminat,
- Tıbbi tedavi ve muayene için harcamalar (miktar ve zaman limitiolmaksızın),
- Destekleyici sakatlık parası, giyim yardımı - standartlaştırılmış tazminatlar,

Şekil 1. İş Kazası/Meslek Hastalığı Teşhisi Sonrasında Sigorta Ödeme Sistemi

- Sakatlık parası,
- Rehabilitasyon,
- Aile yardımı parası ve cenaze yardımı.

Poliçe sahiplerinin ve kayıplarının profili;

- Toplam işyeri sayısı yaklaşık 200.000 dir.
- %85`i en az 4 işçi çalıştırmaktadır.
- %93`ü en az 10 işçi çalıştırmaktadır.
- Sadece %1-2`si 50 veya daha fazla işçi çalıştırmaktadır.
- Tüm tazminat vakalarının %1`i toplam ödemelerin %40`ını oluşturmaktadır.
- Ortalama bir kaybın tazminat maliyeti yaklaşık 3.000 € tutmaktadır.

KEŞKE DEMEDEN ÖNCE KISSADAN HİSSELER

Kasım ÖZER

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü

İnsan, çalışırken iş körlüğü dediğimiz bir durum ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bazen de "hemen şu işi yapıvereyim, bir şey olmaz" deyip tehlikeli olduğunu bilmesine rağmen tedbir almadan çalışır. Çünkü kısa bir zaman alacak düşüncesi ile o işlemi gerçekleştirmek ister. Elbette her tehlikeli hareketin sonunda iş kazası olmayabilir veya zarar görülmebilir. Ancak rulet oynamanın ne gereği var.

Önce tedbiri alıp sonra takdire işi bıraksak daha rahat ve güvenli olmaz mı? Anlatacağım kaza da tam bu tanımlara uyan bir olaydır.

8-10 kişinin çalıştığı metal iş kolunda yer alan bir işyerinde birkaç tane CNC makinası vardır. Genç bir operatör, bu makinalardan birinde çalışmaktadır. Makinanın içinde dakikada 5000 devir yapabilecek kapasitede bir bıçak (kafa) ile metal parçaları torna edilip şekillendirilmektedir. Cihaz kapalı kutu çalışmakta ve kapak kapatıldığında emniyet sistemi devreye girmektedir. Kapak açılınca sistem duruyor ve içeride emniyetli bir şekilde işlem yapılabilir.

Olay günü operatör, kapağı her açıp kapattığında çalışma durmasını diye emniyet sistemini devreden çıkartır. Bir başka gerekçe de bıçak dönerken soğutma sıvısı cama sıçrayıp görüntünün netliğini bozması, içerideki işlemin iyi görülememesidir. Sisteme bir parça yerleştirip çalıştıran operatör, kapağı kapattığında soğutma suyunun parçanın kesildiği noktaya gelmediğini göreyerek kapağı açıp

hortumu biraz yukarı çevirmek ister. Bu sırada bıçak 3000 devir/dakika ile dönmektedir. Hortumu tutup yukarı çekerken bor suyu kayganlık verdiği için tuttuğu sert ve kısa hortumdan eli kayarak bıçağın üzerine gider. O hızla dönerek demiri kesen bıçak, elini bilekten parçalar. Daha önceki sayılarda anlattığım kaza gibi elin dikilme imkânı olmadığından ortopedik el takılmıştır.

Operatör en başta tehlikeli durum olan emniyet sistemini devre dışı bırakmış ve tehlikeli davranış olan çalışan makineye müdahale etmiştir. Bu iki hareket veya durumu yan yana koyduğumuzda veya alt alta topladığımızda kaza sonucu çıkıyor. Kazazedede, aynı işi belki daha önce de yaptı. Çünkü emniyet sistemi çalıştırılmadığına göre belki defalarca çalışan sisteme müdahale etti. Ancak, en son hareket, kaza ile sonuçlandı.

Kazada, "kısa sürecek bir iş" olan soğutma suyu hortumunu tutup parçanın üzerine çevirivermek düşüncesi ile bu hareketi yaptı. Yine "sürekli kapak açılıp sistemi durdurmak işi yavaşlatıyor. Zaman kaybına sebep oluyor." diye emniyet sistemini devre dışı bıraktı. Gel gör ki bu küçük ve kısa süreli olarak adlandırılan ve tedbirsizliği beraberinde getiren davranış ve düşüncelerin kazaları da peşinden getirdiğini unutmamak her halde akıllıca olur.

Gayretimiz, temennimiz kazasız ve sağlıklı günler yaşanması içindir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Ömer DİNÇER 22 Ocak 2011 tarihinde İstanbul Four Seasons Hotel'de köşe yazarları ile buluştu

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 1955 yılından bu yana, her üç yılda bir tekrarlanmakta olan Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresinin 19 uncusunu, Uluslararası Çalışma Örgütü ve Uluslararası Sosyal Güvenlik Kuruluşları Birliği işbirliğiyle, 11-15 Eylül 2011 tarihleri arasında İstanbul'da Haliç Kongre ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirecek.

Konuyla ilgili çalışan tüm tarafları bir araya getirmek, birbirleri ile bilgi alış verişinde bulunmalarına ortam oluşturmak, meslek hastalıkları ve iş kazalarını önlemede yeni fikirlerin ortaya çıkmasını sağlamak amacıyla yapılacak kongre ve fuar dünyada iş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan en önemli ve en büyük etkinlik olma özelliği taşıyor.

Ülkemizdeki iş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçilmesi ve çalışma hayatı refahının yükseltilmesi konusunda işbirliklerine yeni kapılar açacak olan ve tüm dünyadan iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri, işçi ve işveren temsilcileri, meslek örgütleri ve uzmanları İstanbul'da buluşacak bu kongre ve fuar öncesinde, konuyla il-

gili toplumda ortak bilinç oluşturarak, farkındalık düzeyini artırabilmek için 22 Ocak 2011 tarihinde İstanbul Four Seasons Hotel'de köşe yazarıyla bir araya gelen Sayın Ömer Dinçer, gazetecilerin sorularını yanıtladı.

Uluslararası Çalışma Örgütü kayıtlarına göre iş kazası ve meslek hastalıkları nedeniyle dünyada her yıl 2,2 milyon insanın hayatını kaybettiğini ve bu alanda devlet, işçi ve işverenin birlikte hareket etmesinin önemine değinen Sayın Ömer Dinçer, 19. Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi'ne 150' ye yakın ülkeden katılımın beklendiğini paylaştı.

İş Sağlığı ve Güvenliği alanında ürün ve çözümler üreten kuruluşların katılımıyla düzenlenecek fuarın da aynı tarihlerde açılacağı basın mensuplarıyla paylaşıldı.

19. Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi ve fuarına, yurt içi ve dışından; hükümet yetkilileri, işçi ve işveren sendikaları yönetici ve temsilcileri, uzmanlar ve özel sektörden yaklaşık 5000 kişinin katılması bekleniyor.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Ömer Dinçer “19. Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi ve Fuarı” için 03 Mart 2011’de Rixos Hotel’de bir basın toplantısı gerçekleştirdi

Dünyanın en önemli kongre ve fuarı olan 19. Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi ve Fuarı, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Uluslararası Sosyal Güvenlik Kurumu (ISSA) ve T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı işbirliği ile Türkiye’de gerçekleştirilecek.

11-15 Eylül 2011 tarihinde dünyanın en büyük ekonomi ve kültür merkezlerinden biri olan İstanbul’da, Haliç Kongre Merkezi’nde 150’ye yakın ülkeden kamu ve özel sektör yöneticileri, işçi ve işveren temsilcileri, iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinden oluşan 20 bin kişiyi bir araya getirmeye hazırlanan 19. Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi ve Fuarı, katılımcıların bilgi alışverişinde bulunmalarına uygun ortam oluşturarak, meslek hastalıkları ve iş kazalarını önlemede yeni fikirlerin ortaya çıkmasını sağlayacak.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ömer Dinçer konuya ilişkin yaptığı açıklamada “Bakanlığımızın çalışma hayatına ilişkin olarak yürüttüğü uluslararası işbirlikleri çerçevesinde gerçekleştirilecek olan 19. Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi ve Fuarı,

iş sağlığı ve güvenliği konusunda tüm toplumun bilinçlenmesine katkı sağlayacak ve çalışanların refah ve güvenliğini artıran iş ortamlarının oluşturulmasıyla ilgili son yenilikleri tartışmak için sektörün kanaat önderlerini bir araya getirecektir.

MÜSİAD, TUSKON ve TİSK gibi ulusal ve uluslararası alanda sektörün önde gelen sivil toplum kuruluşlarının desteklediği bu organizasyon, 2010 Dünya Kültür Başkenti İstanbul’un, ne kadar önemli bir merkez olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Kongre ile eş zamanlı düzenlenecek olan fuar ise, iş sağlığı ile güvenliği açısından kritik önemi olan ürünlerin Türkiye’de tanıtılması, Türk üreticilerin kendilerini uluslararası arenada göstermeleri ve iş sağlığı ve güvenliği alanında kamunun bilinçlenmesi için dünya çapında düzenlenen büyük bir organizasyondur.” dedi.

Kongre ve Fuar hakkında detaylı bilgi almak için, www.safety2011turkey.org adresini ziyaret edebilirsiniz.

İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi Müdürlüğü (İSGÜM) Bölge Laboratuvarlarının Güçlendirilmesi Projesi

İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi Müdürlüğü (İSGÜM) Bölge Laboratuvarlarının Güçlendirilmesi Projesi; temel olarak İSGÜM personelinin uyumlaşan Avrupa Birliği mevzuatı ve uygulamaları hakkında bilgi ve becerilerinin artırılmasını amaçlamaktadır. Proje bitiminde tüm bölge laboratuvarlarının aynı standartta hizmet verebilecek ve KOBİ'lere uyumlaşan AB mevzuatının uygulamaları hakkında ileri seviyede hizmet ve danışmanlık verebilecek düzeye gelmesi hedeflenmektedir.

Bu amaç ve hedef doğrultusunda proje ile ilgili ilk "Bilgilendirme Toplantısı" 31 Mart 2011 tarihinde, Sincan Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan Ankara Sanayi Odası Ticaret Merkezi'nde 159 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Toplantıda işyerlerinde çalışma ortamının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar; iş sağlığı ve güvenliği alanında yayınlanan yeni yönetmelikler hakkında uzmanlar tarafından bilgi verilmiştir. Ayrıca, "Çalışma Ortamının İyileştirilmesine Yönelik Faaliyetlere İlişkin İşveren Görüşleri", "İş Sağlığı

ve Güvenliği Hizmetleri", "KOBİ Proje Destek Programı", "KOSGEB Hizmet ve Destekleri" konularında sunumlar yapılmıştır.

Bilgilendirme toplantısı yapılan İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi Müdürlüğü Bölge Laboratuvarlarının Güçlendirilmesi Projesi ile İSGÜM'ün işletmelere hizmet sunma kapasite ve kalitesinin artırılması, personelin bilgi ve birikiminin uluslararası standartlara yükseltilmesi sağlanacaktır. Ayrıca, proje kapsamında iş sağlığı, meslek hastalıkları, meslek hastalıklarını önleme ve korunma, ölçüm ve analiz teknikleri ile akreditasyon ve kalite yönetimi gibi çok çeşitli konu başlıklarında eğitimler devam etmektedir. Projenin promosyon ayağı ile de İSGÜM'ün verdiği hizmetlerin ve özellikle sektöre İSG alanında destek ve danışmanlık vermeye yönelik olarak değişen hizmet anlayışının tanıtılması hedeflenmektedir.

Türkiye’de Meslek Hastalıkları Konusunda Tespit, Tanı ve İSG Profesyonellerinin Duyarlılığının Artırılması Projesi Başlıyor...

Dünyada çalışanların %80’inden fazlası iş sağlığı hizmetlerinden yoksun çalışmaktadır. Temel iş sağlığı hizmetleri, çalışanların sağlıklarının korunması ve geliştirilmesi için gerekli olan koruyucu iş sağlığı hizmetleridir. Temel sağlık hizmetleri kapsamında iş sağlığı hizmetlerinin sunulması “Temel İş Sağlığı Hizmet Modeli” olarak tanımlanmaktadır.

Ülkemizde tarım sektörü ve KOBİ’ler başta olmak üzere çalışanlar iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinden yeterince istifade edememektedir. Türkiye’de iş sağlığı hizmetlerinin etkin, yaygın ve erişilebilir hale gelmesini temin etmek üzere mevcut sağlık hizmetleri sunumuna iş sağlığı hizmetlerinin entegre edilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle Sağlık Bakanlığı ile 4857 sayılı İş Kanunu, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 155 (07.01.2004 / 5038 RG) ve 161 (07.01.2004 / 5039 RG) sayılı ILO Sözleşmeleri, WHA 49.12 (1996) ve WHA 60.12 (2007) Sayılı Dünya Sağlık Asamblesi Kararları, WHO ve ILO’nun 2003 yılı Birleşik Komite Kararları, WHO Çalışanların Sağlığı Küresel Eylem Planı (2008–2017), AB 89/391/ECC Sayılı Konsey Direktifi temel alınarak 2010 yılında “İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında İşbirliği Protokolü” hazırlanarak imzalanmıştır.

Protokol gereği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının temsilcileri ve üniversitelerde iş sağlığı ve güvenliği alanında çalışmaları olan en az iki öğretim görevlisinin katılımı ile iş sağlığı ve meslek hastalıkları konusunda ihtiyaç, öncelik, politika ve stratejilerin belirlenmesini sağlamak, karar aşamasında uygulayıcıları yönlendiren öneriler geliştirmek üzere “İş Sağlığı ve Güvenliği Ortak Danışma Kurulu” kurulmuş ve çalışmalarına başlamıştır.

“Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği”nin beşinci maddesinde Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastanelerinin de bu konuda yetkilendirileceği ifadesi yer almaktadır. Yönetmeliğin geçici ikinci maddesinde: “sigortalının çalışma gücü ve meslekte kazanma gücü kaybı oranlarının tespitinde esas alınacak sağlık kurulu raporlarını düzenlemeye yeniden yetkilendirme yapıncaya kadar Ankara, İstanbul ve Zonguldak’ta bulunan Sağlık Bakanlığı Meslek Hastalıkları Hastaneleri ile devlet üniversite hastaneleri yetkilidir” ifadesine dayalı olarak bütün devlet üniversite hastaneleri yetkilendirilmiş olmakla birlikte, üniversite hastanelerinden yeterli sayıda meslek hastalığı bildirmesi yapılmamıştır.

Bu konuya çözüm olması amacı ile Danışma Kurulunun önerileri ve her iki Bakanlığın onayı ile Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastanelerinin, sigortalının çalışma gücü ve meslekte kazanma gücü kaybı oranlarının tespitinde esas alınacak sağlık kurulu raporlarını düzenlemek üzere yetkilendirilmesine karar verilmiştir.

İşbirliği Protokolü kapsamında yapılması planlanan ilk Proje olan "Türkiye'de Meslek Hastalıkları Konusunda Tespit, Tanı ve İSG Profesyonellerinin Duyarlılığının Artırılması Projesi" iki aşamalı olarak hazırlanmış ve Sağlık Bakanlığı işbirliği ile gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Projenin 1. Aşama Hedefleri: Belirlenecek bölgelerde, güvenlik kültürü ve meslek hastalıkları konusunda duyarlılık oluşturulması, meslek hastalıkları tanı rehberlerinin hazırlık çalışmalarının tamamlanması, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, İSG profesyonellerinin lisans, lisansüstü eğitim programlarına iş sağlığı ve güvenliğinin entegrasyonu çalışmalarına katkı sağlamak olarak belirlenmiştir.

Bu doğrultuda;

1. "Türkiye'de Meslek Hastalıkları Konusunda Tesbit, Tanı ve İSG Profesyonellerinin Duyarlılığının Artırılması Projesi - I. Aşama" kapsamında sosyal tarafların temsil edildiği Proje Yürütme Kurulu kurulmuştur. Kurul, 16.09.2010 tarihinde ilk toplantısını yaparak işbirliği protokolü ve proje hakkında çalışma takvimini belirlemiştir,
2. Alman BG Sigorta Sandıklarının yayını olan hekimlere yönelik "Mesleki Hastalıkları Rehberi"nin çeviri ve yayın hakkı Eylül 2010 tarihinde Bakanlığımıza alınmıştır,
3. "Mesleki Hastalıkları Rehberi"nin Türkçeye çevirisi yaptırılmış,

4. Tıpta uzmanlık derneklerinden meslek hastalıkları ile ilgili görülen 55 Uzmanlık Derneği davet edilerek, 25 Kasım 2010 tarihinde meslek hastalıkları konusunda bilgilendirme ve işbirliği toplantısı yapılmıştır,

5. Çevirisi yapılmış olan "Mesleki Hastalıkları Rehberi" çevirisi, kendilerini ilgilendiren bölümlerinin gözden geçirilmesi amacıyla, tıpta uzmanlık derneklerinden meslek hastalıkları ile ilgili görülen 55 derneğe elektronik ortamda gönderilmiş ve 27.12.2010 tarihine kadar eleştirileri ve önerileri talep edilmiştir.

6. Sağlık Bakanlığı ile birlikte iş kazasının en çok görüldüğü ve sanayi yoğun iller dikkate alınarak belirlenen 22 ilde (İstanbul, Ankara, Kocaeli, Tekirdağ, Bursa, Kütahya, Eskişehir, İzmir, Denizli, Konya, Antalya, Karabük, Mersin, Samsun, Kayseri, Adana, Gaziantep, Malatya, Trabzon, Erzurum, Diyarbakır, Van) Ocak-Mayıs 2011 tarihlerinde yarımşar günlük;

- Topluma yönelik meslek hastalıkları konusunda duyarlılık artırma seminerleri düzenlenmesi,
- Birinci basamak hekimlerine yönelik meslek hastalıkları farkındalık seminerlerinin düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

"Türkiye'de meslek hastalıkları konusunda tesbit, tanı ve İSG profesyonellerinin duyarlılığının artırılması projesi"nin açılışı, 23.12.2010 tarihinde; sosyal tarafların, tıpta uzmanlık derneklerinin, sivil toplum kuruluşlarının, işçi, işveren ve memur sendikaları ve konfederasyonları temsilcilerinin katılımı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımız Sayın Prof. Dr. Ömer Dinçer ve Sağlık Bakanımız Sayın Prof. Dr. Recep Akdağ'ın katılımları ile gerçekleştirilmiştir.

İSGİP kararlı adımlarla ilerliyor

“Türkiye’de İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Koşullarının İyileştirilmesi Projesi” (İSGİP), yoğun temposu ve baş döndürücü hızıyla hedeflerine ulaşmaya devam ediyor. Bir yandan Proje kapsamına dâhil edilen 128 KOBİ’ye yönelik işyeri ziyaretleri sürerken, diğer yandan da Proje, geniş katılımlı konferanslarda değerlendiriliyor. Proje kapsamında düzenlenen eğitimler ve hazırlanan rehberler de, İSGİP’i, kendi alanında en kapsamlı projelerden biri haline getiriyor.

İş sağlığı ve güvenliği alanındaki en büyük projelerden biri

İş sağlığı ve güvenliği alanında Türkiye’de gerçekleştirilen en geniş kapsamlı projelerden olan İSGİP, başladığı 2010 Ocak ayından bu yana, çalışma temposunu giderek yükselterek yoluna devam ediyor. T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü’nün yararlanıcısı, Merkezi Finans ve İhale Birimi’nin sözleşme makamı olduğu İSGİP, AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) desteğinde yürütülüyor. Yaklaşık 4 milyon Avro’luk bütçesiyle bu alanda gerçekleştirilen en büyük bütçeli projelerden olan İSGİP ile Türkiye’deki işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesi hedefleniyor.

İSGİP, İş Sağlığı ve Güvenliği için 128 KOBİ’ye ulaştı

Proje başında ortaya konulan hedefler, pek çok başlıkta aşıldı. Proje’nin başlangıcında 10 olarak belirlenen İyi Uygulama merkezi olarak belirlenecek KOBİ sayısı, yapılan çalışmalar ve gelen taleplerin yüksek olması nedeniyle 16’ya yükseltildi. Aynı biçimde, Proje’nin genişletileceği KOBİ’lerin sayısı başta 100 olarak belirlenmişken, katılım yönündeki yoğun talep, bu sayının 112’ye yükseltilmesinin yolunu açtı.

Böylece, 16 İyi Uygulama Merkezi KOBİ’ye ek olarak, ikinci aşamada Proje kapsamında ücretsiz eğitim ve danışmanlık hizmeti alacak 112 küçük ve orta büyüklükteki işletme (KOBİ) daha Proje’ye dâhil edilmiş oldu. Ankara, Denizli, Kocaeli, Kütahya ve Zonguldak’ta bulunan metal, maden ve inşaat firmalarıyla başlatılan Proje, İstanbul, Eskişehir, Bursa ve Afyonkarahisar’dan KOBİ’lerin de katılımıyla 9 ile yayıldı. Metal, maden ve inşaat sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelerde gerçekleştirilmeye başlanan çalışmalarda, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önüne geçilmesi için gerekli teknik düzenlemeler uygulamaya konulmaya başladı.

Kasım ÖZER
İş Sağlığı ve Güvenliği
Genel Müdürü
Çalışma ve Sosyal
Güvenlik
Bakanlığı

Toplamda sayıları 128'e ulaşan bu firmalar, İSGİP'ten ücretsiz eğitim ve danışmanlık hizmeti alıyor. Firmalarla ilk görüşmeler ve sektörel temelde gerçekleştirilen başlangıç toplantılarının ardından, İSGİP teknik uzmanları, Proje kapsamına dahil edilen tüm işyerleriyle temas halinde olarak eğitim ve danışmanlık hizmetleri hakkında bilgi vermeye devam ediyor.

Bilgilendirme toplantısı ile büyüyen ilgi

İSGİP kapsamında bir yandan işyeri ziyaretleri ve teknik çalışmalar devam ederken, diğer yandan da konuyla ilgili çevrelerin bilgilendirilmesi ve Proje ile ilgili olarak aydınlatılması çalışmaları da devam ediyor. İSGİP, bu bağlamda, geniş katılımlı bir bilgilendirme konferansı ile değerlendirildi. Konferans, 30 Mart 2011 Çarşamba günü Ankara'da gerçekleştirildi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, AB Türkiye Delegasyonu ve Merkezi Finans ve İhale Birimi yetkililerinin yanı sıra Türkiye'nin farklı illerinden gelen Proje'ye dâhil KOBİ'lerin temsilcileri, iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri ve konuyla ilgili yetkililerin oluşturduğu yaklaşık 250 kişi, tüm gün boyunca Proje ile ilgili olarak bilgilendirme ve deneyimlerini paylaşma fırsatı buldu.

Müsteşar Aydemir, Avrupa standartlarına ulaşmanın önemine dikkat çekti

Konferans'ın açılış konuşmasını yapan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı Birol Aydemir, Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliğinin yalnızca kazalardan sonra hatırlanan ve hak ettiği önem verilmeyen bir konu olduğuna dikkat çekerek; "Ba-

kanlık olarak, AB projelerini iş sağlığı ve güvenliği konusunda yaptığımız çalışmaları hayata geçirecek önemli bir araç olarak görüyoruz" diye konuştu. Aydemir, İSGİP sayesinde, Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği alanındaki istatistiklerin ne kadar sağlıklı olduğunu gördüklerini kaydederek, "Önemli olan Avrupa Birliği'ne üye olmak değil, kendi vatandaşımızın yararına olacak şekilde Avrupa ülkelerindeki iş sağlığı ve güvenliği standartlarına da ulaşmaktır" dedi.

"Güvenli ve sağlıklı çalışma ortamı, hayati öneme sahip"

Aynı konferansta konuşan Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu Elçi Müsteşarı Andreas Laggis Laggis, Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliğinin önemi ile ilgili olarak giderek artan farkındalık olduğunu vurgulayarak, Proje'nin, Türkiye'de daha güvenli ve daha sağlıklı çalışma koşullarının oluşturulmasında yardımcı olmasını umduğunu ifade etti.

Genel Müdür Kasım Özer'den "yükselen değer" vurgusu

İSGİP Bilgilendirme Konferansı'nın açılışında konuşan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü Kasım Özer ise "Ülkemizde yükselen bir değer olarak tanımladığımız iş sağlığı ve güvenliği, hakikaten zaman geçtikçe sadece işyerlerinde uygulanması gereken tedbirler manzumesi değil, hayatımızın her yerinde uygulanabilecek, yürütülebilecek ve olması gereken bir unsur olarak karşımıza çıkıyor" diye konuştu.

19. Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi

Sağlıklı ve güvenli bir gelecek için
güvenlik kültürünü oluşturalım

İstanbul - 2011
Eylül 11-15

www.safety2011turkey.org

Uluslararası Çalışma Örgütü

issa

International Society of Occupational Health

CSGB

T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

19. DÜNYA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KONGRE FUARI

11 - 15 Eylül 2011 // Haliç Kongre Merkezi, İstanbul

<http://exhibition.safety2011turkey.org/>

SAĞLIKLI VE GÜVENLİ BİR GELECEK İÇİN KÜRESEL GÜVENLİK KÜLTÜRÜ OLUŞTURALIM

- 5 Gün → 8.000 m² Fuar Alanı → 120 Ülke → 250 Fuar Katılımcısı
- 20.000 Ziyaretçi → 36 Genel, Teknik Oturum ve Sempozyum
- Poster Sunumları → Uluslararası Film ve Multimedya Festivali

DÜZENLEYİCİLER

Uluslararası Çalışma Örgütü

issa

Uluslararası Sosyal Güvenlik Birliği

CSGB

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

PREMIUM SPONSOR

GÜMÜŞ SPONSOR

DESTEKLEYİCİLER

ORGANİZASYON

www.ikonvents.com

Bu Fuar 5174 sayılı Kanun gereğince Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) izni ile düzenlenmektedir.